

Eskişehir Barosu
Kütüphanesine Aittir.
İki Eylül İş Merkezi K.7 Tel:233 97 96

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

DÖRT AYDA BİR YAYIMLANIR

SAHİBİ : Eskişehir Barosu adına Baro Başkanı Av.Oğuz Sezer ARSLAN

SORUMLU MÜDÜR : Av.Altan ULUTAŞ

İDARE YERİ : Eskişehir Barosu Adliye İçi No:59 ESKİŞEHİR

MESLEK ANDIMIZ

Kanuna, Ahlaka, Mesleğin Onuruna ve Kurallarına Uygun Davranacağıma
Namusum ve Vicdanım Üzerine And İçerim.

YAYIN KURULU : Av. Hüseyin Fahri ÜNLÜ
Av. Mustafa ERYILMAZ
Av. Mehmet İNCİ
Av. Mehmet YÜKSEL
Av. Yusuf YILDIRIM
Av. Reşit Dinç ERKARA
Av. Aydın ÜNLÜCE
Av. Yaşar KARAGÖL
Av. Tuba SUSOY
Av. Mustafa AVCI
Av. Barış GÜNAYDIN
Stj.Av. Çilem SAKLAVCI

Eskişehir Barosu
Kütüphanesine aittir.
No:

Dergide yayınlanan yazılar yazarların kişisel görüşünü yansıtır. Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir. Gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın geri verilmez. Yayımlanan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur. Dergide yayınlanan yazıların ayrı baskı yapılması isteği yayın kurulunun yazılı onayına bağlıdır.

Eskişehir Barosu Dergisi

İçindekiler

Av.Oğuz Sezer ARSLAN	: Başlarcken	03
Prof.Dr.Nüvit GEREK	: Başlarcken	04
Ali TURNA	: TCY.nın 512. Maddesinin İrdelenmesi	05
Rıdvan ALTUN	: Kasten Adam Öldürmeye Teşebbüs İle Müessir Fiil Arasındaki Ayırımilar	07
Av.Mustafa ERYILMAZ	: İstiklal Mahkemeleri	10
	: 5 Nisan Avukatlar Günü Tarihsel Dayanağı	15
M.Gündüz İPEK	: Karşı Dava	20
Fuat TÜRKER	: Avukatlık Sözleşmesi Avukatlık Ücreti	29
Av.Kamil ŞİRİN	: Bilinçli Taksir	39
Av.Aydın ÜNLÜCE	: Irak Savaşı Üzerine	41
Av.M.Adil SÖĞÜTÖNÜ	: İcra Dairelerinin Yeniden Yapılanması	44
Av.Özgür OĞUZ	: İş Güvencesi Yasası Üzerine Düşüncelerimiz	49
Av.Mustafa AVCI	: Sanığın Kolluk Tarafından Sorgulanmasında İnsan Hakları Bakımından Hakim Olan İlkeler	57
Av.Bariş GÜNAYDIN	: İnternet ve Hukuk	61
Av.Yaşar KARAGÖL	: Bilişim Suçları ve Önlemler	65
Av.Gülbahar ERDOĞAN	: Asil Yaşamlarımızda, Savaşın Asil Çocukları	67
	: Anadolu da Bir Sanat Kenti	68
	: Tarihi Yerler	71
	: Yargıtay Kararları	75
	: Nostalji	81
	: Alıntılar	82
	: Şiirler	83
	: Eski Baro Başkanlarımız	86
	: Aramızdan Ayrılanlar	89

BAŞLARKEN

(*)Av. Oğuz Sezer ARSLAN

Değerli okurlar;

Sürelî çıkartmayı düşündüğümüz,Eskişehir Barosu dergi ilk sayısında,okurun yararlanabileceği,güncellikten öte kalıcı içeriği ile devamlılık arzetmesini düşündüğümüzden tüm yayın kurulu arkadaşlarla birlikte ince eleyip sık dokuyarak karşınıza çıkıyoruz.

Üyesi olmaktan onur duyduğum Eskişehir Baro'sunun bir dergisinin olmayışı uzun süredir beni Üzmekteydi.Bu düşüncemizi paylaşan arkadaşların büyük desteği ile kapağından içeriğine, yayın kurulundan baskısına kadar nitelik ve niceliğin ön planda tutulduğu bir çalışmanın ürününü sizlere sunmaktan kıvanç duymaktayız.

Barolara Yasa'mızın verdiği bir görev olan hukukun üstünlüğünü korumak ilkesinin bu dergide uygulama olanağı bulmanın mutluluğu içindeyim.Bu dergi; yayın kurulumuzun şeffaf çalışması,görüşlere saygı duyulması, özgür yorumlar, ilginç ve emsal kararlarla örnek aldığımız bazı baro dergileri çizgisini yakalamaya çalıştık. Tabi bu titiz çalışmanın sonucuda dergimizin birazda olsa gecikmesine yol açtı. Ancak hemen belirtmeliyim ki bundan sonraki hedefimiz, dergimizin, örnek aldığımız dergi içeriklerinden daha iyi olması ve onlarla tatlı bir yarışa başlamaktır. Bunun için de,baromuz üyesi arkadaşlarımızada bir görev düşmektedir. O da, yayın kurulundaymış gibi dergimiz ile ilgili, bilgi, döküman ve deneyimlerini içerir belge ve yazıların yayın kurulumuza ulaştırmalarıdır.

Değerli okurlar; Avukatıyla, hakimiyle, savcısıyla, diğer çalışanlarıyla dergimizin çalışmalarında Bize yardımcı olan herkese teşekkür ediyoruz.

Bunun yanında başka bir ayrıcalığımızıda vurgulamadan geçemeyeceğim. Anadolu üniversitesi Hukuk Fakültesinin değerli katkıları. Dekan'ından araştırma görevlisine kadar değerli hocalarımızın desteği. Kimisi yazılarıyla, kimisi yayın kurulumuzda yer alarak, kimisi araştırmalarıyla dergimize büyük destek olmuşlardır. Kendilerine teşekkür ediyorum. Dergimizde sosyal ve kültürel konularda yer almaktadır. Bundan böylede genişleyerek kültür konusuna ağırlık verme amacındayız.

Başlarken yazısında sözü daha fazla uzatmadan,dergimizin yayınlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlara ayrı ayrı en içten teşekkürümü sunuyorum.

Tüm okurlarımıza saygılarımla.

(*) - Eskişehir Barosu Başkanı

Sayı : 01 Nisan'2003

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ YAYINA BAŞLARKEN!

(*)Prof .Dr .Nüvit GEREK

Eskişehir'de yetişen ve yaşayan bir vatandaş olarak Baromuzla her zaman gurur duydum. Eskişehir Barosu, tecrübesi, düzeyi ve sorunlara yaklaşımı ile gerçekten ülkemizde seçkin bir yere sahiptir. Çok değerli hukukçuların görev yaptığı şehrimizde, Baromuzun bir dergi çıkarma düşüncesi memnuniyet vericidir. Baromuz mensuplarının çeşitli konulardaki bilgi ve tecrübe birikimi dergi vasıtasıyla çeşitli kesimlere aktarılacaktır.

Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Baromuzdan büyük ilgi ve destek görmüştür. Bu durum bizlere güç vermekte ve Baromuzla çeşitli konularda ortak çalışmalar yapılabilceği konusunda bizleri ümitlendirmekte ve cesaretlendirmektedir. Baro dergisinin ortak çalışmaları güzel bir örneği olabileceğini düşünüyorum.

Dergi çıkarma düşüncesini geliştiren ve hayata geçiren Baro yönetimine teşekkürler ediyor, başarılar diliyor, tüm baromuz mensuplarına saygılar sunuyorum.

TCY. NIN 512. MADDESİNİN İRDELENMESİ

(*)Ali TURNA

Türkiye de son zamanlarda hırsızlık suçlarında hızlı bir artış görülmektedir. Bunun nedeni sosyal ve ekonomik olduğu kadar, özellikle hırsız tarafından çalınan malların başkalarına satılmasını önleyen tedbir ve müeyyidelerin yetersiz olmasıdır. Zira, "minareyi çalan kılıfını hazırlar" atasözünde olduğu gibi şayet hırsız çaldığı para ve az miktardaki yiyecek ve giyecek gibi malların dışında kalan her türlü araç gereç ve ziynet eşyası gibi malları satma ve devretme olanağı olmasaydı ve hattâ bu bir nev'i ticaret sektörü haline dönüşmeseydi hırsızlık suçlarında bu kadar fazla artış olmayacaktı.

Hırsızlık suçu çok eski tarihlerden beri bütün kavimler ve dinlerce yasaklanmış, müeyyideye alınmış temel suçlardan biridir bizim mevzuatımızda.

Türk Ceza Yasasının mala karşı işlenen suçlar bölümünün onuncu bab, birinci faslında müeyyideler mevcuttur. Ayrıca aynı bab'ın beşinci faslında "Eşyayı, cürmiyeyi satın almak ve saklamak" başlığı altında TCY'nin 512. maddesinde "Her kim, 296. maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürümün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para veya sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır, yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut ederse, üç seneye kadar hapis ve beş yüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Şu kadar ki; tayin edilecek ceza asil fail için verilecek cezanın üçte birini geçemez..." ifadesi mevcuttur.

Bu madde hükmüne göre hırsızın çaldığı malı satın alan, kullanan, satmasına aracılık eden bir şahsa, yargılama safhası sonunda ceza vermek mevcut uygulamalara göre pek mümkün olmadığı gibi cezai müeyyidesi yeterli olmadığından suç işleyenlere etkili olmamaktadır.

Yukarıda belirtilen TCY 512. madde metnindeki "bilerek" ifadesi çıkartılarak bunun yerine "kaynağını araştırmadan " ibaresi eklenecek ve bu maddedeki " üç seneye kadar hapis "ibaresi yerine" altı aydan üç yıla kadar hapis ve beş yüz milyon liradan beş milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Şu kadar ki. tayin edilecek ceza asil fiil için verilecek cezanın üçte birini geçemez. Hükmünün getirileceği uygun olacağı görüşündeyim.

Gelişmiş toplumlarda mal ve eşyanın alım-satım ve her türlü işlerde fiş, fatura, sahiplik belgesi karşılığı yapılmaktadır. Ülkemizde de bu uygulama yaygın hale getirilir ve etkili müeyyide altına alınırsa bu tür suçlarda azalma olduğu görülecektir.

Buna göre TCY'nin 512. maddesi değiştirilerek her kim 296. maddede

beyan olunan haller haricinde kendisi cürümün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para veya sair eşyayı kaynağını araştırmadan kabul eder, veya saklar, yahut satın alır, yahut her ne surette olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eyleser, altı aydan üç seneye kadar hapis ve suç tarihinde ki cürüm eşyasının değeri kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Şu kadar ki; tayin edilecek ceza asil fiil için verilecek cezanın üçte birini geçemez hükmü getirildiği takdirde hırsızlık suçunun azalacağı ve bu günkü ortamda Türkiye düzeyinde işlenen suçun yarısına ineceği inancındayım.

KASTEN ADAM ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS İLE MÜESSİR FİİL ARASINDAKİ AYIRIMLAR

(*)Rıdvan ALTUN

KASTEN ADAM ÖLDÜRME; bir kimsenin hayatının başka bir kimse tarafından kasten ve hukuka aykırı olarak yok edilmesidir. Suçun faili herkes olabilir. Suçun maddi unsuru var olan bir hayatın yok edilmesine yönelik bir hareketin failce yapılmasıdır. Netice hareketin yöneldiği kimsenin ölmesi ile gerçekleşir. Suçun oluşması için hayatı yok etmeye yönelmiş bir hareketin ika edilmesi gerekir. Kanunumuza göre kullanılan aracın önemi yoktur. Yumruk, bıçak, tekme, boğma ve her çeşit silahla suçun işlenmesi mümkündür. Kanun prensip olarak adam öldürmenin maddi bir hareketin sonucu olmasını zorunlu saymamıştır. Manevi araçlarda adam öldürmek mümkündür. Ancak bu halde hareket ile netice arasındaki nedensellik bağının kurulması güçleşir. Kesin kanaatlere varılmadığı takdirde beraat yolunun tercihi gerekebilir.

Ötenazi; ölümü muhakkak bir hastanın ızdırabına son vermek için işlenen adam öldürme fiilinin suç oluşturup oluşturmayacağı doktrinde çok tartışmalıdır .TCK. da bu konuda özel bir hüküm yoktur. Kanunumuzun sisteminde belirli ayırık tutulmuş haller dışında saik ceza sorumluluğu yönünden göz önüne alınamayacağından gerek istek gerek rıza gerek ötenazi hallerinde failin ceza kanununun kasten adam öldürmeye ilişkin maddelerine göre cezalandırılması gerekir.

MÜESSİR FİİL; kasten müessir fiil eza veren, sıhhati ihlal eden, akli melekelerde karışıklık meydana getirebilen bir fiilin bilerek ve istenerek işlenmesidir. Fiziki bir aletle bedene vurma neticesi meydana getirilen yaralar, yakmalar, kırmalar, müessir fiil olduğu gibi sadece bir kimsenin bedeni üzerinde vurma, şiddetle bedeni sarsma gibi hareketlerde müessir fiillerdir. Maddi veya manevi olarak beden bütünlüğünü etkileyen ve bir kişiye yönelik olarak yapılan hareketlerde müessir fiil sayılmak gerekir. Kanun, her kim katil kastı ile olmaksızın ibaresini kullanmıştır. Müessir fiilin gerçekleşmesi bakımından faildeki kastın neticeye yönelik olarak eza vermek, sıhhati ihlal eylemek, akli melekelerde karışıklık meydana getirmek maksatlarına yönelmiş olması gerekir. Hareketin neticesinde mağdurun bedeni bir zarara uğrayabileceğini fiilen tasavvur etmiş ve fiilinden meydana gelen bedeni neticeleri kabullenmiş olan kişide müessir fiil kastının varlığını kabul etmek gerekir. Müessir fiilde kullanılan araçlar; ateşli silahlar, patlayıcı maddeler, tecavüz ve müdafaada kullanılan her türlü kesici ve

berelleyici aletler, yakıcı, aşındırıcı eczalar ve her türlü zehirler, boğucu ve kör edici gazlardır.

Adam öldürmede teşebbüs ve suçun tamamlanması; adam öldürme cürümü mağdurun ölümü ile tamamlanır. Failin hareketi ile ölüm sonucu arasında az veya çok bir zaman geçebilir. Uzun bir zaman geçtiği takdirde ise nedensellik bağlantısının tespiti güçleşir. Adam öldürme suçu hem eksik hem de tam teşebbüse yatkındır. Yargıtay çeşitli kararlarında teşebbüs hususunda ölçütleri göstermiştir. Yargıtay'a göre teşebbüsün kabulü için engel sebeplerinin ne olduğunun kararda gösterilmesi gerekir.

Olayda sanığın hiçbir mani sebep olmaksızın saldırıdan kendiliğinden vazgeçerek olay yerinden uzaklaşmış olduğuna göre fiilin bıçakla yaralama derecesinde kaldığına ilişkin Yargıtay 1.CD.nin 969/5264 - 970/2209 kararı bulunmaktadır.

Adam öldürme cürümünde tam teşebbüs hali ile tamamlanmış müessir fiilin birbirinden ayrılması uygulamada her zaman mümkün olmamaktadır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 19.1.1970 tarihli kararında bir kısım ölçütler koymuştur. Bu ölçütler şunlardır;

A/ Mağdur ile fail arasındaki husumet sebebi ve mahiyeti

B/ Failin cürümde kullandığı vasıta kuvveti ve tesir mesafesi

C/ Bulunulan yerin durumu, coğrafi özellikleri

D/ Mağdurun vücudunda meydana gelen yara yerleri ve mahiyetleri,

E/ Hadisenin sebebine göre başlangıç, devam ve sona ermesini kapsayan

oluşum

F/ Failin işlemeyi kastettiği cürümün icrasına ait bütün fiilleri tamamlanmış olmasına rağmen cürümün failin iradesi dışındaki bir sebepten dolayı meydana gelmemiş olması,

G/ Failin itiraf ettiği veya şahadetle sabit olan saiki

H/ Eylemin psikolojik iklimi

İ/ suçtan önce veya sonra failin tutumu,

İki metre gibi yakın mesafeden tabanca ile ateş edip mağduru kaba etinden yaralayan ve tabanca ile müteaddit defa ateş etme imkanı var iken kendiliğinden ateş etmekten vazgeçen eylemde müessir fiil suçunun tamamlandığı kabul edilmelidir.

Yakın sayılabilecek bir mesafeden daha birkaç kez ateş etmesine engel bulunmayan sanığın uğradığı saldırı nedeniyle korku ve nefsinin koruma endişesi ile bir el ateş etmesi sonucu mağdurun yaralanmasında öldürmeye teşebbüs suçunun unsurları yoktur. **YARA HAYAT İÇİN TEHLİKE TEŞKİL EDECEK MAHİYETTE DE OLSA ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS OLARAK KABUL EDİLEMEZ.**

Sanığın silahla atışlarına devam etmesi, yaralama niyetinin gerçekleştiği inancına dayanmış olabilir. atış mesafesinin tespiti ve suç vasfının tayini ve mahkemece yapılacak takdire etkisi bakımından keşif yapılması gerekebilir.

Sanığın kavga esnasında tabanca ile iki el ateş edip mağdureyi yaraladıktan sonra müteakip atışları yapması mümkün iken kendiliğinden vazgeçmesi TCK.nun 62.maddesindeki mani sebepler unsurunu imkansız kıldığından sanığın eyleminin öldürmeye tam teşebbüs olarak kabulü mümkün değildir .Sanığın saldırısının üçüncü kişilerin müdahalesi sonucu mani hal nedeniyle engellenmesi durumlarında öldürmeye tam teşebbüs suçunun varlığı düşünülmür.

Kastın varlığı veya yokluğu esas mahkemesince takdir edilecektir. Eğer kast iradesinin niye yönelmiş olduğunu tayine yarayacak zahiri delillerin mevcudiyetine uygun olarak tespit edilmişse mesele yoktur. Kast görünüşteki delillerin normal anlamına aykırı olarak başka surette tespit edilmişse bu takdirde özel bir biçimde anlam vermeye elverişli gerekçenin izah edilmesi gerekir. Sanığın tabanca ile öldürücü nitelikte bir araçla mağduru hedef alarak 15-20 metre mesafeden yaptığı müteaddit atışlar sırasında dizinden vurmakla beraber mağdurun yanında bulunan diğer bir kişiyi de uyluğundan vurmuş olmasında yaraların öldürücü bölgede isabet kaydetmemesi, hedeflerin kendilerini koruma içgüdüsü ile mobil bir duruma geldiklerinin göz önüne tutularak suçun öldürme kastı ile işlendiğinin kabulü gerekir.

Av tüfeği ile tesir sahası dışında müteaddit defalar atış yapılması durumunda saçmaların iç organlara nüfuz etme imkanı bulunmadığından sadece derinin altına nüfuz ettikleri anlaşıldığında failin cürümde kullandığı vasıtanın tesir mesafesine göre elverişli vasıta olarak kabul edilmeyip müessir fiil suçundan cezalandırılması gerekir.

(*) - Adli Yargı Kom. Başkanı

İSTİKLÂL MAHKEMELERİ

Av. Mustafa ERYILMAZ

Giriş:

İstiklâl Mahkemeleri Cumhuriyet döneminin en çok tartışılan konularından biridir. Kimilerine göre Cumhuriyetin kuruluşunda yararlı bir rolü olan bu mahkemeler, kimilerine göre de bir tedhiş kuruluşlarıdır. 11.09.1920 tarih ve 21 no.lu " Firariler Hakkında Kanunla" kurulan bu mahkemelerin yetkileri kısa bir süre sonra genişletilmiş, baktığı on binlerce davada yüzlerce idam cezası vermiştir.

İstiklâl mahkemelerinin çalışmaları Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olarak iki bölümde ele alınmaktadır. Konunun genişliği nedeniyle burada İstiklâl Mahkemelerinin sadece Milli Mücadele sürecindeki çalışmalarına yer verilecektir.

Kuruluş:

Mondros Mütarekesinden sonra Anadolu'da ayaklanmalar başlamıştı. Kısa bir süre sonra M. Kemal Atatürk'ün önderliğinde birleşen bu ayaklanmalar güçlü bir milli mücadeleye dönüştü. İşgalcilere yönelik bu savaş aynı zamanda Hilafet ve Saltanatın temsil ettiği eski düzene karşı bir ihtilaldi.

İstiklâl Mahkemelerinin kuruluş nedenini anlamak için Mondros Mütarekesinden sonraki Anadolu'nun genel durumunu, Milli Mücadelenin başlangıcındaki güçlükleri bilmek gerekir. BMM işgale karşı savaşabilmek için düzenli ordu kurmak, içte oluşan ihanet cephesini yok etmek, güvenliği ve birliği sağlamak, özellikle asker kaçakları sorununu çözümlenmek zorundaydı.

Asker kaçakları düzenli ordu için büyük tehlikeydi. Ayrıca iç isyanların insan gücünü oluştuyordu. Keza Yunan ordusuna katılan yerli Rumlar da büyük bir tehlike idi.

Fransız İhtilâl mahkemeleri örnek alınarak 11.09.1920 tarih ve 21 no.lu yasayla kurulan İstiklâl Mahkemeleri; olağanüstü tehlike karşısında, yasama organının kendi içinden seçtiği üyelerden kurulu olağanüstü mahkemelere, olağanüstü yetkiler verilmesi sonucu kurulan ihtilal mahkemeleridir.

İstiklâl Mahkemeleri BMM adına çalışacaklardır. Kararları kesin ve temyizi yoktur. Kararın uygulamasından asker-sivil bütün görevliler sorumludurlar. Mahkemeler verdikleri kararlardan dolayı sorumlu değildirler.

Önceleri üç üyesi olan mahkemelerin üye sayısı 249 sayılı yasayla biri yedek olmak üzere dörde çıkarıldı ve savcılarda mahkemelerde yer aldılar. Savcıların yer almadığı dönemde ilk tahkikat hükümetçe yapıldı. Suçlular

hakkında ileri sürülen iddia okunur, suçlu savunmasını yaptıktan sonra karar bildirilirdi. Ölüm cezaları karardan hemen sonra infaz olunurdu. İstiklâl Mahkemeleri kararlarını vicdani kanaatlarına dayanarak verirlerdi. Karar verilmesi için delile gerek yoktu. Bir kimsenin suçluluğuna dair vicdani kanaat uyanırsa hapisten idama karşı her türlü cezaya çarptırabilirdi. Kararlar oy çokluğuyla alınırdı. Sâvcının tefhimden başlayarak üç gün içinde BMM' ne itiraz hakkı vardı.

Suçlar:

Esas amacı asker kaçakları sorununu çözmek olan İstiklâl Mahkemelerinin yetkileri 249 sayılı yasayla genişletilmiş Milli Mücadele ve İhtilale karşı her eylem İstiklâl Mahkemelerinin görev alanı içerisine alınmıştır. Bunlar önemine göre şöyle sıralanabilir: vatana ihanet, ayaklanma, casusluk, bozgunculuk ve aleyhte propaganda, soygunculuk, görevi kötüye kullanma, halka eziyet ve baskı, asker ailesine saldırmak, katil, düşman işgalinden yararlanarak kanunsuz hareketlerde bulunmak, düşmana yardım ve işbirliği, düşman ordusuna katılmak ve Tekafil-i Milliye'den mal kaçırmak. (Sakarya Savaşı öncesinde 7-8 Ağustos 1921'de çıkarılan; ordunun gereksinimlerini karşılamak ve bedelleri sonradan ödenmek üzere halkın elindeki yiyecek ve yakacak maddelerinin; tüccar ve halkın elindeki kumaş, yün, deri gibi giyecek malzemesinin %40'ının; araba, koşum ve binek hayvanlarının %20'nin ve halkta bulunan silahların tamamının alınmasını ayrıca her evden bir takım çamaşır, bir çift çorap ve çarık toplanmasını öngören kanun hükmündeki emirlere uymamak).

İstiklâl Mahkemeleri, rakı satmak, noksan ekmek imal etmek, fuhşa teşvik, hakaret, sarkıntılık vb. davaların sanıklarını da yargıladı.

Cezalar:

İstiklâl Mahkemeleri suçlara önemine göre şu cezaları veriyordu

- 1) Asılmak ya da kurşuna dizilmek suretiyle idam.
- 2) Kalebent, kürek, ağır hapis.(Kalebentlik bir kaleye kapatılmak,kürek de gemilerde forsalık anlamına geliyor ancak burada "ağır hapis" olarak anlaşılmalıdır.)
- 3) Sürgün
- 4) Değnek vurmak (40-100 adet).
- 5) Zararı ödetme
- 6) Görevden uzaklaştırma
- 7) Halka ve askere teşhir
- 8) Milli Mücadele sonuçlanıncaya kadar gözaltına alınma
- 9) Mal ve mülke el koyma, yakma, yıkma
- 10) Kaçak yerine yakınına askere alma ve ayrıca kaçağın köy ya da mahallesinden 200 TL. ağır para cezası alma.

Çalışma Şekli:

İstiklâl Mahkemeleri göreve başladıktan sonra durumu BMM' ne bildirir Meclis'de kendilerine başarı dilerdi. Mahkemeler kendi bölgesi içinde dolaşırlardı. Bölge sınırlarındaki uyuşmazlık BMM'nce çözüldü.

Göreve başlayan İstiklâl Mahkemeleri diğer mahkemelerdeki dosyaları da devr alırdı.

İstiklâl Mahkemeleri gazeteler ve idareciler aracılığıyla beyannameler yayınlanıp halkı milli mücadeleye katılmaya çağırıyor, suçlulara teslim olmaları halinde af fırsatı tanıyorlardı.

Her mahkemenin kapısında büyük levha ile mahkemenin ismi yazılı bulunurdu. Mahkeme kurulunun oturduğu yerin arkasında yine büyük levha ile "İSTİKLÂL MAHKEMESİ MÜCADELESİNDE YALNIZ ALLAH'TAN KORKAR" yazısı asılıydı.

Yargılamalar açık yapıldı.

İstiklâl Mahkemelerinde uzun süre görev yapan Kılıç Ali, Rusya ziyaretinde, Çiçerin'in İstiklâl Mahkemelerini ÇEKA'ya benzetmesi üzerine, kendisinin;" ÇEKA Mahkemelerinin gizli ve dört duvar arasında faaliyette bulduklarını, İstiklâl Mahkemelerinin ise millet karşısında her davayı açık muhakeme ederek hüküm verir" dediğinde Çiçerin'in kendisine hak verdiğini ve bu halin inkılap mahkemeleri için bir itimat ve emniyet unsuru teşkil eder dediğini hatıralarında nakleder.

Mahkemeler Ve Çalışmaları:

Milli Mücadele içinde 14 İstiklâl Mahkemesi görev yaptı. Sadece Ankara İstiklâl Mahkemesi 7 Ekim 1920'den 31 Temmuz 1922'ye kadar kesintisiz görev yaptı. Diğerleri 17 Şubat 1921'de kaldırılıp Ağustos 1921'de yeniden kuruldu. İlk dönemde oluşturulan İstiklâl Mahkemeleri görevlerini süratle yerine getirdiler. Bu Mahkemelerin çalışmalarına kısaca bir göz atalım.

1) Ankara İstiklâl Mahkemesi: İstiklâl Mahkemeleri içinde en ağır yükü Ankara İstiklâl Mahkemesi yüklendi. İstanbul'da ki Damat Ferit Paşa Hükümetinin kimi üyeleri ile Sevr Anlaşmasını imzalayanlarını gıyaplarında yargılayıp vatana ihanetten idama mahkum etti. Kuvayı İnzibatiye'ye katılanları, yönetenleri, Askeri Nigahban Cemiyeti Yöneticilerini de gene gıyaplarında yargılayıp ağır cezalara çarptırdı. Bu Mahkeme ayrıca Çerkez Ethem ve kuvvetleri hakkında da idam cezaları verdi. Aynı dönemde Gizli Komünist Partisi kuranlar ile Yeşil Ordu mensupları hep bu mahkemelerde yargılandılar ve çoğunlukla ölüm cezasına mahkum edildiler. Yakalananların cezaları hemen infaz edildi.

"Resimli Hafta" dergisindeki bir yazısı nedeniyle Cevat Şakir'e üç yıl sürgün cezası verildi. Halikarnas Balıkcısı'nın Bodrum'a yerleşmesi bu nedenle olmuştur. Ankara İstiklâl mahkemesinin iki yılda yargıladığı sanık sayısı 13.096'dır. Hüküm giyenlerden 108'i idama, 279'u müeccelen idama, 48'i de gıyaben idama mahkum oldu. Yargılananlardan 470'i beraat etti. Diğerleri muhtelif cezalara çarptırıldı.

2) Eskişehir İstiklâl Mahkemesi: 20.10.1920 ile 17.02.1921 tarihleri arasında görev yapmıştır. 13.489 sanığın yargılandığı mahkemede 57 idam, 594 müeccelen idam, 20 gıyaben idam, 470 beraat kararı verilmiş diğerleri muhtelif cezalara çarptırılmıştır.

3) Isparta İstiklâl Mahkemesi: 21.10.1920 ile 22.02.1921 tarihleri arasında Antalya ve Denizli'de de çalışan mahkeme yargıladığı 555 sanığın 248'ini beraat ettirirken 7 idam, 6 gıyaben idam cezası verdi. Diğerleri muhtelif cezalara arpıtıldı.

4) Diyarbakır İstiklâl Mahkemesi: Bir ay kadar çalıştığı tahmin olunan mahkemenin çalışmalarıyla ilgili bilgi mevcut değil.

5) Konya İstiklâl Mahkemesi: 01.10.1920 ile 18.02.1921 tarihleri arasında yargılanan 3600 sanığın 575'i beraat etti. 2 idam, 1 gıyaben idam cezası verildi. Diğerleri muhtelif cezalara arpıtıldı.

6) Pozantı İstiklâl Mahkemesi: 15.11.1920'de kuruldu. Çok kısa bir çalışma dönemi içinde 31 kişi yargıladı. 5'i cinayet, 2'si casusluk suçundan 7 asıldı.

7) Sivas İstiklâl Mahkemesi: 20.10.1920 ile 15.03.1921 arasında 280 sanık yargılandı. 12 idam, 1 gıyaben idam 109 mccelen idam cezası verildi. Sanıkların hemen hepsi Rum'du. Genellikler Amasya'da çalıştığı için resmi kayıtlarda dahi adı Amasya İstiklâl Mahkemesi olarak geçiyordu.

8) Kastamonu İstiklâl Mahkemesi: 16.10.1920 ile 02.03.1921 tarihleri arasında binlerce kişi yargıladı. 420 kişiye cezalandırdı. 4' eşkıya, 2'si casus ve 5'i asker kaçağı olmakzere 11 kişiye idam etti.

İkinci Dönem İstiklâl Mahkemeleri: 17.02.1921'de Ankara İstiklâl Mahkemesi dışındaki İstiklâl mahkemelerinin görevlerine son verildi. Ancak, kısa bir süre sonra Anadolu'da soygun, ayaklanma, kaçak ve adi suçlar yeniden çoğaldı. 23 Temmuz 1921'de Meclis; Kastamonu, Konya ve Samsun'da c İstiklâl mahkemesi kurulmasına karar verdi.

05.08.1921'de mahkemeler Başkomutan Mustafa Kemal'e bağlandılar. 08.09.1921'de Yozgat İstiklâl Mahkemesi kuruldu.

İkinci dönem İstiklâl mahkemeleri 1922 Ağustosuna kadar görev yaptı. Bu mahkemelerin alışmalarınıztersek:

Kastamonu İstiklâl Mahkemesi: 9016 sanığı yargıladı. 35 idam verdi 3 kişi gıyaben idama mahkum olurken 648 sanık beraat etti. Diğerleri muhtelif cezalara arpıtıldı.

Konya İstiklâl Mahkemesi: 14071 sanığı yagıladı. 166 idam cezası verdi 7217 kişi beraat etti. Diğerleri muhtelif cezalara arpıtıldı.

Samsun İstiklâl Mahkemesi: 2420 sanık yargıladı. 485 idam, 137 gıyaben idam cezası verildi. İdam edilenlerden 177'sinin suçu Pontusculuktu.

Yozgat İstiklâl Mahkemesi: 22.10.1921 ile 23.07.1922 tarihleri arasında 2673 sanığı yargıladı. 56 idam, 24 gıyaben idam ve 862 beraat kararı verdi.

İkinci dönem İstiklâl Mahkemeleri 31 Temmuz 1922 gün ve 249 sayılı yasa ile kaldırıldı.

Sonuç: Milli Mücadele döneminde görev yapan İstiklâl mahkemelerinin görevlerini başarı ile yaptıkları söylenebilir. Kaçaklar byklcdenlenmiş, 100.000 dolayında firari er bu mahkemeler aracılığıyla kıtalarına geri gönderilmiştir. Mahkemeler düzenin sağlanmasına da büyük katkıda bulundular.

Cumhuriyet döneminde görev yapan İstiklâl mahkemelerinin ise kararları hala tartışılmaktadır. Bu dönemde görev yapan mahkemelerin bir "tedhiş mahkemesi" olup olmadığının takdirini tarihçilere bırakmanın doğru olduğu kanısındayım.

Kaynak: Ergun Aybars, İstiklâl Mahkemeleri
Mahmut Goloğlu, Üçüncü Meşrutiyet
Kılıç Ali, İstiklâl Mahkemesi Hatıraları

09.03.2003

5 NISAN AVUKATLAR GÜNÜ TARİHSEL DAYANAĞI

Cumhuriyetimizin İlanından 1924 yılında kabul edilen Mahamat (Avukatlık Yasasından) sonra ilk kez 3 Ocak 1934 de İzmir'de Baro Başkanları ve illerin baro temsilcileri bir araya gelmişlerdir .En geniş katılımıyla yapılan "Türkiye Avukatlar Birliği" Toplantısında, toplantıya katılan Baro Başkanları ve İllerin Baro temsilcileri toplantı neticesine "Türkiye Barolarının Aynı Çatı Altında Toplanması Düşüncesini." benimsemişlerdir.

1934 yılında yapılan toplantı sonrası toplantıya katılanlar İzmir Atatürk Anıtı önünde toplu fotoğraf çekirmişlerdir. Toplu fotoğrafın incelenmesi için TBB Başkan Yardımcısı ve Manisa Barosu önceki dönem başkanlarından Av. Hüseyin Erkenci'nin kişisel arşivinde yapılan çalışmada, toplantıya katılanların bazılarının toplantının yapıldığı tarihte yargıç oldukları saptanmıştır.1934 yılında yapılan toplantı o günün koşullarında yargıçlarında katıldığı bir toplantı olmuştur.

1934 yılında alınan ilke kararı uyarınca tüm Baro Başkanları ve Baroların Temsilcileri bu karardan yaklaşık 24 yıl sonra, 5 Nisan 1958 tarihinde İzmir'de, İzmir Ticaret Odası Toplantı Salonunda toplanarak, iki günlük çalışma sonunda Barolar Birliğinin kuruluş çalışmalarını görüşmüşlerdir. Toplantı sonucunda alınan kararlar temenni niteliğindedir.

Yapılan araştırmada, 1934 yılından sonra Baro Başkanlarının ve Baro Temsilcilerinin İzmir de 5 Nisan 1958 de günü yapılan toplanmalarında tarihsel açıdan 5 Nisan gününün özel bir nedeninin varlığı saptanamamıştır.

Bu tarihin 70 yıl önce 5 Nisan 1878 de yapılan İstanbul Barosunun ilk Genel Kuruluyula aynı gün olmasının, İzmir de toplanan Baro Başkanları ve Baroların Temsilcilerinin, 5 Nisan tarihini seçmelerinin özel bir nedeninin olup olmadığı saptanamamıştır.

A. 5 NİSAN 1958 BARO BAŞKANLARI İZMİR TOPLANTISI:

5 Nisan 1958 yılında yapılan toplantıya ilişkin 1969 yılında kuruluşu tamamlanan Türkiye Barolar Birliğinde kayıt ve tutanak bulunmamaktadır. Toplantı Tutanakları 7 Nisan 1958 Pazartesi tarihli Demokrat İzmir Gazetesinde yayımlanmıştır. 5 Nisan Avukatlar Günü kabul edilmesine ilişkin gazete de yer alan görüşmeler şu şekildedir.

Ankara Delegatesi Asım Ruacan;

Avukatlar günününün tespiti hakkındaki görüşmeler sonuçlanmıştır. Ben şahsen 5 Nisanın kabulünü teklif ediyorum.

İzmir Delegatesi Enver Arslanalp;

Biz İzmir Barosu olarak 5 Nisanı kutladık. Bu artık gelenek haline gelmiştir.

Ankara Delegatesi Kongre Başkan Mehmet Nomer;

Biz Muhamat Kanununun yürürlüğe girdiği tarihi tetkik ettik. Bu tarih 27 Nisandır. Ancak, 5 Nisan ayrı olarak kabulde mahzur yoktur.

İstanbul Delegatesi Ahmet Hamdi Sayar;

Bizce de 5 Nisanın kabulünde mahzur yoktur.

Sivas Delegatesi Şerafettin Solakoğlu;

Bu konuyu Barolar Birliği kurulduktan sonra yetkili organ ele alsın, teklifindeyim.

Başkan bu teklifi oya sundu ve ittifakla kabul edildiğini bildirdi.

Toplantıyı idare eden Başkan Vekili ve İzmir Delegatesi Necdet Öklem;

Gündemdeki konular sona ermiştir. Açılıştaki olduğu gibi, kapanışı da bu güzel toplantıyı yapan Ankara Barosu Başkanı ve Toplantı Başkanına bırakıyorum.

Ankara Barosu Başkan ve Toplantı Başkan Mehmet Nomer;

Bu toplantıya katılan bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim. Mesaimiz müsmir olsun, Avukatlık Mesleği ilelebet payidar olsun. Hepinizi saygı ile selamlıyor ve toplantıya son veriyorum.

Toplantı 18.20 de sona ermiş ve iş bu tutanak tarafımızdan tanzimle imza olunmuştur.

Başkan Mehmet Nomer(Ankara)

Başkan Vekili Necdet Öklem(İzmir)

Yazman Gülser İyigün(Aydın)

Yazman Eşref İnceoğlu(Diyarbakır)

Alınan kararlar iki başlıkta toplanmıştır.

a. Türkiye'deki Baroların Bir Üst Kurulda Toplanmalarına.(Alınan kararda Türkiye Barolar Birliği ismi kullanılmamıştır)

b. Her Yıl 5 Nisanın Avukatlar Günü Olarak Kutlanmasına Karar Verilmiştir.

B.AVUKATLAR GÜNÜNÜN TESPİTİ ÇALIŞMALARI

Daha sonra 06.02.1963 tarihinde toplanan İzmir Barosu Yönetim Kurulu, 5 Nisan tarihini Avukatlar günü olarak kabul edip, kutlama kararı almıştır.

1969 yılında, 1136 sayılı Avukatlık Yasasının geçici 10. Maddesi uyarınca Türkiye Barolar Birliği kurulmuştur. 9 Ağustos 1969 tarihinde Ankara da ilk kez Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu yapılmıştır.

Kurucu Başkan Av.Dr.Faruk Erem Başkanlığında toplanan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu 11.08.1969 tarihindeki ilk toplantısında;

".....Her yıl Avukatlar günü yapılmasına ve bu günün tespiti için gerekli incelemeleri yapma görevinin Avukat Osman Kuntman'a verilmesi" kararı verilmiştir.

Türkiye Barolar Birliği, Av. Kuntman dan bir yazı ile raporunu çok acele

vermesini istemiştir .Sayın Kuntman 10 - 15 gün gibi kısa bir süre içerisinde AVUKATLAR GÜNÜNE İLİŞKİN hazırladığı raporunu Türkiye Barolar Birliği'ne sunmuştur. Rapor iki sayfadan ibarettir. İlk sayfa 6 Eylül 1969 tarihini taşımakta ve "ilişikte raporunu sunduğunu" belirtmektedir. İkinci sayfada kısaca İstanbul Barosunun kuruluş tarihçesi anlatılmıştır.

Sayın Kuntman, Avukatlar GÜNÜ tespitine yarayacak mesleki tarihsel olayları sıralamıştır.

İkinci sayfanın 7. Paragrafının son satırında "İstanbul'da Kurulan İlk Baro olan Cemiyeti Daime'nin" Genel Kurul Tarihi 24 Mart 1878" olarak geçmiştir.

Devamla 2. Sayfanın sonunda;

"Cumhuriyet Döneminde 3 Nisan 1924 günü, 460 sayılı Mahamat Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Bu kanuna göre İstanbul Barosunun ilk Genel Kurulu 18 Ağustos 1924 günü yanan Adliye Sarayında toplanmıştır"

Demmiştir.

Sayın Kuntman'ın verdiği rapordan sonra toplanan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu 06.09.1969 tarihli toplantısında, Avukatlar Gününe ilişkin net bir tarihin belirlenmemesi nedeniyle " Av. Osman Kuntman'ın Avukatlar gününün tespitine ilişkin raporu incelendikten ve bu konuda incelemeler tamamlandıktan sonra bir karar verilmesi" kararlaştırmıştır.

C. 15, 16 MAYIS 1987 GÜNÜ TEKİRDAĞ'DA YAPILAN T.B.B. GENEL KURULU ve AVUKATLAR GÜNÜNÜN KABULÜ

Avukatlar Gününe ilişkin uzun bir süre karar alınmamıştır. 15-16 Mayıs 1987 günlerinde Tekirdağ'da yapılan Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu'nda, Av. Nebi İnal, Av. Güneş Atabey, Av. İskender Özturanlı, Av. Fadıl Aktop, Av. Ahmet Ersöz, Av. Yılmaz Korkma, Av. S. Yüksel Uşak, Av. K. Öztürk, Av. T. Karal, Av. Mustafa Paçen'in Divan Başkanlığına ortak önerge vererek 5 NİSAN TARİHİNİN AVUKATLAR GÜNÜ olarak kutlanmasını önermiş ve istemişlerdir.

Önerge hakkında söz alan İzmir Barosu Delegatesi Avukat Enver Arslanalp Genel Kurulda tutanaklara geçen konuşmasında;

Av. Enver ARSLANALP (İzmir Barosu)-

Efendim 5 Nisan, Avukatlar Günü olarak öteden beri kutlanmaktadır. Bu toplum katmanlarında tutmuş durumdadır.

5 Nisanın Avukatlar Günü olarak kutlanması 1958 yılında İzmir'de barolar arası bir kurul ve Türkiye Barolar Birliği 'nin gerçekleşmesi yolunda bir karar alındı. Yani Türkiye Barolar Birliği o karardan sonra yapılan savaşım-larla gerçekleşti ve o toplantıda kutlanmasına karar verildi.

İleride, ki bunun savaşımını hep birlikte vereceğiz, bir öz yönetim ve bağımsızlığa barolar kavuştuğu zaman. Onu da ayrıca bir bayram günü olarak düşünülebilir veyahut da tekrar bir gözden geçirilir, ama şimdilik düşüncemiz bundan ibarettir.

Saygılar sunarım.

Alkışlar.

BAŞKAN-

Teşekkür ederiz Sayın Özturanlı.

Başka söz almak isteyen var mı?... Yok.

Biraz önce okumuş olduğum önergeyi oylarınıza sunuyorum: 5 Nisan gününü Avukatlar günü altında kutlamayı kabul edenler...Etmeyenler...

Oybirliğiyle 5 Nisan Avukatlar günü olarak kabul edilmiştir.

Alkışlar.

Tutanaklardan da belirlendiği gibi Türkiye Barolar Birliği 15, 16 Mayıs 1987 tarihli Genel Kurulu, 5 NİSAN GÜNÜNÜ AVUKATLAR GÜNÜ olarak oy birliğiyle kabul etmiştir.

İstanbul Barosu Avukatlarından Osman Kuntman sonraki yıllarda yaptığı ayrıntılı araştırmaları neticesi bu görüşünü değiştirmiştir.

D. GÜZEL BİR TARİHİ RASTLANTI 5 NİSAN 1878 TARİHİNDE YAPILAN İSTANBUL BAROSU'NUN İLK HEYET-İ UMUMİYESİ:

Av. Osman Kuntman 1969 yılında İstanbul Barosunun kuruluşuna ilişkin tamamlayamadığı çalışmasını, 4 Ocak 1975 tarihinde tamamlayarak İstanbul Barosu Yönetim Kurulu'na vermiştir. Daha sonra gerek İstanbul Barosu'na verdiği raporda ve gerek Nisan 1988 tarihinde İstanbul Barosu Dergisinde yayınlanan yazısında, İstanbul Barosu İlk Genel Kurul toplantı tarihinin 24 Mart 1294 Mali, 5 Nisan 1878 Miladi olduğunu kabul etmiştir. (İstanbul Barosunun tarihçesi ile ilgili araştırmalar yapan Özkent, Tan, Betil zaman içerisinde yayınladıkları makale ve araştırmalarında, İstanbul Barosunun ilk Genel Kurulunun 5 Nisan 1878 tarihinde yapıldığı konusunda görüş birliği içindedirler.)

Avukat Osman Kuntman'la çok kez telefonla görüştük ve bu tarihsel eksikliğin giderilmesi için sözleştik, 3 Mart 1999 saat 16.30 da Karaköy'de Tarihi Ömer Abet İş Hanındaki bürosunda buluştuk. Kendisine Türkiye Barolar Birliği ne verdiği 6 Eylül 1969 tarihli raporun fotokopisini gösterdim. Önce rapordaki yazım ve imla tekniğinin kendi yazı ve imla tekniğine pek uymadığını belirtti, arşivini araştırdı ve Türkiye Barolar Birliğine 30 yıl evvel verdiği raporun suretini buldu. Raporu birlikte inceledik. Kendisi raporunun 7. Paragraf son satırındaki 24 Mart 1878 tarihinin yanlış yazıldığını, Rumi, Mali, Miladi tarihlerdeki farklılıktan kaynaklandığını aslında İstanbul Barosunun kuruluşunu teşkil eden tarihin, İstanbul Barosu ilk Genel Kurulu olan 5 Nisan 1878 olduğunu, bunu yazdığı yazılarında ve kitaplarında da belirttiğini vurguladı. Diğer araştırmacılarında bu görüşte olduğunu belirtti.

Av. Osman Kuntman ile yaptığım görüşme ve belgelerin bir kısmının özgün metinlerini inceleme neticesi İstanbul Barosunun ilk Genel Kurulunun 5 Nisan 1878 tarihinde toplandığı görüşünü paylaşıyorum.

Bu tarihsel gelişme ışığında, Türkiye Barolar Birliği'nin kuruluşu aynı gün yapılmış iki tarihsel toplantıya dayandırılmalıdır. Bunlardan ilki Türkiye

Barolar Birliğin kabul ettiği 5 Nisan 1958 tarihinde İzmir'de toplanan Baro Başkanlarının toplantısıdır. Diğeri ise mutlu bir tarihsel rastlantı olan, İzmir'deki toplantıdan 70 yıl önce aynı g¼n yapılmış olan 5 Nisan 1878 İstanbul Barosunun İlk (Heyet-i Umumiyesi)Genel Kurul Toplantısıdır.

Bu araştırma ile 1969 yılında 5 Nisan Avukatlar g¼n¼n¼n saptanmasında-ki araştırma eksikliğini de tarihsel tanık ve belgeleriyle aıkladığımı sanıyorum.

Umarım ve dilerim, Barolar Birliği Genel Kurulunda 5 NİSAN AVUKATLAR G¼N¼N¼N TARİHSEL DAYANAĞI. 5 NİSAN 1878 İSTANBUL BAROSUNUN İLK HEYETİ UMUMİYESİ ve 5 NİSAN 1958 İZMİRDE TOPLANAN BARO BAŞKANLARI TOPLANTISI OLARAK değiştirilir.

KAYNAKCA:

1. BETİL Av. Aden, İstanbul Barosunun tarihçesi, İstanbul Barosu Dergisi 1978/Ocak, Şubat, Mart.

2. KUNTMAN Av. Osman, T¼rkiye de Avukatlık Mesleği, İstanbul Barosunun Tarihçesi, İstanbul Barosu Dergisi, Bu eser ayrıca 1988 yılında Ufuk Matbaasında basılmıştır.

3. KUNTMAN Av. Osman, Kişisel Arşivi,

4. ÖZKENT Av. Ali Haydar, Avukatın Kitabı, İstanbul Arkadaş Basımevi 1940.

5. TAN Av. Hasan Basri, İstanbul Baro Reisi, İstanbul Baro Mecmuası, Cumhuriyetin 15. Yıl D¼n¼m¼ Fevkalade N¼shası, İstanbul1938.

6. Demokrat İzmir Gazetesi 7 Nisan 1958 Tarihli Sayısı.

7 .T¼rkiye Barolar Birliği Tutanakları ve kayıtları.

8. Konuyla ilişkin iletişimi adilgiray@ixir .com elektronik posta adresi ile veya 0 258 2635424 - 2638752 - 2411752 telefonları ile sağlayabilirsiniz.

KARŞI DAVA

(*)M.Gündüz İPEK

1. Genel olarak

Davalı, davacının açmış olduğu davadaki iddialara karşı sadece savunmakla yetinmeyerek, kendisi de davacıdan bazı edimlerin yerine getirilmesini isteyebilir. Davacının açtığı davaya karşı, davalının iddialarını hüküm altına aldırarak istemesi karşı dava (mütetekabil dava) ikame etmesidir.¹

2. Karşı davanın niteliği

Karşı dava bir iddia olmadığı gibi bir savunma nedeni de değildir. Bağımsız ve yeni bir davadır². Karşı davada davalı yeni ve bağımsız bir istek hakkını yargılamaya sokup, derdest duruma getirmek istemektedir. Dava gibi usul hukuku hükümlerine tabidir³ Bir davada birden çok istekler birleştirilebilir.

Bu durum davada davacı ve davalı tarafı oluşturanların birden fazla kişi olmalarından doğabilir. (subjektif dava birleşmesi) Taraflar tek kişi olmasına karşın, bir davacının aynı davalıya karşı birkaç istemini aynı davada birleştirmesinden (objektif dava birleşmesi) doğabilir. Yahut davacının asıl davadaki iddiasına karşı davalının aynı dava içinde bir karşı istemde bulunmasından (karşı dava) doğabilir. Subjektif dava birleşmesiyle, karşı dava durumunda bir tek dava değil birden fazla dava vardır. Bu davalar bir arada görülür⁴. Objektif dava birleşmesinde istemler birden fazladır. Örneğin Karz aktinden kaynaklanan alacakla sebepsiz iktisaptan kaynaklanan alacak gibi. Bu nedenle karşı dava objektif anlamdaki dava birleşimlerinden ayrıdır. Objektif dava birleşmesi hakların telahukundan farklıdır. Mütelahik davada tek bir olaya ve dava nedenine dayanılır. Sonucu haklı gösteren birden fazla hukuki neden olabilir. Fakat terditli davanın ve mütelahik davanın karşı dava biçiminde açılması mümkündür.

3. Karşı davanın koşulları

Karşı davanın dinlenebilmesi için bazı koşullara uygun olması gerekir. Bunlar esasa ve usule ilişkin koşullardır.

A. Esasa ilişkin Koşullar

Esasa ilişkin koşullar HUMK madde 204 ve 205 de düzenlenmiştir.

a) Takas ve mahsup istemi.

Asıl davaya karşı açılacak davanın, karşı dava olarak mahkemede görülebilmesi için karşı iddianın takas ve mahsup iddiası biçiminde olması gerekir. Usul kanunu madde 204 de bu sınırlama öngörülmüştür. Takas bir borcun, bir karşı alacağın (takas alacağının) feda edilerek sona erdirilmesidir. Takas borcu maddeten sona erdirir⁵. Takas beyanı inşai hakkın kullanılması olup,

karşılıklı alacaklar geçmişe etkili olarak sona ererler.(B.K.122)⁶. Türk hukukunda takas olgusu kendiliğinden vuku bulmaz. İrade açıklaması gerekir. Takasın gerçekleşmesi için takas beyanı gerekmektedir⁷. Takas iddiası dava sırasında bir def'i olarak ileri sürülebileceği gibi karşı dava olarak da ileri sürülebilir⁸. Takas iddiası dava sırasında bir def'i olarak ileri sürüldüğünde, süresinde cevap lahiyasında bildirmesi gerekir. Yoksa savunmanın genişletildiği itirazı ileri sürülebilir⁹. Bu durumda davalının takas def'i ile davacının alacağını kabul ettiği ve ispat yükünün davalıya ait olduğu davalının karşı alacağı ve takası ispat etmek zorunda olduğu belirtilmektedir¹⁰. Ayrıca asıl alacağın karşı alacakla takas edildiğini söylemenin bağlantısız bileşik ikrar (murtabıt olmayan mürekkep ikrar) olduğu ve bu kısım ikrarın bölünebileceği de kabul edilmektedir¹¹. Bizce bu durumda bağlantısız bileşik ikrarın varlığını kabul etmek gerekir. Takas def'i ileri süren davalı, davacının iddia ettiği vakıayı kabul etmekte, fakat bundan çıkan hukuki neticeyi ortadan kaldıracak diğer olayların varlığını da belirtip ikrarına eklemektedir. İkrarı bölmeden olduğu gibi alınması gerekir¹². Davalı karşı alacağını dava dışında ileri sürmüyüp dava içinde takas olarak ileri sürebilir.

Bu nedenle davada ileri sürülen takas usul işlemi ve maddi hukukla ilgili bir hukuki işlemdir. İleri sürülüş şekli ve zamanı usul hukuku hükümlerine tabidir. Türk hukukunda, davalı davadan önce takas beyanında bulunmamış ve dava sırasında takas def'i ileri sürmüştü, davalının bu savunması borçlar hukukunun aradığı takas beyanının yerine geçer. Bu takas beyanının hüküm ifade etmesi hakim kararına ile olur. Dava geri alınır veya kabule şayan olmadığı için reddedilirse, sadece borçlar kanununun 133 maddesi gereğince davalının ileri sürdüğü alacak bakımından zaman aşımı kesilir. Bu durumda takas def' inde bulunan davalı takasa konu alacağını ayrıca dava edebilir¹³. Bu durumda davalı takas def'ini davanın reddi için ileri sürdüğünden ortada bir karşı dava yoktur. HUMK 204/1 de davada takasın bir karşı dava şekli olduğunu belirtmiştir. Ancak davada, takas mutlaka karşı dava biçiminde ileri sürülmez. Davalı takas iddiasını def i yolu ile de ileri sürebilecektir. Takas iddiası karşı dava yoluyla ileri sürülürse bazı özellikleri vardır. Karşı alacak asıl alacaktan üstün olabilir. Takas yapılırken davalı yararına bakiye bir alacak ortaya çıkar. Karşı dava bu bakiye alacağın hüküm altına alınmasını gerçekleştirir¹⁴. Veya asıl alacak nakit olur, karşı iddia ise nakitle belirtilmemiş olabilir. Bu konuda hakim kararına gereksinme vardır. Dava dışında ileri sürülecek takas için gerekli koşullar yoktur. Karşı iddia olarak ileri sürüldüğünde hakim kararı ile nakde dönüştürülmesi istenir. Hakim kararı ile belirlenecek alacak miktarının asıl nakit alacağı karşı takası ileri sürülebilir. Ödünçten dolayı alacak iddiasına karşı davalının haksız fiilden doğan alacağın hüküm altına alınmasını ve sonra takasını istemesi gibi¹⁵.

Usul Kanununun 204/1. maddesinde karşılık dava niteliğinde olan iddialar arasında mahsup iddiası da belirtilmiştir. Mahsup kavram olarak takastan ayrıdır. Mahsup bir alacak miktarının, somut bazı olaylar göz önüne alınarak indirilmesine denir. Mahsupta alacak miktarından indirilecek değer bir karşı alacak

değildir. Gerçek alacağın miktarını belirlemek için alaktan indirilmesi gereken bir miktardır. Yenilik doğuran hakkın kullanılması olmayıp gerçek miktarı belirlemek için yapılan bir işlemdir. Örneğin sebepsiz zenginleşme miktarından, zenginleşenin yaptığı giderlerin indirilmesi mahsup işlemidir¹⁶. Halbuki takas bir borcun diğeri ile denge haline getirilmesidir. Borcu maddeten sona erdirmektedir¹⁷. takasta birbirinden bağımsız iki alacak bulunmaktadır. Mahsupta ise yek diğerinden ayrı ve bağımsız iki alacak söz konusu değildir. Takas inşai bir haktır. Mahsup ise ne inşayı hak ve ne de def'i olmayıp bir itirazdır¹⁸.

Usül Kanununun 204/1 maddesine göre takas gibi mahsup istemi de karşı dava konusu yapılabilecektir. Mahsup isteminin takas isteminde olduğu gibi mutlaka bir karşı dava ile yapılması şart değildir. Örneğin hazineye ait taşınmazı kiraya verip icar bedelini toplayan davalıdan aldığı paranın tahsilinde zorunlu giderlerin müddeabihden indirilmesi gibi. Borçlar Kanununun 64, 253, 325. maddelerindeki gibi mahsup iddialarının karşı dava niteliğinde sayılacağını belirtenlerde bulunmaktadır¹⁹.

B. Asıl Dava ile Karşı Dava Arasında İrtibat Bulunması.

Davalının karşı istemi takas ve mahsup niteliğinde değilse bu istemlerin karşı dava yoluyla ileri sürülebilmesi için asıl davadaki iddia ile arasında irtibat bulunması gerekir. (HUMK madde m.205) Usul kanunu 187/5 de irtibat ifade edilmiştir. Biri hakkında verilecek kararın diğerine etki edecek nitelikte olması durumunda iki dava arasında irtibat mevcut kabul edilmektedir. Örneğin satış bedeli dava edildiğinde davalı satışın feshini veya semenin tenzilini dava ederse, veya istihkak davasında rehin hakkı olduğu ileri sürülürse bu iki dava arasında irtibat bulunmaktadır. Buna göre asıl dava ile karşı davadan biri hakkında verilecek karar diğerini etkileyecek nitelikte ise iki dava arasında irtibat vardır²⁰. Takas ve mahsup isteminde, asıl dava konusu alacakla takas ve mahsup edilen alacak arasında bir irtibat olmasa da karşı dava açılabilir.

2. Usule İlişkin Koşullar

a- Karşı davanın esasa cevap süresinde açılmış olması.

Karşı davanın esas dava hakkındaki cevap lahiyasında açılması gerekir (HUMK M.203) esasa cevap dava dilekçesinin tebliğinden itibaren 10 gün içinde verilmesi gerektiğinden (HUMK m. 195), karşı davanın da bu süre içinde açılması gerekir. Esasa cevap süresi uzatılırsa karşı davanın uzatılan cevap süresi içinde açılması mümkündür. Ayrıca cevap lahiyasında sadece ilk itiraz ileri sürülmüş ve esasa cevap sonraya bırakılmışsa, karşı davanın asıl davaya verilecek cevap lahiyası ile birlikte açılması mümkündür. (HUMK m.202/1)²¹

Davalının esasa cevap süresi geçtikten sonra karşı dava açması durumunda hakimin yasanın belirlediği süreyi resen göz önüne alıp alamayacağı konusu tartışmalıdır. Bilge, kanunda açık hüküm olmadığını ve esasa ait koşulların ilk itiraz olarak kabul edildiğini, usule ilişkin süre sorununun resen göz önüne alınamayacağını ve ilk itiraz olarak kabulü gerektiği görüşündedir²². Postacıoğlu

davacının bu hususun kabule şayan olmadığı iddiasını ilk itiraz olarak ileri sürmesi gerektiği görüşündedir²³. Üstündağ, usul kanununun 187/8 maddesine göre karşı davanın kabule şayan olmadığı iddiasının ilk itiraz olarak ileri sürülmesi gerektiğini belirten bu hükmün kanunen tayin edilmiş olan usul kesiti içinde açılmış olan davalar için olduğunu ve karşı davanın esasa cevap süresi içinde açılmazsa bunun ilk itiraz olarak ileri sürülmesinin zorunlu olmadığını ve resen göz önüne alınması gerektiğini belirtmektedir²⁴. Yargıtay Hukuk Genel kurulu bir kararında, HUMK m.187/8 uyarınca karşı davanın süresi içinde açılmadığı itirazının, iptidai itirazlardan olduğu ve ileri sürülmedikçe resen göz önüne alınmayacağını yansıtmıştır²⁵. Bizce karşı dava cevap lahiyası ile birlikte açılmadığı takdirde davacı bunun kabule şayan olmadığını ilk itiraz olarak ileri sürmelidir. (HUMK 187/8)

b. Karşı davanın asıl davanın tabi olduğu yargılama usulüne tabi olması.

Usul kanununun 206. maddesinde, tetkik ve halli idari makamların yetkisi dahilinde bulunan veya hakemler aracılığıyla halli icap eden hususlara ait iddiaların karşı dava olarak açılmayacağı belirtilmektedir. Buna göre iki durumda karşı dava açılmayacaktır. İlki davalının karşı istemine ilişkin bir tahkim sözleşmesi bulunuyorsa bu istek karşı davaya konu oluşturmayacaktır. Yanlar tahkim yargısını seçmekle mahkemeye giden yolu kapatmışlardır. Bu durumda mahkeme esasa girmeden karşı davayı reddetmelidir. Burada usuli bir red sözkonusudur. Davanın esas ile ilgili kesin hüküm oluşturmayacaktır²⁶. Mahkemenin resen bu hususu göz önüne alıp almayacağı konusu tartışmalıdır. Usul kanununda açık hüküm yoktur. Türk doktrininde Postacıoğlu davacının ileri süreceği itirazın bir ilk itiraz olmadığını, yasada ilk itirazların tahdidi olarak belirtildiğini ve işin hakemlik olduğu itirazının da ilk itirazlar arasında yer almadığını ve mahkemenin bu durumu resen göz önüne alması gerektiği görüşündedir. Kuru ya göre karşı davaya konu olan istek hakemlik bir işse mahkemece göz önüne alınmaması gerekir. Zira bir görev itirazı değildir. Davacının cevap lahiyasında itirazda bulunması gerekir. Ancak tahkim itirazı teknik anlamda bir ilk itiraz sayılamaz. Cevap süresinden sonra savunmanın genişletildiği itirazı ileri sürülmezse, zımni kabul nedeniyle mahkeme tahkim itirazını inceleyip davayı reddeder. Ancak tahkim itirazına karşı savunmanın genişletildiği itirazı olursa mahkeme tahkim itirazını reddeder. Ancak davalı cevap lahiyasını ıslah etmek suretiyle, tahkim itirazının dinlenmesini sağlayabilmelidir²⁷. Üstündağ usul Kanununun 187. maddesinde ilk itirazların arasında hakem def'i ne rastlanılmadığını, ancak bu def'inin resen göz önüne alınacağına ilişkin açıklık da olmadığını def'i ileri sürülmezse ortadan kalkacağını ve mahkemenin selahiyetinin avdet edeceğini bu def'inin davanın esas ile ilgisi olmadığını, ancak esastan önce ileri sürülebilir itirazlar gibi sürülebileceğini belirtmektedir²⁸. Alangoya ya göre yanların sözleşme ile yetkilendirdiği hakem yargılaması yerine mahkemeye başvurularında kamu düzenini ihlal eden bir durum yoktur. Karşı davanın kabule şayan bulunmadığı iddiası bir ilk itirazdır.

Usul kanununun 206 maddesinde böyle bir iddia söz konusudur. Bu iddiaların ilk itiraz olarak ileri sürülmesi gerektiği kıyasen saptanabilecektir²⁹.

Bize göre de bu savunma bir maddi hukuk def'i oluşturmaz, zira tahkimin hukuki niteliği ile uyum sağlamaz. Ayrıca kamu düzenini ilgilendirmeyen ve usul hukukuna ilişkin bir def'inin yargılamanın sonuna kadar ileri sürülmesi dava ekonomisine de aykırıdır. Hakemlik itirazı usuli savunmadır. Karşılık dava içinde tahkim sözleşmesi varsa mahkemenin itiraz olmadığına resen göz önüne alınması gerekmektedir. Ticaret dairesi de bir kararında kooperatifin ana sözleşmesinin 65. maddesinde ortaklarla kooperatif arasındaki uyuşmazlıkların hakem yoluyla çözümleneceği belirtilmiş ise de kooperatif bu savunmada bulunmadığından ve hakemin istisnai bir yol olması nedeniyle yanların da bu şarttan vazgeçmiş sayılmaları sonucu resen göz önüne alınamayacağını yansıtmıştır³⁰.

4. Karşı Davanın Terditli Dava ve Mütelahik Dava İle İlişkisi.

A. Terditli dava ile ilişkisi.

Davacının dayandığı vakıalar yönünden ispat zorunluluğunu yerine getirmede tereddütlü ise, önce ileri sürdüğü hukuki sebepler yerinde görülmediği takdirde, 2. kademede ileri sürdüğü hukuki sebebin gözönüne alınmasını isteyebilir. Hukuki sebeplere göre istek neticesi de kademelidir. Bu durumda terditli (kademeli) dava söz konusudur³¹. Terditli dava iki biçimde olabilir. 1. durumda terditli olarak sürülen isteklerin dayandığı vakıa aynı olup, bu vakıalara dayanan terditli isteklerin hukuki nedeni değişiktir. 2. durumda, terditli olarak ileri sürülen isteklerin hem dayandığı vakıalar, hem de bunların hukuki sebepleri başka olabilir³². Terditli dava karşı dava biçiminde açılabilir. Birincisine örnek asıl davanın davacısı kendi arsasına rızası olmadan malzemesi ile inşaat yapan kişiye karşı açtığı el atmanın önlenmesi davasında karşı davalı inşaatı iyi niyetle yaptığını ve değerinin arsa değerinden fazla olduğunu tazminat karşılığı arsanın kendisine verilmesini ilk istek olarak ileri sürüp bu kabul edilmediğinde 2. kademede bina nedeniyle haklı tazminatın kendisine ödenmesi iddiasında bulunması gösterilebilir. Bu durumda davalı farklı 2 hukuki nedene dayanıp farklı isteklerde bulunmaktadır. Asıl dava ile arasında irtibat bulunduğundan karşı dava koşulu gerçekleşmiştir.

Karşı dava konusu takasda terditli olarak ileri sürülebilir. Davalı alacağını karşı dava yolu ile isterse terditli takas isteminde bulunabilir. Öncelikle davacının alacağı mevcut olmadığından davanın reddine, 2. olarak davacının alacağının mevcut olduğu sonucuna varılırsa bunun da davacı alacağı ile takas edilmesi ve fazla alacağın hüküm altına alınmasını isteyebilir³³.

B. Mütelahik Dava ile ilişkisi.

Davacının dayandığı vakıalara göre, kendisini haklı gösteren birden fazla hukuki neden bulunabilir. Aynı anda birden fazla hukuki nedene dayanabilecekse, mütelahik (yarışan) dava hali vardır. Uygulamada hakların telahuku ve mütelahik dava terimi aynı olarak kullanılmaktadır³⁴. Mütelahik dava karşı dava olarak açılabilir. Örneğin asıl davada davacı eşi aleyhine açtığı boşanma davası-

na karşı, davalı eş asıl davacının zinası nedeniyle, zina ve geçimsizlik nedenine dayanarak karşı dava açabilir. Burada davalı her iki nedene aynı zamanda dayanmıştır. Karşı dava açtığından hakların telahuku söz konusudur. Asıl dava ile aralarında irtibat da bulunduğundan karşı dava koşulu gerçekleşmiştir.

5. Karşı Davada Görev ve Yetki

A. Karşı Davada Görev

Usul Kanunu Madde 5 e göre, karşı davanın miktar ve kıymeti, asıl davanın miktar ve kıymetinden çok ise, karşı davanın miktar ve kıymetine göre mahkemenin görevi tayin edilir. Bu durumda asıl dava Sulh Hukuk Mahkemesinde açılmış ve aynı mahkemede açılan karşı davanın miktar ve kıymeti 400.000.000.TL. nin üstünde ise, Sulh mahkemesi her iki davada da görevsizlik kararı verip her iki davayı Asliye Mahkemesine gönderecektir. (HUMK.m.481)³⁵ Bu durumda davacı Asliye Mahkemesine başvuracaktır. Davalı da davetiyenin tebliğinden itibaren 10 günde cevap layihasını hazırlayıp karşı davasını Asliye Mahkemesinde açması gerekmektedir. Açmadığı takdirde Sulh mahkemesinde açmış olduğu karşı dava açılmamış sayılacaktır³⁶.

Usül kanunu madde 481/1 de belirtilen kuralın istisnasını, usul kanunu madde 8/2-1 de görmek mümkündür. Sulh mahkemesinde açılmış kira sözleşmesine dayanan her türlü tahliye, kira akdinin feshi ve saptama davaları ve bunlarla birlikte açılmış kira alacağı davalarına karşı açılacak davalar, miktarına bakılmaksızın aynı Sulh Mahkemesinde bakılacaktır³⁷. Asıl dava Sulh Mahkemesinde açılması gerekirken Asliye mahkemesinde açılmış ve davalının açtığı karşı dava Asliye mahkemesinin görevine giriyorsa, bu halde Asliye mahkemesi her iki davaya da bakacak ve asıl dava hakkında görevsizlik kararı veremeyecektir³⁸. Asıl dava Asliye mahkemesinin görevine girmekte ise, karşı davanın Sulh Mahkemesinin görevine girmesi durumunda davaların her ikisine de Asliye Mahkemesinde bakılacaktır³⁹. İcra Tetkik merciinde açılmış istihkak davasına (İİK .m.97) karşı, karşı dava şeklinde açılan iptal davasına (İİK m.277-284) İcra tetkik Merciiinde bakılacaktır. (İİK m.97)⁴⁰

B. Karşı Davada Yetki

Usul Kanunu madde 14 e göre, asıl davanın açılmış olduğu mahkeme karşı davaya da bakmaya yetkilidir. Asıl davanın açıldığı mahkemenin o dava için yetki olması gerekir. Karşı dava asıl davaya verilecek cevap layihasında açılıp, asıl dava ile birlikte aynı mahkemede görüldüğünden, birlikte incelenip karara bağlanması için kanun karşı dava için de asıl davanın açıldığı mahkemeyi yetkili saymıştır⁴¹. Asıl davanın açıldığı mahkemenin yetkisi bir yetki sözleşmesi ile tesis edilmişse, karşı davanın da bu mahkemede açılması mümkün olmalıdır⁴². Karşı davanın konusu bakımından kanun kesin yetkili bir mahkeme takip etmiş ise, bu durumda karşı davanın asıl davanın açıldığı mahkemede açılmaması gerekir. Ancak asıl davanın açıldığı mahkeme, karşı dava için tayin edilen kesin yetkili mahkeme ise, bu durumda her iki dava görülebilecektir⁴³.

6. Karşı Davanın İncelenmesi ve Sonuçlandırılması

A. Karşı Davanın Kabule Şayan Bulunmadığı İddiası ve Karşı Davaya Cevap.

Usul kanunu m.207/1 e göre davacı karşı davaya karşı bir cevap layihası verebilir. Bu cevap layihası replik layihası ile birlikte olur. (m.207) Davacı replik layihasını (cevaba cevap) Davalının cevap layihasının kendisine tebliğinden itibaren (10) gün içinde vermek zorunda (m.208, 209) olduğundan, karşı davaya karşı vereceği cevap layihasını da replik layihası ile birlikte 10 gün içinde vermesi gerekir. Davacı karşı davaya ve cevap layihasına karşı ileri süreceği ilk itirazları (m.189) ile karşı davanın esasına ilişkin def'i lerini birlikte beyan etmelidir. Burada ilk itirazlarla karşı davanın esasına cevap birbirinden ayrılmayacaktır⁴⁴.

Davalının karşı davasına karşı, davacı bir karşı dava açamaz. Bu konuda kanunda açık bir hüküm yoktur⁴⁵. Davalının açtığı karşı dava asıl dava ile irtibatlı değilse veya takas ve mahsup niteliğinde bulunmuyorsa davacı ilk itiraz olarak karşı davanın kabule şayan olmadığını ileri sürebilecektir. Ancak ilk itiraz olarak ileri sürülürse değerlendirilecektir. İleri sürülmezse karşı davanın incelenmesi gerekir⁴⁶. Fakat HUMK m.48 soruşturma hakiminin istemesi üzerine yargılamanın her aşamasında soruşturmanın iyi bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla ayrılmaya karar verilebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle ayrılma isteminin ilk itiraz olarak ileri sürülmesi önem taşımamaktadır. İlk itiraz olarak ileri sürüldüğünde artık soruşturma hakiminin takdir hakkı söz konusu olmayacaktır⁴⁷.

Karşı davanın idari yargıya tabi olması durumunda mahkeme bu durumu re'sen gözönüne alacaktır. Hakemlik iş olması hususu ilk itiraz olarak ileri sürülmelidir. Olmadığında mahkemenin yetkisi avdet edecektir.

B. Karşı Davanın İncelenmesi

Karşı dava bağımsız ve yeni bir davadır. Açılması ile, dava açılmasının sonuçları doğar⁴⁸.

Karşı dava açıldıktan sonra maddi hukuk ve usul hukuku bakımından sonuçlar doğar. Maddi hukuk bakımından zaman aşımının kesilmesi gibi. Usul hukuku bakımından, dava koşullarının mevcut olup olmadığının mahkemece resen araştırılması ve açılan davanın bir karar ile sonuçlandırılması gibi.

Karşı dava bağımsız dava gibi harca tabidir. Karşı davada geri alınma ve feragat mümkündür. Karşı dava için asıl davadan ayrı vekalet ücreti takdir edilecektir. Yargıtay bir kararında karşılık davanın atıye bırakılması durumunda bu hususta karar itihazına yer olmadığı kararının verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁴⁹.

Yargıtay avukatlık ücreti ile ilgili bir kararında karşı davanın da kabul edilmesi durumunda bağımsız bir dava olması nedeniyle yargılama gideri ve vekalet ücretinin ayrı gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁰. Karşılık dava asıl dava ile birlikte incelenip karara bağlanacaktır. Asıl dava ile karşı davadan birinde yapılan usul işlemleri her iki dava için geçerlidir. Asıl dava ile karşı davanın kanıtları birlikte incelenir. Her taraf iddialarını bağımsız ispat vasıtaları ile ispatlamak zorundadır⁵¹. Asıl dava ile karşı dava birlikte karara bağlanır. Mahkemenin karşı davayı da olumlu veya olumsuz bir karara bağlama zorunlu-

luğu bulunmaktadır⁵².

* - Ticaret Mahkemesi Başkanı

- 1 - Bilge, Medeni Yargılama Hukuku Dersleri 1967 ANKARA, 407
- 2 - Üstündağ, Medeni Yargılama Hukukunun esasları 1973 İSTANBUL, 309
- 3 - Becker, İsviçre Medeni kanunu Şerhi Adalet Bakanlığı Yayınları Sayı 20, 109
- 4 - Bilge, 348
- 5 - Tunçomağ, Türk Borçlar Hukuku cilt 1 1976 İSTANBUL, 1202
- 6 - Üstündağ, B.K. hükümlerine göre takas, İ.H.F.M, 1959, 214
- 7 - Aybay, Borçlar Hukuku Dersleri İSTANBUL 1974, 163
- 8 - T.D.27.10.1970 tarih, 1769/4024 Sayılı Karar, Erdoğan, Açıklamalı içtihatlı HUMK 1973
- 9 - Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü 1974, 597
- 10 - Üstündağ A.G.Y, 215 ve d.p.not:6
- 11 - Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri ANKARA 1960, 252
- 12 - Postacıoğlu , Medeni Usul Hukuku Dersleri İSTANBUL 1975, 555
- 13 - Üstündağ, A.G.Y. 221. aynı görüşte Postacıoğlu , 281, D.p.not 14.
- 14 - Postacıoğlu, 282.
- 15 - Postacıoğlu,. 282.
- 16 - Tunçomağ A.G.E, 1205
- 17 - Tunçomağ, A.G.E., 1202
- 18 - Y.H.G.K. 24.05.1970, 74/31, Karahasan Tazminat davaları 1976, 712.
- 19 - Kuru A.G.E, 597, Üstündağ Medeni Yargılama Hukuk Esasları, 306.
- 20 - Kuru 599,
- 21 - Üstündağ, A.G.E, 308.
- 22 - Bilge, 411.
- 23 - Postacıoğlu, 283.
- 24 - Üstündağ, A.G.E, 309.
- 25 - H.G.K, 23.9.1953, 3/102-105, Adalet Dergisi, 1954/3, 363.
- 26 - Alangoya, Medeni Usul hukukunda Tahkimin Niteliği, 1973, 69.
- 27 - Postacıoğlu 283 ve 792.
- 28 - Üstündağ, A.G.İ, 287.
- 29 - Alangoya, 29-80.
- 30 - T.D. 5.4.1965, 189/1274, Batıder, 1966/3, 608.
- 31 - Postacıoğlu, 268.
- 32 - Kuru, 279-281.
- 33 - Kuru, 597, D.p.not. 11.
- 34 - Postacıoğlu, 268.
- 35 - Postacıoğlu, 133.
- 36 - Kuru, 604.
- 37 - Kuru, 74, dp.not 29.
- 38 - Kuru, 75. Postacıoğlu, 133.
- 39 - Kuru 75.
- 40 - Kuru 75.
- 41 - Kuru 116.
- 42 - Kuru 117.
- 43 - Kuru 117.
- 44 - Üstündağ, A.G.H, 309.
- 45 - Kuru, 605, ANSAY, 246. Bilge 412. Postacıoğlu, 284.
- 46 - Kuru, 600. Postacıoğlu, 282-283.
- 47 - Postacıoğlu, 411.

28

48 - Kuru 606.

49 - Kuru 606, BKZ. Harçlar yasası.

50 - Y.2.H.D, 26.2.2971, 182/1255, R.K.D 1971, 203

51 - Üstündağ A.G.Y. 223

52 - Kuru 607

AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ, AVUKATLIK ÜCRETİ BUNLARDAN DOĞAN İHTİLAFLARI ÇÖZÜM USULÜ

(*)Fuat Türker

I - GİRİŞ

1136 Sayılı yasanın 1. maddesinde Avukatlığın, yargının kurucu unsuru olan bağımsız savunmanın temsilcisi olduğu, 2. maddesinde ise avukatlığın amacının; hukuki münasebetlerin düzenlenmesi, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalete ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuki kuralların tam olarak uygulanmasını, her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamak olduğu belirtilmiştir. Bu itibarla avukat ile müvekkili arasındaki ilişki esas itibariyle BK'nun 386 ve devamı maddelerinde düzenlenen vekalet akdi ilişkisi ise de yaptığı iş Avukatlık Yasanın 1. maddesinde de belirtildiği gibi bir kamu hizmeti niteliğindedir. Budan dolayı Yasanın 57. maddesinde belirtildiği üzere görev sırasında veya yaptığı görevden dolayı avukata karşı işlenen suçlar hakkında, bu suçların hakimlere karşı işlenmesine ilişkin hükümlerin, 62. maddesinde de Türk Ceza Kanununun 294 ve 295 inci maddelerinde yazılı hallerden başka (her ne şekilde olursa olsun) bu kanunun ve diğer kanunlar gereğince avukat sıfatıyla veya Türkiye Barolar Birliğinin yahut baroların organlarında görevli olarak kendisine verilmiş bulunan görev ve yetkiyi ihmal veya kötüye kullanan avukatın TCK 230 ve 240. maddeleri gereğince cezalandırılacağı kabul edilmiştir. Bu itibarla Yasanın 34. maddesinde de belirtildiği gibi avukatlar, yükledikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler.

II - VEKALET SÖZLEŞMESİ

1) Sözleşmenin şekli

Avukatlık yasasında "Avukatlı Sözleşmesi" şeklinde adlandırılan akit genel kuralları Borçlar Kanununun 386-398.maddelerinde özel olarak Avukatlık Yasasınının 163 -166. maddelerinde düzenlenen vekalet sözleşmesidir.

BK'nun 386. maddesinde vekalet sözleşmesinin tanımı " Vekalet, bir akit tir ki onunla vekil, mukavele dairesinde kendisine tahmil olunan işin idaresini veya tekabül eylediği hizmetin ifasını iltizam eder (gerekli kılar) şeklinde yapılmıştır.

Borçlar Kanununda zımnen, Avukatlık Yasasınının 163/1 maddesinde açıkça belirtildiği üzere sözleşme her hangi bir şekle tabi kılınmamış, serbestçe

düzenleneceği, diğer bir ifade ile sözleşmenin sözlü olarak yapılmış olmasının geçerliğini etkilemeyeceği kabul edilmiştir. Ancak sözleşmenin yazılı olarak yapılması bundan doğacak ihtilaflar açısından ispat külfeti altında olan vekil için HUMK288. maddesi hükmünce ispat vasıtası olması nedeniyle gereklidir. Bu halde yazılı olmayan anlaşmanın Yasanın 163/1 maddesinde de belirtildiği üzere göre genel hükümlere göre ispatlanması icap eder.

2) Tarafların borçları

A) Vekil edenin borçları

a) Ücret ödeme borcu

Avukatlık ücreti; avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblağ veya değerdir. Av.Y.'nın 174/2 madde hükmü gereğince de avukat kusur ve ihmalinden dolayı azledilmiş olmadıkça kabul edilen ücretin tamamına hak kazanır.

Her iki Yasadaki düzenleme göre sözleşmeyle, vekil, müvekkiline karşı iş görme veya bir hizmet yapma, avukatlıkta hukuki yardımda bulunma borcunu yüklenmektedir. Buna karşılık alınan hizmet için ücret ödenmesi hususunda farklı düzenleme getirilmiştir. Şöyle ki: Borçlar Yasasının 386/ son madde ve fıkrasında müvekkilin; sözleşmede kararlaştırılmış ise veya teamül varsa ücret ödeme borcu olacağı kabul edildiği halde, Avukatlık Yasasının 162 ve 163. maddelerinde yapılan sözleşmede ücret kararlaştırılmamış dahi olsa avukatın yaptığı hukuki yardım nedeniyle ücret alınmayacağı açıkça kararlaştırılmamışsa ücrete hak kazanacağı, Ücret alınmayacağının kararlaştırılmış olması halinde durumdan, Baro Yönetim Kurulunun haber verileceği kabul edilmiştir. Bu hükme aykırı hareket ise disiplin kovuşturmasını icap ettiren bir eylemdir.

Uygulamada zaman zaman duraksamalara sebep olan Avukatlık Asgari ücret Tarifesinde belirlenen ücret ile vekalet ilişkisinden doğan sözleşmeyle kararlaştırılan ücret birbirinden farklı şekilde ve amaçla belirlenmiş ücretlerdir. Bunlardan birincisi yargı mercilerince yargılama gideri olarak karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücreti olup Yasanın 168. maddesine göre Türkiye Barolar Birliğince hazırlanan, Adalet Bakanlığının onayı ile yürürlüğe giren ücret tarifesidir. Yeri gelmişken belirlemek gerekirse tarifinin uygulanmasında daha önce hukuki yardımın başladığı veya davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan tarifelerin nazara alınması gerekirken, Avukatlık Yasasının 168/ son maddesinde 2.5.2001 tarih 4667 Sayılı Kanunun 81. maddesiyle yapılan değişikikten sonra hukuki yardımın tamamlandığı veya davanın sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarifinin esas alınacağı kabul edilmiştir. Örneğin vekil azil ile davadan çekilmek zorunda kalmış ise hukuki yardım, vekalet ilişkisinin sona erdiği azilnamenin tebliğ tarihi itibarıyla tamamlanmış sayılacağından, daha farklı bir ücret kararlaştırıldığı ispatlanamaz ise ücretin, azilnamenin tebliğ edildiği tarihte yürürlükte olan tarifeye göre tespiti gerekir

Vekil ile müvekkil arasında kararlaştırılan ücret ise; asgari ücret tarifesinde belirlenen ücretten tamamen bağımsız, Yasanın tayin ettiği sınırlar dahilinde kalmak koşuluyla tarafların serbest iradeleriyle, avukatın hukuki

yardımının karşılığı olarak tespit ettikleri bir ücrettir. Bu açıdan Tarife; vekil ile müvekkil arasında kararlaştırılabilecek en az ücretin (Madde 164/4- birinci cümle) belirlenmesinde veya ihtilaf çıkması halinde incelemeye yetki merci için talep edilebilecek ücretin tespiti konusuna kaynak teşkil eder.

Avukatlık Yasasının 173. maddesine göre; sözleşmede aksine hüküm bulunmaması halinde kararlaştırılan avukatlık ücreti, yalnızca avukatın üzerine aldığı iş karşılığı olup, mukabil dava, bağlantı ve ilişki bulunsa bile başka dava ve icra kovuşturmaları veya her türlü hukuki yardımlar ayrı ücrete tabidir. Buradaki her türlü hukuki yardım ile anlatılmak istenen hususu Asgari Ücret Tarifesinde ücrete tabi kıldığı işler olarak belirlemek mümkündür.

b) Sözleşmede ücretin kararlaştırılması:

Avukatlık yasının 163. maddesinde belirtildiği gibi avukatlık sözleşmesi belli bir hukuki yardımı, ücret olarak da belli bir meblağı veya değeri kapsamalıdır. Burada sözü edilen değer; aşağıda açıklanacağı gibi dava veya hükmolunacak şeyin değerinin veya paranın yüzdesidir.

Yasa 164. maddesinde sözleşmede tayin edilecek ücret konusunda üç adet sınırlama getirmiştir.

Bunlar:

1 - Kararlaştırılan ücretin Tarifede o iş için belirlenen asgari ücretin altında olmaması. (en az ücret)Bu halde ücretin tarifedeki asgari ücret olarak uygulanması gerekir. Bu hükme göre Avukatlık Ücret Tarifesi altında kararlaştırılan ücret geçersiz olup ihtilaf halinde ücretin kararlaştırılmadığı esasına göre tespiti gerekir.

2 - Kararlaştırılan ücretin dava veya hükmolunacak şeyin değerinin veya paranın KDV hariç %25'ni aşmaması.¹

İfadeden de anlaşılacağı üzere belli oran şeklinde ücret tespitinin geçerli olabilmesi için davanın konusunu para veya para ile değerlendirilebilen alacak olması gerekir. Başka bir söyleyişle davanın nispi harca tabi ve hükmolunacak ücretinde nispi olarak tayini mümkün olan dava olması gerekir. Ücretin belli bir oran dahilinde tespitine olanak sağlamayan; örneğin boşanma, kooperatif ihraç kararının iptali gibi davalarda taraflar ücreti nispi olarak tespit etseler bile, bunun tayininde ihtilaf halinde Yasanın 164/4 maddesinin tatbiki ile ücretin tarifeye göre maktu olarak tayini gerekir.²

Tarafların, yaptıkları sözleşmede bu tavanın üstünde bir ücret kararlaştırmaları halinde ise Yasanın 163/2 maddesi hükmü gereğince tavan ücret ile geçerli olur.

Bu çerçevede Eskişehir Baro Hakem Heyeti, Yargıtay 13. hukuk Dairesinin 8.10.2002 tarih 8240 esas ve 10327 karar sayılı ilamıyla onanarak kesinleşen kararında³ (taraflar açılacak boşanma ve ilgili davalar için 2.000.000.000 TL, tapu iptali, tescil ilgili dava ve takipler için 5.750.000 000 TL ücret ödenmesini kararlaştırmışlardır. Malvarlığı davasında gerçekleşen aynı nakdi, hukuki ve reel menfaatin %25 ini aşan ücret sonuçta tenkis edilecektir. Her

halükarda kararlaştırılan ücretin %50 den çoğu indirilemez - Açılan davaların maddi değerlerinde keşif vb yolla dava sırasında artış sebebiyle sonuçta gerçekleşen menfaat artışı oranında %10 ücrete ilave edilecektir) şeklinde tayin edilen ücreti yasaya uygun bularak, davalı tarafın sırf başarıya göre ücret tayin ve tespit edildiği itirazını kabul etmemiştir.

3 - Bu konudaki son sınırlama ise; Ücretin dava konusu para dışındaki mal ve haklardan bir kısmının aynen avukata ait olacağı hükmünü taşıyamamasıdır. Bu çerçevede YHGK 2.12.1983 tarih 4-42 E 1225 K sayılı kararında "İzaleyi şüyu davası nihayetinde arazi satıldıktan sonra satış bedelinden hisseme düşecek paradan en az 250.000 TL'nin avukatların vekalet ücreti olacak ve bu para alınacak paradan ödenecektir" sözleriyle dile getirilen ücret, Yasanın 164/3 maddesinin yasaklaması kapsamında bulunarak geçerli sayılmamıştır.⁴

Ancak bu halde Yasanın 163/2 maddesinin "...Yokluk halleri hariç, avukatlık sözleşmesinin bir hükmünün geçersizliği, bu sözleşmenin tümünü geçersiz kılmaz" hükmüne göre sözleşmenin sadece ücret ile ilgili maddesi geçersiz olup, ücretin 164/4 maddesine göre tayin ve talep edilmesi gerekir. Bu sebeple belirtmek icap eder ki Yasanın 163/3. madde hükmüne göre İfa edilmiş sözleşmenin geçersizliği de ileri sürülemez

c) Ücretin kararlaştırılmaması veya sayılması:

Yasa, avukatlık ücretinin taraflarca kararlaştırılmamış veya kararlaştırılmamış sayılması gerektiği halde ücretin nasıl tayin ve tespit edileceğini 164/4 maddede düzenlemiştir. Bu halde (...Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu hallerde değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır. Değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde ise asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşulu ile ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın sonucuna ve avukatın emeğine göre değişmek üzere ücret anlaşmazlığı tarihindeki dava değeri üzerinden %5 ile %15 arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir.) hükmüne göre hareket etmek gerekmektedir. Buna paralel diğer bir ücret tespiti de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 4. maddesinde yer almaktadır. Anılan maddede dava neticesinde yargılama gideri olarak karşı tarafa yüklenebilecek vekalet ücretinin, asgari ve azami sınırlar dahilinde kalmak koşuluyla avukatın emeği, çabası, işin önemi ve niteliği gözönünde tutularak tespit edilebileceği belirtilmiştir.

d) Ücretten sorumluluk ve Avukatın hapis hakkı

Borçlar Yasasının 386/3, Avukatlık Yasasının 163 ve 164 maddelerine göre avukatlık ücretinin borçlusu yazılı veya sözlü akdin tarafı veya tarafları, şahıs veya şahıslardır. Bu itibarla üçüncü kişi yararına yapılan sözleşmelerde ücretin sorumlusu hukuki yardımdan yararlanan değil, sözleşmenin tarafı olan sorumludur. Buna karşılık hem sözleşmenin tarafı hem de hukuki hizmetten yararlanan 3. şahıs işin özenle yerine getirilmesini talep edebilir.⁵

Yasanın 165. maddesine göre sözleşmenin karşı tarafının birden fazla ise veya hukuki yardımın yapıldığı davanın sulh veya her ne suretle olursa olsun

taraf lar arasında anlaş mayla sonuç lanması halinde veyahut takipsiz bırak ılan iş lerde her iki taraf avukat ücret inin ö denmesi hususunda mü teselsil borç lu say ılırlar.

Yasanın 166. maddesine göre Avukat, mü vekkil tarafından verilen veya onun namına aldığı parayı ve diğ er her türlü kıymetleri avukatlık ücret i ve giderlerinin ö denmesine kadar, alacağı nispetinde elinde tutabilir. Bu husus tayin edilen sınırlar içinde kalmak koş uluyla aş ağı da değ inilecek olan BY'nın 392. maddesinde yer alan, hesap verme ve aldığı şey i iade etme borcu karş ısında tanınmış yasal ve rü çhanlı bir haktır.

b) Vekile avans verme, vekil tarafından yapılan masrafları ödeme borcu

BY'nın 394 ve Av. Y'nın 173/ 3 maddesine göre iş sahibi, avukata tevdi edilen iş in yapılabilmesi için yeteri kadar avans vermesi gerekir. Bundan ayrı olarak anlaş ma gereç i, iş sahibinin Avukatın iş için yapacağı yolculuk masraflarını ve bulunduğ u yerden ayrılma tazminatını da aksi kararlaştırılmamış sa peş in ödemesi gerekir.

Baro Hakem Kuruluna bu konuda intikal eden bir kısım ihtilaflarda avukatın masraf talebine karş ılık, iş sahibinin, istenilenin de üzerinde bir parayı avans olarak tediye ettiğ i ve fakat vekilin belge vermediğ i ileri sürülmüştür. Dolayısıyla bu tür ihtilaflarda ispat yükünün taraflardan hangisine ait olacağı sorunu ile karş ılaşılmaktadır. Kanaatimizce, avans alınıp alınmadığı veya alınan avansın miktarı konusunda çıkan ihtilaflarda avukatın masraf almadan iş i yapma borcunun doğ madiğ i, iş in yapılmış olmasıyla avans alındığı yönünden iş sahibi lehine karine oluş tuğ undan hareketle avans verilmediğ inin veya yapılan masraf kadar verilmediğ inin ispat kü lfetinin avukata aittir. Bu ç özü m şeklinin avukatın, iş için yaptığ ı görüş melerden gerekli saydı klarını tutanakla tespit etmesi gerek tiğ ine dair Av.Y. 53. maddesine de uygun bulunduğ u kanaatindeyim.

c) Temerrüt (gecikme) faizi

Aş ağı da da değ inileceğ i üzere avukatın görevi sözleş meyle yüklendiğ i iş i sonuç lanıncaya kadar takip etmektir. Aksi kararlaştırılmamış sa, esas itibariyle avukatın ücret i, iş in nihayetinde muaccel hale gelir. (BY 326/son) Haklı istifa veya haksız azil halinde ise bu hukuki iş lemin hüküm ifade ettiğ i tarihte avukat, ücret in tamamına hak kazanacağı ndan söz konusu tarihler itibariyle ücret muaccel hale gelir. Ancak temerrüt faizinin diğ er koş ulu borç lunun tediye de temerrü de düş müş olmasıdır. Alacaklının ihtarı (BY mad 101/2) icraya veya mahkemeye başvurma (BY: mad 104/1) borç lunun temerrü dü sonucunu yaratan hukuki iş lemlerdir. Dolayısıyla ücret alacağı na ihtarnamede belirtilen veya icraya yahut mahkemeye başvurma tarihid en itibaren 3094 sayılı yasanın 2/2. maddesine göre gecikme faizi talep edilebilir.

A) Avukatın borç ları

a) İşi sonuna kadar takip borcu

Vekaletnamede başkasını tevkil yetkisi verilmemiş veya sözleşmede yasaklayan hüküm mevcut ise avukat üzerine aldığı işi kanun hükümlerine göre yazılı sözleşme olmasa bile sonuna kadar (Av.Y.Madde 171/1) bizzat takip etmekle mükelleftir. Avukatın ücrete hak kazanabilmesi işi sonuna kadar yürütmesine bağlıdır. Avukatın vekaletten çekilmesi halinde çekilmenin haklı bir sebebe dayanması gerekirken, azlin halinde bunun haksız olması, ortada yasa, meslek kuralları ve sözleşme hükümlerine nazaran azil haklı bir nedene dayanmaması gerekir.

b) İşin sadakatle ve özen ile ifa borcu

Yukarıda da değinildiği gibi Avukatlar yüklendikleri görevleri, Yasanın 34. maddesinde belirtilen esaslara göre ifa temekle yükümlüdürler. Tabiyatıyla sadakat ve özen gösterme borcunun tayininde mesleğin Yasa, Yönetmelik, meslek kurullarıyla tespit edilen nitelik ve özelliklerinin nazara alınması gerekmektedir. BY'nın 390/1 maddesinin yollaması gereğince Sadakat ve özen borcunun tayininde aynı yasanın 320 ve devamı maddelerinde yer alan işçinin borçlarına dair hükümler uygulanır. Vekil özen borcu gereği olarak sonucun başarılı olması için özenle her türlü gayreti ve çabayı göstermek, başarılı sonucu engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmak, bu yönde bilgi ve beceri ile tecrübesini ortaya koymak zorundadır.⁶ Avukat gerek bizzat, gerek birlikte takip ettiği, gerekse işi tamamen devrettiği avukatın kasten veya kusurlu sayılacak eylemiyle verdiği zarardan dolayı müvekkile karşı diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumludur.

c) Sır saklama borcu

Avukatlık Yasasının 36. maddesine göre, avukat görevini ifa esnasında öğrendiği sırları saklamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük Türk Ceza Kanununun 198. maddesinde de cezai yaptırıma bağlanmıştır. Vekil bu vasıta ile edindiği sırrı ancak vekil edenin açık izni ile (HUMK 245/4) veya meşru (haklı) bir sebep zorunlu kılıyorsa (TCK198/1) açıklayabilir. Sır saklama borcuna aykırı davranış sebebiyle zarara uğrayan iş sahibi Avukatlık Yasasının 36 ve 62. maddeleri koşullarının oluşması halinde bundan kaynaklanan maddi ve manevi zararının giderilmesini talep edebilir.

d) Bilgi ve hesap verme borcu

BY'sının 392/1. maddesine göre vekil, müvekkilin talebi üzerine yapmış olduğu işin hesabını vermeye ve bu cihetten dolayı her ne nam ile olursa olsun almış olduğu şeyi müvekkile tediye mecburdur. Maddenin 2. fıkrasına göre ise; vekil zimmetinde kalan paranın faizini de vermeye mecburdur. (Meslek Kuralları Mad. 42, 43)

Vekilin bilgi verme borcu vekil edene işin verilen talimatlara göre ve gerektirdiği şekilde yürütüldüğünü denetleme olanağı sağlayan bir borçtur. Bu borç vekil edene, görevini gereği gibi yapmayan vekili azil imkanını da sağlayan bir borçtur.

Yine bu kapsamda hesap verme borcu da vekilin, aldığı avans ve bunların

harcandıkları yerler ile üçüncü kişilerden aldığı para ve mallar hakkında bilgi vermesini ve harcamaların mahsubundan sonra zimmetinde kalanların intikaline olanak sağlayan bir vasıtaadır. Vekil bu konudaki talebi BY'nın 390. maddesi hükmü gereği gecikmeksizin, mümkün olan en kısa zamanda yerine getirmekle yükümlüdür. Bu konuda Avukatlık Yasasında ayrıca bir hüküm yer almamakla birlikte 43 nolu meslek kuralında "Müvekkil adına alınan paralar ve başka değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir. Müvekkille ilgili bir hesap varsa uygun sürelerde durum yazı ile bildirilir" hükmü yer almaktadır. Bu kural gereğince avukatın hesap ve bilgi verme borcu sadece talep edildiğinde gerçekleşen bir borç olmayıp, onun lehine elde olunan, verilmesi gereken her menfaatin, veya hesabın ortaya çıkması halinde de avukatın, kendiliğinden hesap ve bilgi vermesi gerekmektedir.

III - ANLAŞMALIKLARIN HAKEM YOLUYLA ÇÖZÜMÜ

A) Genel olarak

Daha önce genel hükümlere göre Adliye Mahkemelerinde görülen davalara bakma görevi Avukatlık Yasasının 2.5.2001 tarih 4667 sayılı yasanın 80. maddesiyle değişik 167. maddesine göre oluşturulan Baro Hakem Kurullarına verilmiştir

Hakem Kurulları; görevini HUMK'nun 527,529,532,533/1, ve 536. maddelerine usule göre ifa eden, başkanlığını yargı çevresinin en kıdemli asliye hukuk hakiminin yürüttüğü, 2 üyesi, baro yönetim kurulunun, bu kurula seçilme yeterliliğini haiz avukatlar arasında 3 yıl için seçtiği (Süresi dolan üye kurula yeniden seçilebilir) 3 kişiden oluşan, verdiği kararlar ilam mahiyetini haiz belge kuvvetini taşıyan heyetlerdir. (İİK'nun 38)

B) Görev

Kurulların görevi açık biçimde Baro Hakem Kurulu Yönetmeliğinin 5. maddesinde tayin edilmiştir.

Bunlar;

a) Avukatlık Kanununun 167. maddesinde belirtilen kaynağını avukatlık sözleşmesi veya avukatlık ücreti teşkil eden anlaşmazlıklar. Bu çerçevede sözleşmeye aykırılıktan dolayı açılacak maddi ve manevi tazminat davaları da aynı nedenden neşet etmek şartıyla baro hakem kurulları tarafından incelenip karara bağlanması gerekir.

b) Yasanın 44/B-b maddesinde sözü edilen avukatların birlikte çalışmalarından kaynaklanan uyuşmazlıklar.

c) Avukatlık ortaklığında ortakların kendi aralarında ve ortaklıkla ilgili her türlü uyuşmazlar.

d) Ortaklık pay ve devir ve intikalinde bedele ilişkin olarak üçüncü kişilerle aralarında çıkacak anlaşmazlıkları çözmek ve avukatın ücretinin kararlaştırılmamış olduğu durumlarda da ücret anlaşmazlıklarını incelemek ve ücreti belirlemek olarak belirtilmiştir

C) Yetki

Yalın haliyle Yönetmeliğin 6. maddesi kapsamındaki uyuşmazlıkların çözümünde yetkili Kurul uyuşmazlığa konu hukuki yardımın yapıldığı yer Baro Hakem Kuruludur. Fakat hukuki yardım birden çok Baro bölgesinde yapılmış olması halinde; bunlardan biri avukatın kayıtlı olduğu Baro bölgesinde yapılmış ise diğer hukuki yardımlar yönünden de uyuşmazlığı incelemeye avukatın kayıtlı olduğu Baro bölgesinde görevli olan kurul yetkilidir. Bunun dışındaki hallerde yardımlardan her hangi birisinin yapıldığı yer bölgesindeki Kurul yetkilidir. Keza Yasanın 44. maddesinde belirtilen avukatların birlikte çalışmalarından kaynaklanan ihtilafların hallinde de ortaklığın kayıtlı olduğu yer Kurulu yetkilidir.

D) Harç

Gerek harçlar kanununda gerekse Avukatlık yasasında Baro Hakem kurullarında bakılacak hukuki ihtilafların harca tabi olup olmadığı konusunda açıklık bulunmamaktadır. Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı 21.12.2001 tarih 45 sayılı genelgesinde Kanun ve Baro Hakem Kurulu yönetmeliğinde harç alınacağına dair bir hüküm bulunmamakla intikal eden ihtilaflarda harç alınmayacağı bildirilmiştir. Buna karşılık Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 21.1.2003 tarih 2002/13787 esas 2003/497 karar sayılı kararında davanın nispi harca tabi olduğu belirlenmiştir. Halen Harçlar Kanununun 1 nolu tarifesinde Kurulda bakılacak ihtilaflar hakkında açıkça bir harç miktarı gösterilmemekle birlikte, anılan Yasada bu ihtilaflar harçtan muaf davalar arasında sayılmadığından ve Yönetmeliğin temyiz ile ilgili 20/5 maddesinde HUMK'nun 434. maddesine gönderme yaptığından, davanın açılması sırasında Asliye Mahkemesinde açılan davaların tabi olduğu peşin karar ilam harcı tahsil edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Uygulamada da anılan Yargıtay ilamı gereğince halen açılan davalarda alacağın miktarı üzerinden nispi tahsil edilmektedir.

D) Yargılama usulü

Kurulda dava açılması dilekçe ile olur. Davanın açılma tarihi ise Yönetmeliğin 12. maddesine göre dilekçenin baro başkanlığına verildiği gündür. Uygulamada ise bu hususta dava açılma yönteminde olduğu gibi dilekçenin Kurul Başkanına havale ettirilmesi yöntemi izlenmektedir. Ayrıca dilekçenin tevdi ile birlikte Yönetmeliğin 7. maddesine göre davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Asgari ücret tarifesinde gösterilen Hakem Kurulu Ücretinin ½ sinin de yatırılması gerekir. Peşin ücretin ödenmemesinin yaptırımını yönetmeliğin 12/son maddesinde belirtilmiş olup, maddede peşin ücretin ödendiğine dair makbuzun ibrazına kadar dilekçenin işleme konulmayacağı, bir ay içinde de ibraz olunmaması halinde de davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesine neden olacağı belirtilmiştir.

Kurulda açılacak davalarda, dilekçenin şekli ve içeriğine dair olan Yönetmeliğin 11., ilk itiraz nedenleriyle ilgili 13., esasa cevap ve süresi konusunda 14., karşılık dava konusunda 15., maddeleri HUMK'nun konuyla ilgili 179, 187, 195, 203. madde hükümlerine benzer şekilde düzenlenmiştir.

Hakem Kurulu, haklı ve gerektirici nedenlerin bulunması halinde ihtiyati

haciz ve ihtiyati tedbir kararları verebilir. (Yönetmelik Madde 19/2)

Kurul intikal eden uyuşmazlıklar hakkında incelemeyi kural olarak dosya üzerinden yapar. Keşif, tanık dinlenmesi, bilirkişi incelemesi ve kurulun gerekli gördüğü, örneğin yemin verilmesi, isticvap veya istiktaba başvurulmasının gerekli kıldığı hallerde soruşturmanın duruşmalı olarak yapılmasına karar verebilir. Kurul açılan dava üzerine yapacağı ön inceleme neticesinde yapacağı tensip zaptı ile tahkikatın üyelerden hangisi tarafında yürütüleceğini de kararlaştırır.

Yönetmeliğin 20/1 maddesine göre Kurulların kararlarına karşı temyiz süresi Asliye Hukuk Mahkemelerinin kararlarına temyiz süresine paralel bir şekilde kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gündür. HUMK'nun temyiz dilekçesinin şekli ile ilgili 435, temyiz yapılmış sayılacağı tarih ödenmesi gereken harç ve masraflar hakkındaki 434 maddesi kurul kararlarının temyizinde de uygulanır.

Yönetmeliğin 22. maddesinde kurul kararlarının belirtilen 3 nedenden bozulacağı belirtilmiştir.

Bunlar;

- 1 - Kurulun talep edilmemiş şey hakkında karar vermesi,
- 2 - Kurulun görev ve yetkisine girmeyen konularda karar vermiş

olması,

3 - Kurulun iki tarafın iddialarından her biri hakkında karar vermemesidir. (HUMK'nun 533/2,3 ve 4)

Baro hakem kurullarının kararının infazında Yönetmeliğin 19/1 madde hükmü gereğince İİK'nun 38 maddesi hükmü uygulanır.

IV - SONUÇ

Avukatlık Yasasının 167. maddesinde 2.5.2001 tarih 4667/80 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle daha önce genel mahkemelerde bakılan sözleşmeden veya vekalet ücretinden kaynaklanan her türlü davalara oluşturulacak Baro Hakem Kurullarınca bakılacağı kabul edilmiştir. Yasanın yürürlüğe girmesiyle Eskişehir Baro Hakem Kurulu 21.11.2001 tarihinde faaliyetine başlamış. Gerek mahkemelerden görevsizlik kararıyla gerekse doğrudan açılarak 15.2.2003 tarihine kadar 27 dava intikal etmiş bunun 24 adedi kısa sürede karara bağlanmıştır. İtilafların daha ziyade kararlaştırılan ücret alacağı, azil halinde ücret alacağı ve avans alınmadan yapılan hukuki yardım sebebiyle gerçekleşen alacaktan kaynaklandığı ve çoğu zaman yazılı sözleşme düzenlenmediği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla Yasanın 164/4 maddesine göre hüküm altına alınan meblağ çoğu zaman isteğin oldukça altında kalmaktadır. Her ne kadar Yasa tarafları yazılı akit yapmaya zorlamamakta ise de, çıkan uyuşmazlıklarda ispat vasıtası olması yanında, esasen 3 ve 4 nolu meslek kuralları gereğince avukatın mesleki çalışmasını kamunun inancını ve mesleğe güvenini sağlayacak biçimde yürütmesi, mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak zorunda olduğundan, bu konuda çıkan ihtilafta iddiasını ispatlayan taraf olarak sadece hakkını elde eden değil aynı zamanda ve hatta daha fazla "mesleğinin" gereksiz tartışmalara konu olmamasını da temin eden kişi olacağı kanaatindeyim.

Bu yazımla gerek vekalet sözleşmesi, daha özel adıyla avukatlık sözleşmesi, gerekse bu ilişkiden kaynaklanan ihtilafların hallinde uygulanacak yöntem hakkında Avukatlık yasasında getirilen yenilikler konusunda Yasanın uygulayıcısı olarak edindiğim bilgi ve tecrübeyi değerli hukukçu arkadaşlarımla paylaşmak istedim. Bu vesile ile Eskişehir Baro Hakem Heyetinin çalışmalarına bilgi ve deneyimleriyle büyük katkıda bulunan değerli üyeleri Avukat Sayın Aynan Yücel ve Avukat Sayın M. Munip Durceylan arkadaşlarıma da çalışmalarından dolayı teşekkür etmeyi bir borç addediyor, keza yayın hayatına yeni girecek olan Eskişehir Barosu Dergisine ve Baronun değerli avukatlarına da saygılarımı sunuyorum.

* - Eskişehir Hakimi Baro Hakem Kurulu Başkanı

1 - Y.13.HD 29.9.1992 tarih E.5831- K. 7234 Yargı Kararlarıyla Avukatlık Kanunu- Hakim Nazif Kaçak

2 - Eskişehir Baro Hakem Kurulu 22.5.2002 tarih 10/13 Esas ve Karar sayılı kararı

3 - Eskişehir Baro Hakem Kurulu 15.5.2002 tarih 2002/ 14-11 Esas ve Karar sayılı kararı

4 - Eraslan Özkaya, Vekalet Sözleşmesi ve kötüye kullanılması sayfa 622- 623

5 - 4. HD 9.1.1979 tarih 2736/ 68 E ve K sayılı kararı - Nazif Kaçak- Yargı kararlarıyla avukatlık Kanunu(sayfa 81-82)

6 - Eraslan Özkaya, Vekalet Sözleşmesi ve kötüye kullanılması(sayfa 387)

BİLİNÇLİ TAKSİR

Av. Kamil ŞİRİN

Türk ceza kanunu, Cezaların İnfazı hakkındaki Kanun ve Karayolları Trafik kanununda Değişiklik Yapılmasına dair 4785 sayılı kanun ile , Tck. Sistematığına ilk kez "bilinçli taksir" kavramı dahil edilmiştir.

4785 sayılı yasanın 1.ci Maddesi : Tck.nun 45 maddesine aşağıdaki son fıkra eklenmiştir.

"Failin öngördüğü neticeyi istememesine rağmen neticenin meydana gelmesinde bilinçli taksir vardır, bu halde ceza üçte bir oranında arttırılır."

4785 sayılı yasa Madde 2 - ...647 sayılı yasanın 4.cü maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz."

Bu yeni yasal düzenlemeyi gördükten sonra, Bilinçli taksir den önce kısaca taksir nedir ona bakalım.

Taksir, kavram olarak Tck.nun da yer almamaktadır. Tck.45 Maddesi. " Cürümlerde kastın bulunmaması cezayı kaldırır. Failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan bir fiilden dolayı kanunun o fiile ceza tertip ettiği ahval müstesnadır. " kuralını getirmiş işte taksir kavramı da bu tanımlama içinden çıkmaktadır. Failin suç işleme kastı yoktur fakat bilerek yaptığı bir eylemin sonucunda gerçekleşen bir fiile ceza verilmektedir", Başka bir anlatımla fail " hareketi bilerek yapmakta,hareketi istemekte" ama " neticeyi istememekte " dir buna rağmen hasıl olan neticeden sorumlu tutulmaktadır.

Taksiri daha bir açarsak, a - işlenen suç taksirle işlenebilen suç tipi olmalı, (Tck.274/3,383,389,455,459 mad. gibi), b - hareket fail tarafından bilerek ve istenerek yapılmalı, c - netice istenmemeli ama öngörülebilmeli, ve d - hareketle netice arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır.

Bütün bu eylemler Tck.nun ilgili maddeleri ile müeyyide altına alınmasına rağmen niçin "bilinçli taksir" kurumu getirilmiştir? Bilindiği üzere taksirli suçların en çok işleneni Tck. 455 ve 459 maddelerinde müeyyide altına alınan trafik kazalarıdır. 4785 sayılı yasanın gerekçesi ve Komisyon raporlarında da açıkça izah edildiği üzere, son yıllarda ülkemizde kara taşıt araçları hem nicelik hem de miktar olarak, yoğun bir gelişme ve artış göstermiştir. Buna paralel olarak maalesef trafik kazaları da geometrik olarak artmakta, çokça can kaybı yüksek değerlere varan mal kayıplarına neden olunmaktadır. İç İşleri Komisyon raporunda belirtildiği gibi "...Bu araçlarla işlenen ve öldürme ya da yaralama ile sonuçlanan trafik kazalarında bu suçlara ilişkin kusurluluk şekli, özellikle

alkollü araç kullanılması sonucunda işlenen suçlarda kusurluluğun derecesini yeterince ortaya çıkarmamaktadır. "Yasa koyucu mevcut kuralların yeteri kadar caydırıcı olmadığı, özellikle aşırı alkol veya uyuşturucu alan veya aşırı hız yapan insanların mevcut yasalarla caydırılmasının mümkün olmadığını öngörmüş ve "bilinçli taksir" kurumunu yasal düzenlemeye almıştır.

Mevcut son düzenlemeye göre "bilinçli taksirden" bir başka anlatımla "yoğunlaşmış taksir" den söz edebilmek için failin neticeyi istememesine karşın ÖNGÖRME si yeterli olacaktır. Taksirde de, araç kullanan herkes seyir halinde iken bir kaza yapabileceğini bilir ama asla düşünmez, öngörmez. Buna karşın şehir içinde 120 kilometre bir hızla giden sürücü kazayı behe mahal öngörmüştür. Zira kaza kaçınılmazdır. Yine aşırı alkol alan veya uyuşturucu alan birinin kaza yapması kaçınılmazdır. Bu sonucu öngörmektedir. İşte bu ahvalde bilinçli taksir vardır. Yasanın ÖNGÖRME dediği budur yoksa taksirde esasen öngörü gerekmektedir. Olayda 8/8 oranında kusurlu olmanın ötesinde daha ağır bir durum söz konusudur.

Yeri gelmişken "bilinçli taksir" ile, "gayri muayyen kasıt" kavramlarının karıştırılmaması gerektiğini belirtmek isteriz. Düğün ve bayramlarda özellikle kırsal kesimlerde töre gereği tabancalarla atış yapıldığında ölümle sonuçlanan olaylar meydana gelmektedir. Uygulama ve Yargıtay kararlarına göre bu tür olaylar hangi şekil ve şartlarda işlenmiş olsun Tck. 455 ve 459 maddesi tanımına giren taksirli suç kabul ediliyor idi. Son zamanlarda Yüce Yargıtay ".. düğün gibi kalabalık yerlerde tabanca ile yatay olarak ateş eden birinin, birine zarar verebileceğini bilmemesi mümkün değildir ve bu ahvalde taksir değil "gayri muayyen kasıt" vardır ve kaste suç işlemiş gibi ceza görmesi gerekeceğini" belirtmiştir. Dikkat edilirse burada bilinçli taksirde olduğu gibi ceza artırımı değil doğrudan kasti cürüm söz konusudur. Bilinçli taksir in amacı bize göre ve yasa gerekçesine göre trafik kaza ve suçlarını azaltmaya yöneliktir. Bilinçli taksirde "Taksir" yine vardır ama "yoğunlaşmıştır".

Yapılan yeni düzenlemeye göre, bilinçli taksir olduğunda hem ceza üçte bir oranında arttırılacak hem de 647 sayılı yasanın 4.cü maddesinin 3.cü fıkrası uygulanmayacak, yani ceza paraya çevrilmeyecektir. Bilindiği üzere taksirle işlenen suçlarda hürriyeti bağlayıcı cezanın süresi nazara alınmaksızın 647 sayılı yasanın 4/3 maddesine göre para cezasına çevrilme imkanı vardır.

Cezai yaptırımlarla başlı başına trafik kazalarını önlenmesinin mümkün olmayacağı düşüncesini taşımakla birlikte, mevcut düzenlemenin uygulamadaki adaletsizlikleri gidereceği ve trafik kazalarının azalmasına neden olacağı temenni ve dileklerimle.

IRAK SAVAŞI ÜZERİNE

Av. Aydın ÜNLÜCE

Aylardır süren gerginlik sonucunda, nihayet Irak'ta savaş başladı. Daha doğrusu, ABD ve İngiliz ordusunun Irak'a saldırısı başladı. Savaşın ne kadar kötü ve acımasız bir olay olduğunu, her gün televizyonlardan izlediğimiz ölü ve yaralı görüntüleri sayesinde bir kez daha anlıyoruz.

Binlerce yıllık bir uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Bağdat ve çevresi, her gün bombalanmakta. Asker, sivil, genç, yaşlı, kadın, çocuk binlerce kişi can vermekte. Bu durum ne vicdanlara sığıyor, ne de hukuka.

Başlayan savaş sonrasında, uluslararası hukuk, Birleşmiş Milletler, NATO, AB ve benzeri uluslararası örgütler büyük yara almış vaziyette. Dünya, resmen bir kaosa sürüklenmekte.

Hemen tüm hukukçular, savaşın hukuki dayanağının ve meşruiyetinin olmadığı görüşünde. Nedir uluslararası hukuka göre meşru olmak?

Bir savaşın uluslararası hukuka göre meşru olması demek, o savaşın haklılığı demek. O savaşın haklı nedenlere dayandığı inancının, dünya milletlerinin vicdanlarında genel kabul görmesi demek. Uluslararası antlaşmalara göre, uluslararası örgütlerin kuruluş gayelerine göre haklı sayılması demek. Peki, halen devam eden hareket hangi vicdana, hangi antlaşmaya sığıyor?

Koalisyon güçleri denilen ülkeler , Irak savaşının gerekçesini, Irak'ın Birleşmiş Milletler kararlarına uymaması olarak gösteriyorlar. Bunu gerekçe olarak gösteren aynı ülkeler , Birleşmiş Milletlerin Savaş kararı olmamasına rağmen ve bu örgütten savaş kararı çıkmasının imkansız olmasına rağmen savaşa başlıyorlar. Yani, kendileri ile çelişiyorlar. , Dolayısı ile, yapılan hareket uluslararası hukuka göre meşru değil. Üstelik, Birleşmiş Milletler silah denetçileri Irak'taki denetimlerini henüz bitirmemişlerdi. Silah denetçileri, Irak'taki her köşeyi aramışlar ancak hiçbir iz bulamamışlardı. ABD ve İngiltere'nin iddiaları karşısında tüm dünya ve dünyanın temsil edildiği Birleşmiş Milletler, denetimlerin devam etmesini istemekte idi. Şayet bu denetimler sonucunda iddiaların doğruluğu ispatlanabilse idi, o zaman savaşın gerekip gerekmeyeceği tartışılabilirdi. Oysa, denetçilerin çalışmaları bitmeden savaş kararı alınmıştır. Savaş başladıktan sonra, Silah Denetçileri komisyonunun başkanı olan Blinks, "savaşın meşru bir yanı yok" açıklamasında bulunmuştur .Görüldüğü gibi, neresinden bakılırsa bakılsın savaşa meşruiyet sağlamak mümkün değildir.

Ülkemizde, yabancı askerlerin konuşlandırılması için yapılan tezkere oylaması sırasında da, Anayasamızın 92. maddesinde sözü edilen "milletlerarası

hukukun meşru saydığı haller" kavramı günlerce kamuoyunda tartışılmıştı. Yüce meclis, verdiği kararlar Anayasamızın lafzına ve ruhuna uygun bir yorumda bulunmuştur .Çünkü, yukarıda anlatılan gerekçeler sebebiyle savaşın hiçbir meşru temeli yoktur.

Savaş demek, kan, göz yaşı, ölüm ve acı demek. 2000'li yıllarda dünya kamuoyunun bir savaşa evet demesi ve onu desteklemesi için, insani değerlerle ve hukuk kuralları ile çelişmemek gerekli. Bu sebeple, savaş sonucunda Bağdat'a ABD bayrağı çekilse bile, bu savaşı kazandığını zannedenler, dünya kamuoyunun vicdanlarında ve beyinlerinde aslında şimdiden mağlup olmuşlardır.

Irak, bir ülkeyi işgal etmedi. Uluslararası hukuk kurallarına "savaşı gerektirecek ölçüde" muhalefet etmedi. Komşularını tehdit etmedi. Zaten 12 yıldır ağır ambargo altında yaşayan Irak halkının kimseye zararı yoktu. Buna rağmen, "varlığı bir türlü ispatlanamamış" kitle imha silahlarını yok edeceğiz gerekçesi ile ve mevcut rejimi yıkacağız gerekçesi ile saldırıya uğradı. Irak, şu anda meşru müdafaa halinde. Hiçbir ülke, bir başka ülkedeki rejimi, o ülkenin halkı için tehlikeli görüp bu rejimi değiştirme hakkını kendinde bulamaz. Uluslararası hukukta ve siyasette kabul gören kural, "ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkı ,, olduğudur .Görüldüğü gibi, Irak halkı rejimine ve hükümetine sahip çıkıyor. İşgale var gücü ile direniyor.

ABD ve İngiltere'nin sunduğu gerekçeler, dünya kamuoyunda kabul görmüyor. Her gün, yüz binlerce insan meydanlara çıkıp "savaşa hayır" diyor. İşte bu hayır sesleri, savaşın hukuki ve siyasal meşruiyetinin olmadığını gösteriyor.

ABD, İran - Irak savaşı sırasında var gücü ile Irak'ı desteklemişti. Irak'ın ulaştığı silah gücü, büyük ölçüde ABD sayesinde ortaya çıkmıştır. Aynı ABD, İran savaşı sonrasında da, Irak'la çok yakın işbirliği içinde olmuştur. ABD, petrol üretimini kısıması ve verdiği borçları tahsil etmekten vazgeçmesi konusunda Kuveyt'i tehdit eden Irak'la ilişkilerini bozmamıştı. Irak, 16 Temmuz 1990 tarihli Arap Birliği toplantısında Kuveyt'e resmen muhtıra verip onu tehdit etmiş olmasına rağmen, ABD bu tehditlere hiç müdahale etmemişti. ABD'nin Irak Büyükelçisi, 25 Temmuz 1990 tarihinde Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i ziyaret etmiş ve bu ziyaret sırasında Kuveyt'i işgal edebileceğini açıkça İma eden Saddam Hüseyin'e, " ABD'nin bölge ülkeleri ile savunma işbirliği olmadığını" açıkça söylemiştir. Yani, "Kuveyt'i dilediğiniz gibi işgal edebilirsiniz" demiştir. Bu mesajı alan Saddam Hüseyin Kuveyt'e girince, ABD dünyayı ayağa kaldırmış ve uluslararası hukukun meşruiyet tanıdığı körfez hareketına başlamıştır. Meşruiyet, bir ülkenin başka bir ülkeyi işgaline göz yumulamayacak olmasından doğmuştur. Irak Kuveyt'ten çıkartıldıktan sonra 12 yıl süre ile ambargo uygulanmış ve kolu kanadı kırılmıştır. Bu duruma gelmiş Irak'a, türlü bahanelerle 20 Mart 2003 tarihinde nihayet savaş ilan edilmiştir. Dediğimiz gibi, savaşın haklılığı ve meşruiyeti tartışma konusu bile değildir. Hiçbir hukuki yada siyasal temele ve meşruiyete oturtulamamaktadır. Bu da, savaşın sonucu ne olursa olsun, uluslararası hukuku ayaklar altına alarak bir ülkeyi işgale kalkışanların, şimdiden

dünya kamuoyunda ve vicdanlarda mağlup olduğunu göstermektedir.

Dünya, savaş sonrasında yeni ve önemli gelişmelere sahne olacaktır. "Tek kutuplu" dünyanın geldiği nokta ortadadır. İnsanların yaşama haklarına, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme haklarına, evrensel değerlere, hukuka ve vicdanlara değer veren ve saygı gösteren bir yapılanma çabası savaş sonrasında başlayacaktır:

Savaşı yaşamamış, savaş meydanlarına çıkmamış olanlar, savaşın ne kadar acı ve korkutucu bir olay olduğunu bilmiyorlar. Hayatı savaş meydanlarında geçmiş büyük önder Atatürk, "savaş zorunlu ve hayati olmadıkça cinayettir" demişti. Bu değerlendirmenin ne kadar doğru ve haklı olduğunu şimdi çok daha iyi anlıyoruz:

Savaşı ve barış dolu bir dünya özlemi ile...

İCRA DAİRELERİNİN YENİDEN YAPILANMASI

Mehmet Adil Söğütünü

İcra ve İflas Kanununda değişikliklerin gündemde olduğu bu günlerde, İcra ve İflas Dairelerinin yeniden yapılandırılması ve reorganizasyonu da tartışmaya açılmalıdır. Mevcut Yasada bilindiği gibi Her Asliye Hukuk Mahkemesinin Yargı çevresinde yeteri kadar İcra ve İflas Dairesi bulunur. Her Dairede, Adalet Bakanlığınca atanan bir İcra Müdürü ile yeteri kadar Yardımcı ve mahallince atanan katip bulundurulmaktadır. Ekonomideki gelişmeler ve artan ticaret haczine paralel olarak artan iş haczi karşısında mevcut yapılanma, icra takip işlerinin süratli ve güvenilir olarak sürdürülmesini güçleştirmektedir. Bu olgu, İcra ve İflas Dairelerinin çağın gereklerine uygun olarak yeniden yapılandırılmasını ve yeni bir örgüt yapısına kavuşturulmasını zorunlu hale getirmiştir. Öte yandan, yönetim ve organizasyon alanı ile iletişim alanlarındaki pozitif gelişmeler de bu olguyu desteklemektedir.

ARTAN İŞ HACZİ

Artan nüfusumuzla birlikte, hızlı kentleşme olgusu, ekonomimizdeki büyüme, ticaret hacminde de artışlar meydana getirmiştir. Bütün bu sosyal olguların yanı sıra, son yıllarda üst üste yaşanan ekonomik krizlerin doğal sonucu olarak İcra ve İflas Dairelerine intikal eden iş sayısında da önemli artışlar meydana getirmiştir. Her yıl, bir önceki yıla göre ikiye katlayan orandaki iş artışlarının karşılanması ve özenle sürdürülmesini güçleştirmiştir. İcra ve İflas Dairelerinde tutulan iş cetvelleri bu olguyu doğrulamaktadır.

MEVCUT YAPILANMA

Mevcut yapılanmada, her Asliye Hukuk Mahkemesinin Yargı çevresinde, nüfusa ve iş haczimine bakılarak gerekiyorsa yeni İcra Daireleri kurulmakta ya da personel artışıyla desteklenerek, artan iş hacmi karşılanmaya çalışılmaktadır. çoğu kez, bu kriterlerin uygulanmasında, bina ve araç gereç ile kadro yetersizlikleri nedeniyle objektif olunmamaktadır. Yaşadığımız çağın gereği olarak para ve sermaye piyasalarındaki hızlı gelişmeler, bu piyasaların yeni teknolojiler ve argümanlarla desteklenmesi, paranın artan önemi ve sirkülasyonunda kazanılan hız gözetildiğinde, alacaklı ile borçlu arasındaki para ve benzeri değerlerin dengelenmesinin yanı sıra ve akışını da üstlenen yeni fonksiyonlar kazanan İcra ve İflas Dairelerinin de, bu gelişmelere paralel olarak yeniden yapılandırılmasını ve çağın piyasalarına uygun argümanlarla donatılmasını bilişim ve iletişim araçlarıyla desteklenmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Mevcut yapılanma, yakın gelecekte artan iş haczimini karşılamakta yetersiz kalacağı gibi, yeni argümanlar kazanan

piyasaları algılamakta ve değerlendirmekte zorlanacaktır.

YENİDEN YAPILANMA

Şüphesiz yeniden yapılanmada bir çok sistem geliştirilebilir. Olası sistemlerin kurulmasına yardımcı olmak üzere örnek bir yapılanma ortaya koymak gerekirse, gelişmiş Kurumların organizasyonları örneksene yoluyla alınabilir. Kanımca, en yakın örnek; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün organizasyon yapısı ve şeması ya da Devlet Bankalarının yapılanması veya araştırılarak bulunabilecek başka bir Kamu Kuruluşu da olabilir. Bilindiği gibi, Başbakanlığa bağlı Kamu Kuruluşu olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün, Genel Müdürlüğe bağlı Bölge Müdürlükleri ile tüm işlevleri yerine getirilebilmektedir. örnek alınabilecek bu organizasyonu Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak Kurulabilecek olan İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğü'ne uyarlırsak, şöyle bir organizasyon ve yeniden yapılanma Ortaya koyabiliriz.

Adalet Bakanlığı

İcra Tetkik Mercii - Yargısal denetim

İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğü

İcra ve İflas Dairesi Bölge Müdürlüğü

İcra Müdürü

<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>
Takip talebi	Esas kayıtları	İ.Haciz talebi	Satış talebi	Harç vezneleri
Değerleri Kağıtlar	İstatistik	Haciz	Karar	Tahsilatlar veznesi
Ödeme emri	İş bölümü	Tedbir	Şartname	Ödemeler veznesi
Tebliğat		Tahliye	İlan	Kasa İşlemleri
Kesinleşme		Diğer işler	Tutanak	
			Satış sonrası işlemler	

Yukarıdaki organizasyon şemasında, Adalet Bakanlığına bağlı olarak İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğünün ihdas edildiği, bütün standartlar ile ilkelerin Genel Müdürlükçe yenilenen Yönetmelik hükümleri dairesinde konularak, bilgi işlem sistemleriyle desteklenerek Genel Müdürlüğe bağlı Bölge Müdürlükleri ve bunlara bağlı olarak İcra ve İflas Müdürlüklerince uygulanan sistemin varlığı öngörülmüştür. Önerilen yönetim ve organizasyon sistem ve yapılanması, çağın bilgi ve iletişim sistemleriyle desteklendiğinden, tüm işlemlerde aynı standardın uygulanması sağlanarak, denetiminde de bilgi işlem sistemlerinden yararlanılarak açıklık ve sürat sağlanabilecektir. Hiç şüphe yok ki, top-tan kaliteye ulaşılmasında standartlar çok önemlidir ve kaliteye ulaşılmasının ilk basamağıdır. Önerilen yönetim ve organizasyon sisteminde, insan kaynaklarının eğitimi ve verimli kullanımı da sağlanabilecektir.

BİLGİ İŞLEM SİSTEMİ

İcra ve İflas Dairelerinde mevcut sistemde, paranın tahsilatı ve ödenmesi ile harçların tahsili ve Maliyeye intikali basit sistemle yapılmakta ve denetimi de karmaşık ve zor olmaktadır. Tahsilat makbuzu ile yapılan tahsilatlar "Kasa defterinin" tahsilatlar bölümüne işlenmekte, ödemeler için düzenlenen "reddiyat makbuzları da" kasa defterinin reddiyat bölümüne kaydedilmekte, tahsilat toplamlarından reddiyat toplamları çıkarıldığında kasa hesabını vermektedir. Ayrıca kasa rezervlerinin nelerden ibaret olduğu ve devir paraların istatistikleri de, tahsilatlar bölümünden reddiyatların tek, tek düşümü yapılarak sağlanabilmektedir. Harç tahsillerinde de, sayman mutemedi alındı makbuzu düzenlenmekte, toplamları Maliye Bakanlığının belirlediği limitler dahilinde Maliyeye intikal ettirilmektedir. Ayrıca, her ödeme reddiyat makbuzunda gösterilen harç kesintileri için sayman mutemedi alındı makbuzu ile cezaevi harcı makbuzu düzenlenmekte ve basit usulle ilgili defterlerine kayıtları yapılmaktadır. Bir başka deyişle, her ödeme için üç ayrı makbuz düzenlenmekte ve ayrı, ayrı defterlerine işlenmektedir. Basit bir örnek verilmesi gerekiyorsa, Eskişehir'deki bir İcra Dairesinde günde 60 adet dosyadan ödeme yapılıyorsa, 180 adet makbuz kesilmekte ve ait olduğu defterlerine işlenmektedir. Oysa, yenilenecek yönetmelikle, bu işlemler denetimini de kolaylaştıracak şekilde, süratle ve sistemin elverdiği günlük raporlarla muhasebeleştirilerek ait olduğu hesaplara atılabilir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, aşağıda tahsilat ve ödemeler için örnekler verilmiştir.

Örnek olay: Alacaklı (A)'nın, 2003/1975 Esas sayılı takip dosyasına, borçlu (B) hacizden sonra ilk taksit tutan olan 2.500.000.000 - TL'yi 12.03.2003 tarihinde 0001175 sayılı makbuz ile ödemiştir.

Kayıtları bilgi işlem sisteminde, bilgisayar ortamında tekdüze muhasebe sistemi benimsenirse aşağıdaki gibi olacaktır.

Yevmiye : 681

12.03.2003

KASA HESABI

2.500.000.000 -

EMANET PARALAR H.S. 2.500.000.000 -

2003/1975 Dosya hesabı

Alacaklı (A)'nın 2003/1975 sayılı dosyasına, borçlu (B) tarafından 000 1175 sayılı makbuzla nakden yatırılan.

Yukarıdaki; muhasebe kaydı, bütün gün yapılan tahsilatlar için tek yevmiye kaydıyla da yapılabilecektir. Bilgi işlem sisteminde, bilgisayar programlarıyla, düşülecek olan bu yevmiye kaydıyla anında tahsilat ve bilgiler dosyalarına otomatik olarak işlenmiş olacaktır. Şimdi, tahsil edilen bu paranın aşağıdaki örnek olayla, alacaklısına ödenmesini muhasebeleştiririm.

Örnek olay: Borçlu (B)'nin, 2003/1975 Esas sayılı dosyaya 12.03.2003

tarihinde 0001175 sayılı makbuzla yatırdığı 2.500.000.000 - TL, alacaklı (A)'ya 13.03.2003 tarihinde 0001162 sayılı ödeme makbuzu ile harç kesintileri yapılarak ödenmiştir.

Yevmiye : 685

13.03.2003

EMANET PARALAR HESABI 2.500.000.000 -

2003/1975 Dosya hesabı

KASA HESABI 2.270.000.000 -

ÖDENECEK HARÇLAR H.S. 180.000.000 -

ÖDENECEK CEZAEVİ HARCİ H.S. 50.000.000 -

Alacaklı (A)'ya 2003/1975 sayılı dosyasından 0001162 sayılı ödeme makbuzu ile alacağının ödenmesi

Yukarıdaki, muhasebe kaydı, bütün gün yapılan reddiyatlar için tek yevmiye kaydıyla da yapılabilecektir. Bilgi işlem sisteminde, bilgisayar programlarıyla, düşülecek olan bu yevmiye kaydıyla ödeme ve buna ilişkin harç kayıtları otomatik olarak bütün hesaplarına işlenmiş olacaktır. Şimdi, tahsil edilen harçların Maliyeye intikalini aşağıdaki örnek olayla muhasebeleştiririm.

Örnek olay: Tahsil edilen 180.000.000 - TL Tahsil harcı ile, 50.000.000 - TL Cezaevi Harcı, 13.03.2003 tarihinde 0001163 sayılı ödeme makbuzu ile ilgili mercilerine ödenmiştir.

Yevmiye: 686

13.03.2003

ÖDENECEK HARÇLAR HESABI 180.000.000 -

Defterdarlık Muhasebe hesabı

ÖDENECEK CEZAEVİ HARCİ HESABI 50.000.000 -

Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü hesabı

KASA HESABI 230.000.000 -

0001162 sayılı ödeme makbuzu ile stopaj edilen harçların 0001163 sayılı ödeme makbuzu ile ilgililerine ödenmesi

Örnek olaylarla, kısaca özetlenen tekdüze muhasebe sistemini olurlu kılabilecek Yönetmelik değişikliği sağlanabilirse, işlemler bilgisayar programlarıyla standart ve denetimini de olurlu kılabilecek şekilde süratle yapılabilecektir. Önerilen bu sistemin sayılamayacak kadar yararları da bulunmaktadır. Örneğin, bu sistemle ihdas edileceği varsayılan İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğü bilgi işlem sistemi merkezi veri tabanı, anında Ülkemizde şu ana kadar kaç icra takibinin yapıldığı, bunların yüzde kaçının Banka talepleri olduğu, yüzde kaçının kredi kartlarıyla ilgili olduğu, yüzde kaçının kambiyo senetlerine özgü icra takip yoluyla yapıldığı, yüzde kaçının ilamlı icra olduğu, nafaka takiplerinin toplam takipler içindeki payı, gelen kaç dosyanın yüzde kaçının infaz edildiği, yüzde kaçının takipsiz bırakıldığı, takip yollarıyla ne miktar tahsil harcı, ne miktar cezaevi harcı tahsil edildiği, gelen takiplerin yüzde kaçının haciz safhasına gelmeden sonuç-

landırılabilir, yüzde kaçının haciz safhasından sonra, yüzde kaçının satış yoluyla sonuçlandırıldığı, hangi bölgede hangi sayıda iflas takibinin açıldığı ve nasıl sonuçlandırıldığı, açık artırmalarda dolaylı olarak toplam tahsil edilebilen Katma Değer Vergisi, Damga Vergisi gibi harç ve resimlerin ne tutarlara ulaştığı gibi bilgilere ulaşılabilecektir. Aynı zamanda, bu istatistik alanındaki bilgiler karar verici Merciler için de veri tabanı oluşturabilecektir.

Önerilen sistemin, işlemler bazında, Tapu Sicil Müdürlükleri, Nüfus Müdürlükleri, Ticaret Sicili Memurluğu, Trafik Şube Müdürlükleri, Merkez Bankası ve diğer Bankalar, Bankalar Birliği, Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu ile önerilen diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları ile de uyumlu olması ve veri alışverişinin sağlanabilmesi düşünülebilir. Bu gerçekleştirilirse, elektronik bilgi işlem ortamında, kayıt hacizleri, yapılabileceği gibi, her türlü kayıt ve tescil işlemleri de anında yapılabilecektir.

Çalışma hayatının 25 yılını Adalet Dairesinde İcra Müdürü olarak vakfetmiş bir çalışan olan bu satırların yazarı, bütün bunların gerçekleşmesi için çaba gösteren ve gösterecek olan herkese teşekkür eder, özellikle yayımlayarak şimdiden destek veren Eskişehir Barosuna şükranlarımı arz ederim. 28.03.2003

(*) - 3. İcra Ceza Müdürü

İŞ GÜVENCESİ YASASI ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİMİZ

(*)Av. Özgür OĞUZ

GİRİŞ

Kamuoyunda "İş Güvencesi Yasası" olarak bilinen düzenleme, 4773 sayılı Kanunla kabul edilmiş olan "İş Kanunu, Sendikalar Kanunu ile Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" çalışma hayatımıza çok önemli yenilikler getirmiştir. Kanunun isminin bu kadar uzun olmasından dolayı kamuoyunda kısaca "İş Güvencesi Yasası" olarak ifade edilmektedir.

İş Güvencesi Yasası ile ilgi bu değerlendirmede, öncelikle Yasa'nın nasıl ortaya çıktığı ve iş mevzuatı açısından meydana getirdiği değişiklikler konusunda bilgi verilecektir.

I. GENEL OLARAK

4773 sayılı Kanunla ilgili bilgi vermeden önce Kanunun ortaya çıkışı ve geçirdiği süreç ile ilgili bilgi vermenin daha doğru olacağı kanaatindeyim. Uluslararası Çalışma Teşkilatı Genel Konferansı Çalışma Bürosu Yönetim Kurulunca 2 Haziran 1982 tarihinde Cenevre'de "Hizmet İlişkisine İşveren Tarafından Son Verilmesi Hakkında 158 sayılı Sözleşme" kabul edilmiştir. Ülkemiz Sözleşmeyi 1994 yılında onaylamıştır¹. Türkiye aradan geçen zaman içinde mevzuatında gerekli değişiklikleri yapmamış ve bu nedenle ILO'nun genel konferansında yoğun eleştirilere uğramıştır. Mevzuatımızda gerekli değişikliklerin yapılmamasının bir çok nedeni vardır. Özellikle işveren kesiminden gelen yoğun eleştirilere karşı siyasi iktidarların boyun eğmesi, siyasi kararsızlıklar, ekonomik konjonktürdeki olumsuz gelişmeler iş mevzuatımızda olması gereken değişiklikleri ertelemiştir. Ancak 1994 yılında Sözleşmeyi imzalayan Türkiye'nin aradan geçen uzun zaman içinde kendi iç mevzuatında gerekli düzenlemeleri yapamamış olması uluslararası alanda devlet olma ciddiyeti ile bağdaşmayan bir durumdur².

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2000 yılında akademisyenlerden oluşan bir komisyona "İş Güvencesi Yasası" adıyla ön çalışma hazırlattı. Ancak, yoğun tepkiler nedeniyle bu çalışma rafa kaldırıldı. Daha sonra komisyon iş güvencesini de içine alacak biçimde tüm İş Kanununu maddelerini içine alacak şekilde bir metin hazırladı. İşçi ve işveren kesimi arasında bu metin üzerinde bir konsensüs sağlanmıştı. İş Kanunu tasarısının TBMM'ne gelmesi beklenirken, erken seçim kararının alınmasından sonra daha önce rafa kaldırılmış olan

kamuoyunda "İş Güvencesi Yasası" olarak bilinen tasarı, 09.08.2002 günü yasalaştırılmış ve 15.08.2002 günü Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yaşanan bir takım gelişmeler sonucu 4773 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi 15 Mart 2003'e bırakılmıştır. Ancak, yeni hükümetin İş Kanunu tasarısını 15 Mart'a kadar Meclisten geçirememesi sonucunda, 15 Mart'ta yürürlüğe girecek olan İş Güvencesi Yasası'nın yürürlüğü 30 Haziran 2003'e ertelenmiştir. Bu erteleme'nin nedeni, hükümetin her iki yasayı aynı zamanda yürürlüğe sokmak istemesidir. Cumhurbaşkanına gönderilen erteleme yasa'nın, Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesiyle birlikte, İş Güvencesi Yasası 15 Mart 2003 tarihinden itibaren yürürlük kazanmış oldu. 15 Mart 2003 tarihinden sonra iş mahkemeleri önüne gelen olaylarda "İş Güvencesi Yasası'nın" hükümlerine dayanmak zorundadır. Cumhurbaşkanı'nın veto gerekçesinde üzerinde durduğu en önemli konu, bu erteleme yasa'nın sosyal devlet ilkesi ile bağdaşmayacağı konusudur. Meclis, Yasa'nın ertelenmesi konusunda aynı iradeyi tekrar gösterirse bu defa Cumhurbaşkanı Yasayı ertelemek zorunda kalacaktır. Ancak, kanımca daha sonra bu erteleme yasa'nın iptali için Cumhurbaşkanı, Anayasaya Mahkemesi'ne iptal başvurusunda bulunacak ve büyük bir olasılıkla da bu erteleme yasa'sı iptal edilecektir. Bu kısa açıklamadan sonra 4773 sayılı "İş Güvencesi Yasası'nın" iş mevzuatımızda ne gibi değişiklikler meydana getireceğini inceleyelim.

II. YASANIN GENEL ESASLARI

Yasa'nın ilk maddesinde "Tarım İşleri" İş Kanunu kapsamına alınmış ve İş K. md. 6'ya bir bent eklenmekte ve burada tarım işlerini saymaktadır. Hangi işlerin tarım işi olduğunu saymasının nedeni, tarım işlerinin yapıldığı ve 50'den fazla işçi çalıştıran işyerlerini İş Kanunu kapsamına almaktır. Ülkemizde tarım kesiminde işçi işveren ilişkilerine cevap verecek ayrı bir iş yasa'sı hazırlama yerine, tarım kesiminin özellikleri düşünülmeden hazırlanmış yasa'yı sadece bir kısım tarımsal işlere uygulamak yerinde değildir. Yasayla ancak 50'den fazla işçi çalıştırılan tarım ve orman işlerinin İş Kanunu kapsamına girmesine olanak sağlanmıştır. Dolayısıyla iş güvencesi hükümlerinden ancak 50'den fazla işçi çalıştıran tarım ve orman işyerleri yararlanabilecektir³.

Tarım ve orman işlerinin neler olduğu 4773 sayılı Kanunun ilk maddesinde sayılmış ve sayılan işler dışında kalan bir işin Kanunun uygulanması bakımından sanayi, ticaret ve tarım işlerinden sayılıp sayılmayacağını belirlemeye, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı karar vermeye yetkilidir.

Bugüne kadar öğretilen bir çok yazar tarafından, tarım ve orman işleri konusunda işin niteliğinden kaynaklanan bazı özelliklerden dolayı; örneğin, iklim, gelenekler, bölgeler arası farklılıklar ve aile içi yapılan bir çalışma olması gibi nedenlerle, ayrı bir Kanun yapılmasının daha yerinde olacağı ifade edilmiştir.

Bilim Komisyonu kıdem tazminatı konusunda ayrı bir çalışma yapmasına rağmen bu tasarı ileri bir tarihe bırakılmış ve İş Güvencesi Kanunu ön plana

çıkarılmıştır. 4773 sayılı Kanun sadece 1475 sayılı İş Kanunu'nu değiştirmekle kalmamış, kısa adıyla 5953 sayılı Basın İş Kanunu ile 2821 sayılı Sendikalar Kanununda değişiklikler yapmıştır.

4773 sayılı Yasasının bir başka özelliği ise 1994 yılında ülkemiz tarafından onaylanan 158 sayılı ILO Sözleşmesini esas almasıdır. Ülkemizin 158 sayılı ILO Sözleşmesini esas alması hem ülkemizin onayladığı bir sözleşmenin gereğini yerine getirmesi hem de daha esnek biçimde iş güvencesini düzenlemesi bakımından isabetli olmuştur⁴.

III. 4773 SAYILI YASANIN İÇERİĞİ

A. İŞ GÜVENCESİ KAPSAMINA GİREN İŞYERLERİ VE İŞÇİLER

Yasanın 13/A maddesine göre "on veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçiler" iş güvencesinden yararlanabilecektir. Bu hükümden anlaşılması gereken dokuz ve daha aşağı sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde İş Kanununun yürürlükteki hükümleri uygulanmaya devam edecektir. Bu on işçi meselesi uygulamada beraberinde bir çok sorun getirebilir. Kötüniyetli işverenler muvazaa yoluyla işin bir bölümü taşeronlara bırakarak işçilerin iş güvencesinden yararlanmasını engelleyebilirler. Maddede altı aylık kıdemin aynı işverenin bir ve değişik işyerlerinde geçen süreler birleştirilerek hesap edileceği belirtilmiştir.

Yasanın 13/A maddesine göre, Yasa 10'dan az işçi çalıştıran işyerleri, on veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışıyor olsalar bile kıdemi altı aydan az olan işçileri ve işletmenin bütününtü yöneten işveren vekili niteliğinde olanları feshe karşı güvence hükümleri kapsamı dışında tutmuştur⁵. Yasada yer alan 10 işçi konusunun uygulamayı bir hayli meşgul edeceği kanısındayım. Konuyla ilgili olarak, asıl sorunun ödünç iş ilişkisi ve taşeronluk konusunda ortaya çıkacağı muhtemeldir. Ödünç iş ilişkisinde işçiler ödünç alanın değil, ödünç verenin işçileri sayıldığından o işyerinde çalışan 10 işçi kıstasına dahil edilmemeleri gerekir. 10 veya daha fazla işçi kriterinin tespitinde, belirli ve belirsiz süreli hizmet akdi ile çalışanlar, kısmi süreli çalışanlar ve deneme süresi içinde olanlar da dikkate alınacaktır. Geçici süreyle işe girenler, çıraklar, stajyerler hesaba katılmayacaktır.

Madde 13/A/1'de dikkat çeken bir başka nokta ise iş güvencesi yasasından sadece belirsiz süreli hizmet akdiyle çalışan işçilerin yararlanacak olmasıdır. Yargı oranlarının daha önceki yıllarda kararlılık kazanmış uygulamalarında görüldüğü gibi, sürekli tekrarlanan belirli süreli akitleri zincirleme sözleşmeler sayarak, ve bu durumda akdin belirsiz süreli akde dönüşmesi ve belirsiz süreli akitlerin doğurduğu sonuçları doğuracağını belirtmesi bu düzenlemeler açısından da geçerlidir.

Belirli süreli iş sözleşmelerinin haklı bir neden yokken süresinden önce tek taraflı fesih beyanıyla akdi sona erdirmesi durumunda, işveren BK md. 325'e göre temerrüde düşer. Akdin belirli süreli yapılmasını gerektiren haklı bir neden olmadan sürekli tekrarlanan belirli süreli akitlerinin belirsiz süreli hizmet

akdine dönüşmesi hallerinde çalışanlar, iş güvencesinin koruyucu hükümlerinden yararlanabilir⁶ .

Yasanın md. 13/son hükmüyle birlikte, bugüne kadar Yargıtay'ın ihbar ve kötüniyet tazminatı konusunda verdiği kararlar tamamen değişecek. Yargıtay, kötüniyet tazminatını ihbar tazminatının vasıflı bir şekli olarak kabul ediyor ve ihbar tazminatının kötüniyet tazminatının içinde olduğu görüşünü benimsiyordu⁷ . Öğretide işverence fesih hakkının kötüye kullanıldığı durumlarda ayrıca bildirim önellerine de uyulmamış ise hem ihbar tazminatı hem de kötüniyet tazminatına birlikte hükmedilmesi gerektiği görüşü hakimdir⁸ . Yasayla birlikte öğretinin önemli bir kısmının savunduğu her iki tazminata birlikte hükmedilmesi yolundaki görüşler yeni düzenlemeyle birlikte md. 13/son yer aldı. Yani işveren hem bildirim önellerine uymamış hem de kötüniyetli davranmışsa her iki tazminat birlikte ödemek zorunda kalacaktır.

B. FESİH İÇİN GEÇERLİ NEDENLER

İşveren iş akdini feshederken, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından yada işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır(13/A). Kanunun gerekçesine baktığımızda geçerli sebeplerle ilgili madde gerekçesini incelediğimizde, bu sebeplerin neler olabileceğine ilişkin örnekler verilmesiyle yetinilmiş ve konuyla ilgili nihai karar mahkemelerin takdirine bırakılmıştır. Kanunun ilgili maddesinin gerekçesine göre, işçinin yeterliliği veya davranışları işçinin kişiliği ile ilgili olan sebepleri oluştururken; işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan sebepler ise işyeri ile ilgilidir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken konulardan biri de İş Kanununun 17. maddesinde belirtilen haklı sebeplerle fesih ile 13/A'da belirtilen geçerli sebeplerle fesih hallerini birbirinden ayırmak gerekir. Çünkü bu maddelerin doğurduğu sonuçlar birbirinden tamamen farklıdır. Kanunun 13/A maddesi bakımından geçerli sebepler İş Kanununun 17. maddesinde belirtilenler kadar ağırlıklı olmamakla birlikte, işçinin ve işyerinin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyen hallerdir. Şimdi bu hallere maddenin gerekçesinde gösterilen örneklere değinelim. Bu örnekler, yargı kararlarına yol gösterici olması bakımından önemlidir.

İşçinin yetersizliğinden kaynaklanan sebeplere örnek olarak, Ortalama olarak benzer işi görenlerle göre daha az verimli çalışma, işe yoğunlaşmasının giderek azalması, işe yatkın olmama, sık sık hastalanma, öğrenme ve kendisini yetiştirme yetersizliği vb. nedenler.

İşçinin davranışlarından doğan nedenler, işyerinde rahatsızlık yaratacak şekilde çalışma arkadaşlarını işverene karşı kıskırtmak işini uyarılara rağmen eksik yerine getirmek sık sık işe geç gelmek vb. haller olabilir.

İşletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan sebepler, işyeri dışı ve içi olmak üzere iki kısımda incelenir. İşyeri dışı sebeplere örnek olarak; Sürüm satış olanaklarının azalması, talep ve sipariş azalması, enerji sıkıntısı, dış pazar kaybı, ham madde sıkıntısı vb. halleri gösterebiliriz.. İşyeri içi sebeplere

örnek olarak ise; yeni çalışma yöntemlerinin uygulanması, işyerinin daraltılması, yeni teknolojinin uygulanması bazı iş türlerinin kaldırılması vb. halleri sayabiliriz (4773 sayılı Kanununun Madde Gerekçeleri).

C. FESİH BİLDİRİMİNDE USUL VE BİLDİRİME İTİRAZ

Yasanın 13/B maddesine göre, "işveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin şekilde belirtmek zorundadır. Maddenin ikinci fıkrasında "hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan, işçinin belirsiz süreli hizmet akdi, o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Ancak beklenmeyecek haller ve İş K. md.17/II'deki hallerde fesih hakkı saklıdır".

Yasayla getirilen kanımca en önemli ve olumlu düzenlemelerden biri de işçinin savunmasının alınmasıdır. Bu Usul hukukunun en önemli prensiplerinden biri olan hukuki dinlenilme hakkı ile de doğrudan ilgidir. Ancak kanunda belirtilen beklenmeyecek hallerin neler olduğu ve ne anlama geldiği belirtilmemiştir. Bu durumu, hakim dürüstlük kuralı çerçevesinde olayın özelliğine göre takdir edecektir.

Yasanın 13/C maddesinde ise, "iş sözleşmesi feshedilen işçiye fesih sebebi gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı iddiası ile feshin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesine dava açmak hakkı tanınmıştır. Kanun geçerli sebep gösterilmemesi ile hiç sebep gösterilmemesini aynı sonuca bağlamıştır⁹. Yasa bu tür davaların, seri yargılama usulüne göre 2 ay içinde sonuçlandıracağını ve temyiz halinde Yargıtay'ın bir ay içinde kesin karara bağlamasını öngörmüşse de mahkemelerin içinde bulunduğu durumda bu tür davaların belirtilen sürelerde bitirilmesi çok iyimser bir yaklaşım olur. Süreler kesin olarak belirtilmiş ancak uyulmaması durumunda ne gibi bir yaptırım olacağı belirtilmemiş. Taraflar mahkemeye gitmek yerine aynı süre içinde anlaşılırlarsa veya toplu iş sözleşmesinde bu konuda bir düzenleme varsa uyumsuzluğu özel hakem götürebilirler.

Yasanın md. 13/C/2'ye göre, "feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğünün işverene ait olacağı" belirtiliyor. Çalışanları en çok rahatlatan düzenlemelerden biri olan ispat sorunu taraf değiştiriyor. Aslında yargı kararlarında işçi için geçerli olan ispat yükümlülüğü yumuşatılmış ve olayın özelliğine göre bazı durumlarda işverene yüklenmişti. Artık yeni düzenlemeyle birlikte ispat külfeti işverene ait olacaktır.

D. GEÇERSİZ FESHİN SONUÇLARI

İşveren, tarafından sebep gösterilmeden veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verilmesi halinde, işveren işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine bir ay içinde işe başlatmaz ise işçiye en az altı aylık, en çok bir yıllık ücreti tutarında tazminat ödemek zorundadır. Mahkeme, kararında, işçinin işe

başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da gösterecektir. Mahkeme işe iade yerine sadece tazminata hükmedemez. Mahkemenin kararında her iki yaptırımın da yer alması gerekir. Ancak işçi işe yeniden alınma veya tazminat hakkından yararlanabilmek için mahkeme kararının kendisine tebliğinden itibaren 6 işgünü içinde işverene başvurmak zorundadır.

Yasanın 13/D maddesinin 2. fıkrasına göre, kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için, işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları da ayrıca ödenir. İşçinin bu tazminata hak kazanabilmesi, bu tazminatı talep etmesi ve haklı çıkması halinde sözkonusu olabilecektir.

İşçinin alacağı tazminatlar konusunda bir toparlama yapacak olursak, geçerli bir neden olmadan iş akdi feshedilen işçiye, işe başlatılsın veya başlatılmıyorsa, çalıştırılmadığı süre için en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret tutarı, bildirim sürelerine ait ücreti yani ihbar tazminatı, ayrıca şartları oluşmuşsa kıdem tazminatı ödenir. Eğer işçi işe başlatılmamışsa bunlara ilaveten en az 6 ay ile en çok 12 aylık ücreti tutarında bir tazminat daha ödenir. İşçi işe başlamışsa bu tazminatı alamaz.

Yasanın 13/E maddesine göre, "hizmet akdi feshedilen işçi yeni bir işe girer ve mahkemece feshin geçersizliğine karar verilirse, önceki işine dönmek istemeyen işçi durumu 6 işgünü içinde önceki işverene bildirir. Yazılı olarak yapılacak bu bildirim üzerine belirsiz süreli hizmet akdi işverence geçerli bir sebeple feshedilmiş gibi sayılır". Bu durumda işçi sadece kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanacaktır.

IV. TOPLU İŞÇİ ÇIKARMA KONUSU

4773 sayılı Kanun toplu işçi çıkarma konusunu İş Kanununun 24. maddesini yeniden düzenleyerek bir ihtiyacı gidermeye çalışmıştır (md. 5).

Yasaya göre, işverenin ekonomik, teknolojik, yapısal vb. işletme, işletme, işyeri veya işin gerekleri sonucu topluca veya bir ay içinde toplam en az on işçinin iş akdini feshetmesi toplu işçi çıkarma sayılacaktır. İşveren bu isteğini en az 30 gün önceden bir yazı ile işyeri sendika temsilcilerine veya işçi temsilcilerine, ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirmek zorundadır md. 24/I).

İşveren bildirimde, işçi çıkarmaların sebeplerini, çıkarılacak işçi sayısını ve bu işlemlerin ne kadar zamanda bitirileceğini belirtir. Bildirimden sonra işveren ile temsilciler arasında mümkünse çıkarmanın önlenmesi veya sayıca azaltılması ve diğer olumsuz gelişmelerin önlenmesi konusunda görüşmeler yapılır ve bir belge düzenlenir. Fesih bildirimleri işverenin toplu işçi çıkarma isteğini bölge müdürlüğüne bildirmesinden 30 gün sonra hüküm doğurur. Eğer işveren işyerini kesin olarak kapatıyorsa sadece 30 gün önceden durumu bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirmek ve işyerinde ilan etmekle yükümlüdür. Mevsimlik ve kampanya işlerinde işin niteliğinden dolayı toplu işçi çıkarma yoluna gidiliyorsa, yasadaki toplu işçi çıkarmaya ilişkin hükümler

uygulanmaz.

V. SENDİKALAR KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

4773 sayılı Yasanın 9. maddesine göre 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 30. maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bu düzenleme işyeri sendika temsilcileri ile ilgilidir. Eski düzenlemede işyeri sendika temsilcileri için işe iade olanağı varken yeni düzenlemeyle işe iade güvencesi ortadan kaldırılmış ve bu güvence normal işçilerin sahip olduğu güvence düzeyine indirilmiştir. Bu düzenleme, işine, diğer işçilere nazaran son verilmesi ihtimali daha fazla olan işyeri sendika temsilcileri açısından olumsuz bir gelişme olmuştur¹⁰. Bu düzenlemeyle birlikte şimdiye kadar iş güvencesinden yararlanabilen tek işçi grubu olan işyeri sendika temsilcilerine de artık normal işçilere uygulanan hükümler uygulanacaktır. Ancak temsilcilerin mutlak işe iadeleri söz konusu olmayacaktır¹¹.

İşveren, yazılı rızası olmadıkça işyeri temsilcisinin çalıştığı işyerini değiştiremez ve işinde esaslı bir değişikliğe gidemez. Aksi halde değişiklik geçersiz sayılır.

Sendikalar Kanununda yapılan ikinci bir değişiklik de sendikaya üye olup olmama hürriyetinin teminatı başlığı altındaki 31. madde ile ilgilidir. 31. maddenin sonuna şu fıkra eklenmiştir, "İşverenin, hizmet akdinin feshi dışında, üçüncü ve beşinci fıkra hükümlerine aykırı hareket etmesi halinde, işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere tazminat hükmedilir. Sendika üyeliği veya sendikal faaliyetlerden dolayı hizmet akdinin feshi halinde ise, 1475 sayılı Kanunun 13/A, 13/B, 13/C, 13/D, 13/E madde hükümleri uygulanır. Ancak, 1475 sayılı Kanunun 13/D maddesinin birinci fıkrası uyarınca ödenecek tazminat işçinin bir yıllık ücreti tutarından az olamaz".

Sendikal örgütlenme konusunda getirilen bu güvence, hizmet akdi ile çalışan tüm işçilerin yararlanmasına olanak vermesi açısından önemlidir. Bu güvenceden Basın ve Deniz İş Kanunu kapsamına girenler, Borçlar Kanununa göre hizmet akdiyle çalışanlar, 10 işçiden az işçi çalıştırdıkları için iş güvencesi hükümleri dışında kalan işçilerin de yararlanabilecekleri hükme bağlanmıştır¹².

SONUÇ

30 Haziran 2003 tarihinde yürürlüğe girecek 4773 sayılı Yasanın çalışma hayatımızda çok önemli değişikliklere yol açacağı bir gerçektir. Özellikle ispat yükünün taraf değiştirerek işverene geçmesi, işverenin iş akdini feshederken geçerli bir sebebe dayanmak zorunda olması, iş akdinin feshinden önce işçinin savunmasının alınmasının zorunlu hale getirilmesi ve bu yasayla birlikte yürürlüğe girecek olan işe iade kurumunun ilk defa bu Yasayla birlikte gündeme gelmesini olumlu gelişmeler olarak görüyoruz.

Tüm bu olumlu gelişmeleri belirttikten sonra, Yasanın uygulamaya geçmesi ile birlikte kanımca sancılı bir süreç yaşanacaktır. Çünkü hem işçilerin hem de işverenlerin haklarını ve yükümlülüklerini tam olarak bilmedikleri bir gerçektir. Uygulayıcıların da yeni düzenlemelere ayak uydurmalarının biraz

zaman alacağı kanaatindeyim. Temennim bu yeni düzenlemelere bir an önce uyum sağlanması, çalışanların ve işverenlerin hak kaybına uğramasıdır.

* - Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Ana Bilim Dalı Araştırma Görevlisi

¹ - Sözleşmenin Türkiye Tarafından Kabul T. 09.06.1994 ve 3999 sayılı Kanunla. RG. T. 18.06.1994, S. 21964.

² - Can Tuncay, "İş Güvencesi Yasası Neler Getiriyor" Çimento İşveren Dergisi, C.17, S.1, Ocak 2003, s. 3

³ - Tuncay, a.g.m., s. 4-5.

⁴ - Metin Kutsal, "İş Güvencesi Yasası (No:4773) Türk İş Mevzuatına Girerken Bazı Yorum ve Düşünceler" Çalışma Hayatında Yeni Dönem Seminer Notları 25-29 Eylül 2002 Marmaris, s. 22.

⁵ - Tuncay, a.g.m., s. 7.

⁶ - Gülsevil Alpagut, Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi (İstanbul: 1998), s. 176-205.

⁷ - Y. 9. HD. T. 28.02.1992. E. 1992/539, K. 19992/ 2334, YKD 1993 Haziran, 875-876; Y. 9. HD. T. 26.12.1969, E. 1969/9238, K. 1969/13101, Mustafa Çenberci, İş Kanunu Şerhi (Ankara: 1972), s. 313; Y. 9. HD. T. 17.11.1999, E. 1999/14657, K. 1999/17558; Y. 9. HD. 19.02.1997, E. 1996/19155, K. 1997/2518, Karara konu olan olaylarda Yargıtay, "Kötüniyet tazminatı ihbar tazminatının vasıflı bir şeklidir" hükmünü vermiştir.Cevdet İlhan Günay, Şerhli İş Kanunu C.I (Ankara: 2001), s. 766.

Sarper Süzek, İş Hukuku (İstanbul: 2002), s. 463; Münir Ekonomi, İş Hukuku (İstanbul: 1984), s. 189; Kenan Tunçomağ ve Tankut Centel, İş Hukukunun Esasları (İstanbul: 1999),s. 189; Ferit Hakkı Saymen, İş Hukuku (İstanbul: 1954), s. 609-610; Münir Ekonomi, İhbar Tazminatı ile Kötüniyet Tazminatının Birleşmesi İHU. İş K. 13 No:21, Yazara göre, Yargıtay'ın görüşünün birtakım olumsuzluklara yol açabileceğini belirtmekte ve şöyle devam etmektedir. "Örneğin fesih hakkını kötüye kullanan işveren bildirim süresine uygun hareket ettiğinde, bildirim sürelerinin üç katı tutarında bir tazminat ödemekle yükümlü olurken, kötüniyet yanında bildirim şartına uymayan işveren de aynı miktarda tazminata mahkum edilecektir. Durum böyle olunca bir yandan kötüniyetle hareket edecek olanlara bildirim şartına dahi uymamayı özendiren bir durum ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan kötüniyet tazminatının miktarı da bildirim sürelerinin üç katı yerine iki katına indirilmekte, yaptırım gücü zayıflatılmakta ve bir bakıma kötüniyetli kişilerin korunması da sağlanmış olmaktadır"; Oğuzman ise konuya şöyle değinmiştir: " Kötüniyet tazminatının veya Sendikalar Kanunundaki tazminatın ödenmesi için peşin ödeme ile çıkarma veya ihbar önellerine uymadan haksız fesih yapma gibi kanun herhangi bir şart aramıyor. Pekala ihbar oneli tanımak suretiyle yapılan bir fesihte de hak kötüye kullanılmış olabilir. Durum bu kadar açık iken ihbar tazminatının kötüniyet tazminatının içinde olduğunu savunmak bana oldukça güç gözükmektedir" Kemal Oğuzman, Hizmet (İş) Akdinin Feshi (İstanbul: 1955), s. 281 vd.; Karşı görüş için, Çenberci, İş Kanunu Şerhi, s. 312; Ünal Narmanlıoğlu, Türk Hukukunda Kanundan Doğan Kıdem Tazminatı (İstanbul: 1973), s. 21; Sarper Süzek, Fesih Hakkının Kötüye Kullanılması (Ankara: 1976), s. 163-164

⁹ - Süzek, İş Hukuku, s. 608.

¹⁰ - Mehmet Uçum, "Türk Toplu İş Hukukunda İşçinin Feshe Karşı Korunması" İktisadi, Sosyal ve Uluslararası Hukuki Boyutu İle İşçinin Feshe Karşı Korunması İş Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2001 Yılı Toplantısı (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2002), s. 216-221.

¹¹ - Nihat Yüksel, "İş Güvencesi Yasası ve Uygulamaya İlişkin Öneriler" Tekstil İşveren Dergisi, S. 275, Kasım 2002, s. 32.

¹² - Kutsal, a.g.m., s. 28-29.

SANIĞIN KOLLUK TARAFINDAN SORGULANMASINDA İNSAN HAKLARI BAKIMINDAN HAKİM OLAN İLKELER

Av. Mustafa AVCI

1. Hukuk Devleti İlkesi

İnsan haklarına saygılı ve bu hakları koruyan, toplum hayatında adalete uygun bir hukuk düzeni kuran ve bu düzeni sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında hukuk kurallarına uyan, işlem ve eylemleri yargı denetimine tabi bulunan devlete hukuk devleti denilmektedir. Hukuk devleti, devletin hukuk kurallarıyla bağlı sayılmadığı polis devleti yada totaliter devlet kavramlarının karşısı olarak kullanılmaktadır. Hukuk devleti, insanı en üstün değer saymakta olup, insan haysiyeti ile bağdaşmayan her türlü uygulamayı reddeder. Sanık sadece bir obje değil, aynı zamanda bir takım haklara sahip olan ve bu hakları kullanabilen sujedir. Böyle olunca, özellikle insan haysiyeti ile bağdaşmayacak sorgu yöntemleri yasaktır.(CMUK m.135a) Bu yasağın ihlali suçtur.(örneğin TCK m. 243, 245) Bu yöntemlere başvurmak suretiyle elde edilen deliller muhakemede kullanılamazlar.(CMUK m. 135a/son, 238/2a, 254/son).

İşkenceye ve diğer zalimane;Gayri insani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 15. Maddesine göre de; " her taraf Devlet, işkence yapılarak alındığı tespit olunan herhangi bir ifadenin, işkence yapmakla itham olunan kişi aleyhinde kullanılması hariç, herhangi bir muhakemede delil olarak kabul edilmemesini sağlayacaktır."

2. İnsan Haysiyetinin Dokunulmazlığı ilkesi

İnsan haysiyeti; bilinçli olma, kendi kaderini tayin etme ve kendi çevresini şekillendirme yeteneği veren ve kişiliksizliği ortadan kaldıran ruhtur, manevi güçtür. İnsan haysiyeti, hukuk devletinin temel ilkelerinden birisidir. Ayrıca hukuk devleti ilkesinin insan haysiyeti kavramının zırhını oluşturduğu söylenebilir. Devlet her insana, doğal olarak sanığa da insanca davranmak, sanığın insan haysiyetine saygı göstermek zorundadır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuz, açıkça, insan haysiyetine aykırı bir işleme ve bu işlem sonucu elde edilecek delillerin muhakeme de değerlendirilmesine gösterilecek bir rıza ve muvafakati geçersiz saymaktadır.(m. 135a/son; ayrıca bkz. Anayasa m. 17/3).

Kişinin irade hürriyetine, hür iradesine aykırı her davranış insan haysiyetine aykırıdır. İnsan haysiyetinin dokunulmazlığı ilkesi, bu ilkeye riayet etmeksizin, her ne yolla olursa olsun gerçeğe uygun bir hükme ulaşma çabalarını reddetmektedir. Bu nedenle, başta işkence, insan haysiyeti ihlallerinin en ağıdır.

İşkence yoluyla bir ifade alındığının tespiti halinde, bunun ayrıca ilgilinin irade hürriyetini etkileyip etkilemediğinin yada ne ölçüde ihlal ettiğinin araştırılmasına gerek yoktur. Zira burada ihlalin derecesine bakılmaksızın, işkence veya diğer gayri insani muamelenin varlığı, bu yolla elde edilen delili değerlendirmeyi yasaklamaktadır. Aynı şekilde, sanığın ifade hürriyetinin yani susma hakkının (Ay.38/5, CMUK m. 135, ayrıca bkz. TCK m. 343, 528) yada müdafî yardımından yararlanma hakkının bildirilmemesi(CMUK m.135) suretiyle sanığın konuşmasının, kendini veya yakınlarını suçlayacak açıklamalarda bulunmasının sağlanması; insan haysiyetini değerler sisteminin odak noktası sayan bir hukuk devletinde kabul edilemeyecek bir durumdur. Bu nedendir ki; susma hakkı veya savunma hakkı bildirilmeyerek sanıktan edinilen ikrar muhakemede kullanılamaz.(CMUK m. 135a/son, 254/son).

3. İşkence ve Gayri İnsani Muamele Yasağı

Anayasa'nın 17/3, İHEB' nin 5. ve İHAS' nin 3. Maddelerinde, hiç kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı belirtilmiş, ayrıca Türkiye'nin imzalayıp onaylayarak bir iç hukuk kuralı haline getirdiği İşkenceye ve diğer Zalimane; Gayri insani Veya Küçültücü Muamele veya Cezaya karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 15. Maddesinde işkence ile alınan ifadenin, işkence yapan görevli aleyhine delil olması hariç, hiçbir kovuşturmada delil olarak kullanılamayacağı öngörüldüğü gibi, CMUK m. 135'a'da yasak bir sorgu yöntemi olarak ifadesini bulan işkence ve benzeri kötü muamele TCK' da da suç sayılmıştır.(m. 243, 245).

"Her ne pahasına olursa olsun" gerçeğinin araştırılması zorunluluğu ceza muhakemesinin bir ilkesi değildir. Bir masumun cezalandırılmasındansa bir suçlunun cezasız kalması prensibi hakim olmalıdır. Devlet, hukuka aykırı yollara başvurmaktansa, koğuşturmadan vazgeçmelidir. Bu durum aslında ceza muhakemesinin en üstün değerini; devletin kendi kendini sınırlayışını, kısaca hukuk devletini ifade etmektedir. Kaldı ki, işkence ve benzeri bir yolla alınan ifade gerçeğe her zaman uygun olan değildir.

4. Kendini ve Yakınlarını İthama Zorlanamama İlkesi

Anayasa'nın 38/5. Maddesinde açıkça ifadesini bulan bu ilke; hiç kimsenin kendisini ve kanun da gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolla delil göstermeye zorlanamayacağı şeklinde düzenlenmiştir. Aynı ilke, CMUK m. 135/4' de ise "susma hakkı" şeklinde ifadesini bulmuştur.

Kendini ve yakınlarını suçlamaya zorlanma mutlak bir delil yasağına yol açacağından, bu şekilde alınan ifade değerlendirilemez.(CMUK m. 135a/son, 238/2a, 254/son.)

5. Dürüst İşlem İlkesi

Ceza muhakemesi işlemlerinin kandırma, yanıltma veya zorlama gibi irade serbestisini engelleyen veya savunmayı kısıtlayan yollara sapılmaksızın, hukuk devleti ilkesine uygun olarak, önceden kanunlarda öngörülmüş esaslar çerçevesinde yapılması dürüst işlem ilkesidir. Dürüst işlem ilkesi, silahlar eşitliği ilkesinin gerçekleşmesiyle anlam kazanır. Zira dürüst işlem ilkesi silahlar eşitliği esasını da gerektirir.

CMUK m. 136' da sanığın soruşturmanın her hal ve derecesinde müdafî yardımından yararlanabileceği belirtilmektedir. Bu hükmün işlerlik kazanabilmesinin şartı olan; sanığın bir savunma hakkına sahip olduğunu bilebilmesi, bunun içinde bu hakkın ona bildirilmesi ise 135. Maddede düzenlenmektedir. Bundan başka, müdafî, sorgu süresince sanığın yanında bulunma hakkına sahiptir ve bu hak engellenemez, kısıtlanamaz.(CMUK m. 136/2,3) Kaldı ki, CMUK m. 143/3'e göre; sanığın sorgusunu içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve sanığın hazır bulunmaya yetkili olduğu diğer adli işlemlere ilişkin tutanakların müdafî tarafından incelenmesi hiçbir şekilde kısıtlanamaz.

6. Meramını Anlatabilme İlkesi

Her sanığın yargı organı önünde derdini anlatabilmesini, ne istediğini söyleyebilmesini, hiç veya gereği gibi dinlenmeden mahkum edilememesini, öne sürülen iddiaları ve aleyhine olan delilleri çürütebilmesini ve böylece muhakemenin gidişine etki edebilmesini ifade eden ilkeye sanığın meramını anlatabilmesi ilkesi denmektedir. İnsanın sadece bir muhakeme objesi olarak ele alınmasını önleyen meram anlatma ilkesi maddi gerçeğin araştırılmasına da hizmet eder. Meramını anlatabilme hakkı, sanık açısından, hakkındaki tüm suçlamayı öğrenebilmesi, soruşturmanın her aşamasında suçlamadan kurtulabilmesine yarayacak her şeyi söyleyebilmesi, yazabilmesi ve her delili öne sürebilmesi anlamına gelir. Böylece sanık, kişilik haklarına koğuşurma organları tarafından yapılacak muhtemel müdahalelere karşı korunabilme ve her vasıtayla suçsuzluğu yönünde deliller getirebilme imkanlarına sahip olmaktadır.

7. Masumluk Karinesi

Kolluk tarafından sanığın sorgusunda önemle üzerinde durulması gereken ilkelere biriside masumluk karinesidir. İHEB(11.m.) ve İHAS(6/2.m.) yanında

Anayasa' nın 38/4. Maddesinde de açıkça ifadesini bulan ve suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılmayacağını belirten bu ilke, hazırlık soruşturmasında daha da önem kazanmaktadır. Çünkü bu aşamada sanığa yönelik şüphe, henüz onun suçlu olabileceği yönünde çok kuvvetli değildir. Son soruşturmadaki durumun aksine, sanığın gerçekte suçsuzluğu ihtimali de hemen hemen suçluluğu ihtimaline yakındır.

Masumluk karinesi sanığın haklarının korunması, sanığa yöneltilen isnatların, hatta sanığın ikrarının doğru olup olmadığının araştırılması ve şüpheden sanığın faydalanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bir hüküm ile mahkum edilinceye kadar suçsuz sayılması, sanığa, onun insan haysiyetine bir saygının ifadesidir.

8. Özel Hayatın Gizliliği İlkesi

İnsan hakları anlayışındaki gelişmelerin bir sonucu da kendisini özel hayatın korunması şeklinde göstermektedir. Anayasamızın 20-22. Maddelerinde doğrudan ve ayrıca 23-25. Maddelerinde ifadesini bulan özel hayatı gizliliği ve korunması, bir insan hakkı olarak, uluslararası alanda ilk defa İHEB(m.12) ve daha sonrada İHAS(m.8) ile kabul edilmiştir. Bütün bu metinlere göre, herkes özel hayatına ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş bir hakim kararı olmadıkça ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kanun ile yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, kimsenin üstü, eşyası, özel kağıtları ve konutu aranmaz, haberleşmesi engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Ayrıca herkes vicdan, dini inanç, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir ve hiç kimse dini inanç ve kanaatlerini, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz. Bunun sonucu olarak, hiç kimse, kural olarak, ceza muhakemesi sırasında da, dini inanç ve kanaatlerine ilişkin hususlara yönelik sorulara cevap vermeye zorlanamaz. Özel hayatın gizliliğine dair bu hakların kullanılmasına ancak milli güvenlik, kamu güvenliği, suçların önlenmesi ve benzeri gerekçelerle ve bu hususların sağlanmasına yetecek derecede ve kanun ile bir müdahale söz konusu olabilir. Özel hayat dar bir çevrede, örneğin bir aile içinde söz konusu olabilir. Birey, kamu yararı nedeniyle ve orantılılık ilkesi çerçevesinde olmak üzere, özel hayata(hayatın özel yönüne) yönelik tedbirlere katlanmaya mecburdur.

İNTERNET VE HUKUK

Araş.Gör.Bariş Günaydın

Sanayi toplumu ötesinde bilgi toplumuna geçiş sürecinde İnternet ve bilişim teknolojindeki gelişmeler ticaret, kültür, eğitim, sağlık, eğlence gibi yaşamın her alanında değişime yol açmıştır.

Bilgi temelli, dinamik ve rekabetçi bir ekonomi için, ülkenin yeniden yapılanması projesi olan "e- Türkiye"yi hayata geçirmek toplumun tüm kesimlerinin ortak hayali ve sorumluluğudur. Bu amaçlardan hareketle gerek 10 -12 Mayıs 2002 tarihleri gerçekleştirilen Bilişim Şurası'nda ve 20-21 Şubat 2003 tarihlerinde düzenlenen İletişim Şurası'nda ayrı ayrı komisyonlarda tartışılan ve raporlar hazırlanarak öneminin altı çizilen internet ve uygulamalarına ilişkin hukuksal sıkıntılar halen sürmektedir.

İnternete ilişkin düzenlemeler halen farklı kanunlarda parça parça ve düzenleyen kanunların sistematığından uzak bir yapıda karşımıza çıkmaktadır. Halen RTÜK Basın Yasası'nda İnternete ilişkin düzenlemeler; uygulanması mümkün olmayan bazı hükümler içermektedir.

İnternet sunduğu olanaklar sayesinde bize yeni bir alan açmıştır. İnternet yeni bir yaşam alanıdır. İnternet her türlü bilgiye ulaşılabilir bir eğitim ortamıdır. İnternet bir ticaret merkezidir, internet bir kültür ve sanat merkezidir, internet yaşamdır. Yapılacak düzenlemeler bu özellikleri göz önüne alarak İnterneti sağlıklı bir gelişim ortamında destekleyici nitelikte olmalı. Kendine özgü yapısı dikkate alınarak hareket edilmelidir.

İLETİŞİM ŞURASI İNTERNET KOMİSYONU RAPORU

20 - 21 Şubat 2003 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen İletişim Şurası İnternet Komisyonu'nda yer alıp görüşlerimizi dile getirme fırsatı bulduk. Devlet Bakanı Beşir Atalay'ın başkanlığında RTÜK, TRT ve Basın Yayın Genel Müdürlüğünün ortaklaşa düzenlediği, Şura Sekreteryalığını RTÜK'ün üstlendiği İletişim Şurası'nda toplanan İnternet Komisyonu raporunda önemli konuların altı çizildi işte bunlardan bazıları:

Kurumsal Yapı Önerileri

Bilgi toplumuna dönüşüm nihai hedefine ulaşmak için e-Türkiye'nin inşası amacıyla, kalıcılığı olan ve sürekli olarak çalışan kurumsal bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. Bu yapılanma, siyasi sorumluluğu olan, e- Türkiye'ye yönelik tüm çalışmaları koordine edecek, katılımcı ve saydam mekanizmaları kapsayan, faaliyet alanının gerektirdiği esnekliğe sahip icracı bir bakanlık olarak BİLİŞİM BAKANLIĞI kurulmalıdır. Bu bakanlık E-Türkiye'nin önünü açacak, konunun

çeşitli boyutlarına odaklanmış, kamu, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, üniversitelerin ve medyanın etkin işbirliğiyle sürekli çalışan, katılımcı ve saydam çalışma grupları bu kurumsal yapının ana unsurları olacak şekilde oluşturulmalıdır. Bu çalışma gruplarının sekreteryaya görevini söz konusu kurumsal yapı üstlenmeli ve her çalışmaya grubunun bir çekirdek kadrosu olmalıdır. E-devlet için gerekli çalışmaların koordinasyonunun yanı sıra ilgili düzenlemelerin de yapılması bu kurumsal yapı tarafından üstlenilmelidir.

Halen çalışmakta olan İnternet Kurulu, katılımcı ve çoksesli yapılanmasıyla bu çalışma gruplarına bir model oluşturabilir. İnternet Kurulu, yukarıda sözü edilen kurulacak yapının doğal bir parçası olmalıdır. Bu bakanlık kurulana kadar, İnternet Kurulu, katılımcı yapısıyla bir katalizör işlevi görebilecek bir biçimde etkinleştirilmeli, bu amaçla yaptırım gücü ve kaynak aktarımı sağlanmalıdır. Yukarıda önerilen çalışma grupları da daha şimdiden İnternet Kurulu altında çalışmalarına başlamalıdır.

Bu çerçevede, önerilen kurumsal ve toplumsal yapılanmanın yasal düzenleme sürecine yönelik olarak, T.B.M.M. içinde bir Bilişim Komisyonu oluşturulmalıdır.

Bilişim Bakanlığı koordinasyonunda, gerek Türkiye Bilişim Şurası gerekse İletişim Şurası çalışmalarının odaklandığı konuları gereken kapsam ve içerik derinliğiyle ele alacak "e- Türkiye Kurultayı" her yıl toplanmalıdır. Böyle bir kurultay, kamu, sivil toplum ve özel sektörün en geniş düzeyde katılımı ve etkin işbirliği çerçevesinde konumlanmalıdır. Ayrıca, T.B.M.M. Bilişim Komisyonunun da Kurultaya etkin katılımı sağlanmalıdır. E-Türkiye Kurultayı altında yukarıda önerilen çalışma grupları, sürekli olarak çalışacak komisyonlara dönüştürülmelidir.

RTÜK ve Basın Kanununun İlgili Maddeleri:

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 31/2 maddesinde "her türlü teknoloji ve her tür iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetlerin" şeklinde yer alan ve ayrıca işbu kanunun diğer maddelerinde geçen "veri yayını" kavramları interneti kapsamamaktadır, ileriye dönük olarak da dünyadaki örneklere bakılarak hiçbir zaman kapsamamalıdır. İnternet yayıncılığıyla ilgili gerekli düzenleme katılımcı bir yapı içinde tartışılarak yapılmalıdır. Ayrıca Basın Kanunu'nda yer alan ve interneti Basın Kanunuyla ilişkilendiren ek 9. madde kaldırılmalıdır. Söz konusu maddede düzenlenmek istenen kişilik haklarının korunması, mevcut yasal çerçevede yer almakta olup, ek bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmamaktadır.

İnternet Erişim, İçerik ve Sunucu Barındırma Hizmet Sağlayıcılarının Hak ve Sorumlulukları:

İnternetle ilgili hak ve sorumluluk konusunun düzenlenmesinde "yasal sorumluluk sistemi" oluşturulması ve bu çerçevede internet erişim, içerik ve sunucu barındırma hizmet sağlayıcılarının ve internet kullanıcılarının hak ve sorumluluklarının öncelikle düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme öncelik-

le tarafların ve devamında internet ortamında yer alan bireylerin hak ve sorumluluklarının neler olduğu konusunda bilgilenmeleri bakımından son derece önemlidir. Bu düzenlemelerin yapılması sırasında hizmet sağlayıcıların verdikleri hizmetlerin nitelik ve özellikleri göz önünde tutularak sorumlulukların düzenlenmesi, bu hizmetlerinden yararlanan kullanıcıların da bir takım haklara sahip olduğunu göz önünde tutan ve AB direktiflerine uygun düzenlemelerin yapılmasına dikkat edilmelidir. Bu konuyla ilgili olarak, ayrıca internet ortamında işlenen suçların faillerinin saptanmasına yönelik, hizmet sağlayıcıların her koşulda "sanık" olarak çağırılması gibi yanlış uygulamalara yol açılmaması için Ceza Muhakemeleri Usulü yasası gibi usul yasalarında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Sakıncalı İçerik ve Özdenetim:

İnternet yayıncılığında sakıncalı içerik kavramının uluslararası standartlarda "çocuk pornografisi", "ırkçılık ve şiddet" gibi genel kabul gören kavramlar çevresinde değerlendirilerek özellikle içerik barındırma hizmeti veren kuruluşlar çerçevesinde bir özdenetim mekanizmasının kurulmasının desteklenmesi gerekli görülmektedir.

Telif Hakları:

Bilişim ve iletişim teknolojilerinin ülkede kalıcı bir gelişim ivmesi yakalayabilmesi ve teknoloji bağımlılığının azaltılabilmesi için büyük önem taşıyan fikri mülkiyet haklarının korunmasına büyük özen gösterilmeli; ancak, bu konudaki düzenlemelerde, kamu yararı, hak sahipliği ve bireysel haklar arasındaki dengelere dikkat edilmelidir.

Bilgiye Erişim Hakkı:

Ülkenin bilgi toplumuna dönüşmesi, bilişim ve iletişim teknolojilerinin etkin bir biçimde kullanımıyla kamu yönetiminde şeffaflığın ve katılımın sağlanması ve yasama, yürütme, yargı erkinin adaletli ve kendi içinde uyumlu bir biçimde işleyebilmesi için, temel bir insan hak ve özgürlüğü olarak kabul edilen "Bilgiye Erişim Özgürlüğü", açık ve net bir şekilde anayasa ile teminat altına alınmalı, ayrıca özel bir bilgi edinme hak ve özgürlüğü yasası çıkarılmalıdır. Bu konuda geliştirilmiş ve Meclise sunulmuş olan kanun tasarıları katılımcı bir yapı içinde geniş bir tartışmaya açılmalıdır.

Kişisel verilerin korunması:

Kişisel verilerin işlenmesini kolaylaştırarak bu verileri ilgililerin yararlanmasına sunmak zorunlu hale gelirken, diğer yandan da hakkında veri toplanan kişinin kişilik haklarının korunması gerekli olmaktadır.

Bu nedenle, kişilerle ilgili bilgilerin bilişim sistemlerinde işlenmesiyle ilgili esas ve usullerin düzenlenmesi, bu düzenlemelerin uluslararası veri değişimine elverişli olması, bu esaslara uymayanlar hakkında yaptırımların getirilmesi, bunlar yapılırken AB direktiflerine uygun bir çerçeve gözetilerek, mutlak kişilik haklarının korunması ve yasal güvencelerin sağlanması zorunlu bulunmaktadır.

Bilişim Suçları:

İnternet ve genel olarak bilişim ve iletişim teknolojileri alanında ceza hukuku kapsamında yapılacak düzenlemeler, uluslararası anlayışa uygun, teknolojik gelişimi yansıtabilecek esneklikte, "kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi"nden ve hukuk devleti ilke ve kurallarından ödün vermeden, ilgili tüm kesimlerin geniş katılımına açık bir yapı içinde gerçekleştirilmelidir. Yapılacak yasal düzenlemelerde tanımlar, yetkilendirilen birimler, bu birimlerin görev ve sorumluluk alanları açık ve net bir biçimde belirtilmelidir. Bilişim ve iletişim teknolojilerindeki suçların araştırılması, soruşturulması ve kovuşturması aşamasında gerçekleştirilecek olan usuli işlemler sırasında yetkililerce, gerekmediği halde özel hayatın gizliliğinin bozulmasına ve iletişim özgürlüğünün kısıtlanmasına yol açabilecek uygulamalar yapılması olasılığı göz önünde tutularak; suç soruşturma ve kovuşturma usullerinin neler olduğunun yasalarla detaylı bir şekilde belirlenmesi ve tüm usuli işlemlerin yargıç kararı ile yargı denetiminde bulunduğu hukuki güvenceye bağlanması esas alınmalıdır. Bu anlayış çerçevesinde öncelikle Türk Ceza Kanunu ve CMUK tasarıları tartışmaya açılmalıdır.

E-Ticaret ve E-İmza:

E-ticaretin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi için ilgili kanunlarda gerekli düzenlemeler öncelikle yapılmalı, özellikle elektronik imza ve e-güven altyapısının tesisine yönelik özel düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Bu konuda geliştirilmiş mevcut tasarılar, katılımcı bir yapı içinde tartışmaya açılmalıdır.

Teknoloji ve Hukuk Koordinasyonu:

Teknoloji ve hukuk koordinasyonunu sağlayabilmek için, yargı sürecinde yer alan tüm tarafların bilişim ve iletişim teknolojileri konusunda eğitimi ve bilinçlendirilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamlı eğitim ve bilinçlendirme çalışmasında, konuyla ilgili akademik kurumlar, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları destek ve işbirliği içinde olmalıdır. Bu eğitim iki farklı düzeyde gerçekleştirilmelidir:

a. Yargı sürecine katılacak yeni nesillerin eğitimi ve bilinçlendirilmesi için, eğitim kurumlarında bilişim hukukunu kapsayacak biçimde gerekli müfredat değişiklikleri yapılmalı ve etkin bir biçimde uygulanmalıdır.

b. Hakim ve savcılardan kolluk kuvvetlerine kadar yargı sürecinin bütün aşamalarında yer alan tüm görevlilerin konuyla ilgili eğitimleri için özel programlar geliştirilmelidir.

BİLİŞİM SUÇLARI VE ÖNLEMLER

Av. Yaşar KARAGÖL

Günümüzde bilgisayar kavramı, yalnızca yaşamımızı kolaylaştıran bir devrim olmaktan çıkmış, suç kavramıyla birlikte anılan bir araç haline de gelmiştir. Bilgisayar üzerinden daha ucuz ve kolay suç işleme olanağı, ileride bu suç tipleriyle daha çok karşılaşılacağı ve dijital ortamda bilinen suç tiplerinin (hırsızlık, soygun, terörizm, sabotaj, kaçakçılık vb.) yerini alacağı anlamına gelmektedir.

Bilişim suçlarının sınıflandırılması

Suç tipleri arasındaki farkı oluşturan temel etken "suçun işlenmesindeki amaç" olmalıdır. "Yasadışı Yayınlar", üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; terör içerikli internet sayfaları, genel ahlaka aykırı pornografik görüntüler içeren sayfalar ve hakaret suçlarıdır. Diğer ülkeler genel olarak çocuk pornografisi üzerine çalışmalar yapmaktadır. Ülkemizde ise; çocuk ya da yetişkin pornografisi biçiminde bir ayırım yapılmadığından, bütün pornografik yayınlar yasaklanmış durumdadır. İnterpol aracılığıyla gelen verilere göre, yasadışı yayınların % 40' ı çocuk pornografisi alanındaki suçlardan oluşmaktadır. % 25'lik bölümü ise; internet kafe vb. ortamlarda pornografik içeriklerin gösterimi ve CD'lerinin satılmasından oluşmaktadır.

Teknolojinin ilerlemesi ile ortaya çıkan suçların hukuk sistemindeki karşılığı, 1991 yılında Türk Ceza Yasası'na yapılan eklemelerle düzenlenmiştir. Meclise sunulması planlanan yeni Türk Ceza Yasası Ön yasa Tasarısı'nın, oluşan yeni suç tiplerini de kapsayacak biçimde düzenlenmesi öngörülmektedir. Ancak teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte, yeni suç tipleriyle karşılaşılacaktır. Bu yüzden en iyi çözüm, hukuk alanında yapılacak değişimlerdir. Bu suçlardan bazıları "izlenmesi şikayete bağlı suçlar" niteliğindedir. Bu suçlarda, zarar görenleri doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına dilekçeyle başvurmaları gerekmektedir. Ancak; ülkemizde bu konuda suçtan zarar görenlerin nereye ve nasıl bir başvuruda bulunacaklarını, hangi kanunlarla korunduklarını bilmedikleri görülmektedir.

Delillerin Elde edilmesi

Ülkemizde dijital kayıtların, henüz kanıt niteliği taşımadığı bilinmektedir. Ancak yapılan düzenlemeler sonucunda dijital kayıtların yasal anlamda kanıt niteliğini kazandıkları varsayılsa bile, bu durumda da delillerin elde edilmesi problemi karşımıza çıkmaktadır. Bilgisayar üzerinden suç işlenebilmesi için,

internet hizmetini veren yerlerden servis olarak internete bağlanması gerekir. Bu durumda suçu işleyen kişiye ait bilgiler, yalnızca buralardan bulunabilmektedir. Ancak ülkemizde internet servis sağlayıcıları ve özellikle internet kafeler, düzenli kayıt tutmamaktadır. Bu nedenle emniyet tarafından yapılan bir soruşturmada kayıtların elde edilmesi aşamasında problem yaşanmaktadır. Bu eksiklik, suçların yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu yüzden internet servisi veren yerlere, en kısa zamanda yasalarla belirli standartların getirilmesi ve bu konuda sorumluluklar verilmesi gerekmektedir.

Mevcut uygulamada, özellikle çocukların ve gençlerin internete erişebilecekleri internet kafeler polis tarafından denetlenmekte, oniki yaşından küçük çocukların bu yerlere girmesine izin verilmemektedir. On sekiz yaşından küçüklerin ise velileriyle birlikte olup olmadıkları ya da ailelerinin yazılı izni olup olmadığını kontrol edilmektedir.

***Kaynak :** Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem daire başkanlığı İnternet ve Bilişim suçları şube müdürlüğü

ASİL YAŞAMLARIMIZDA, SAVAŞIN ASİL ÇOCUKLARI

Av. Gülbahar ERDOĞAN

Yaz mevsiminde kış kış mevsiminde yazı tercih ederken sürüklenip gidiyoruz asil saydığımız yaşamlarımızın bilinmezliğinde.

Kitabın sayfaları ya da bir filmin, bir dizinin karelerinde arayarak kendimizi sürüp gidiyor hayatın karmaşası.

Düşlerimiz belirsiz, yaşama sevincimiz ise bunları gerçekleştirmek için güçsüz. Aşklarımız bir o kadar yalın ve kendi kendine yaşanırken kimsesiz.

Biz kendi bunalımlarımızı, problem diye adlandırırken, dünyaya bugünün getirdikleri ise savaş ve açlık... Irak'ta kolu kopmak üzere olan, fakat buna rağmen yaşadığı acıyla çocuk gözlerindeki yaşlar hiç akmayacak kadar kurumuş bir çocuk. Ve o çocuk bakışlar öylesine derinlere saklanmış ki, yarasına dökülen alkol acısı bile ne bu bakışı ne de gözyaşlarını ortaya çıkarmaya yetmiyor. Afrika'da açlıktan tüm kemikleri dışarıda, karnı şişmiş, yüzüne konan sinekleri bile kovalayamayacak kadar güçsüz bir çocuk. Biraz cesaretiniz varsa hadi anlatın yan yana sedyelerde, farklı ülkelerde yatan bu iki çocuğa haklarını. Söyleyin hadi onlara "Çocuk hakları sözleşmesine göre 18 yaşını dolduruncaya dek sen bir çocuksun ve Uluslar arası korunması gereken, evrensel hakların var" diye.

Bizler bahsettiğimiz asil yaşamlarımızı, ruhsal bunalımlara girdiğimiz ayrıntılarımızı, bunların karşısında hangi kriterlerle sorguluyoruz.

Güzellik, çirkinlik görecelidir gibi basit felsefi tartışmalarla entel geçiniyoruz. Peki acı, açlık, ölüm korkusu Bunlar da göreceli midir? Paylaşmadığımız bir avuç toprak parçası, gözlerdeki o çocuksu bakışı ve açlıktan ölüme sürüklenen çocuğun koşarak, yaşıtları gibi oynaması gereken oyunları feda ederek. Savaşlar için ve silahlar için harcanan milyarlarca doların karşısındaki açlıktan ve şarapnel parçalarından ölen küçük bedenleri görürken nasıl bir hayatın felsefesi üzerinde tartışabiliriz ki asil ve entel yaşamlarda.

Susuyoruz, insanların üzerinden ve çocukların yaşamından, geleceğinden çalarak yaşayanlar karşısında. Neden? Çünkü "Bizim derdimiz bize yeter!" Hayır yetmez! Yerkürenin yarınlarında biz ve çocuklarımız da var olacaksa; yetmez.

Benliklerimizin üzerindeki, asil yaşamlarımızın önündeki daha üstün değerler için, bu güne kadar mücadele etmediğimiz için, şimdi seyrediyoruz; şimdiye kadar dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, Irak'ta emperyalist bombalarla ölen çocukları ve Filistin'de İsrail'e karşı bedenlerini etten duvar ören genç beyinleri ve bedenleri ..

28.03.2003

ANADOLUDA BİR SANAT KENTİ

Kentler yalnızca beslenmemiz, barınmamız gibi bedensel gereksinimlerimizin karşılandığı ve bunların giderilmesi için çalışma alanlarının yer aldığı mekansal bir yaşam alanı olarak düşünülemez. Gündelik gereksinimlerin yanı sıra düşünsel, toplumsal, kültürel ve sanatsal gereksinimler de karşılanmalıdır ki uygarlık düzeyine ulaşılabilir.

Tiyatro, sinema, sergi ve konser salonlarından yoksun bir kent, kent olma bilincine kavuşturulamamış, sanatın ve sanatçının önemini kavrayamamış yitlik bir yerleşim alanından ibarettir.

Eskişehir, kültür ve sanat kenti olma yolunda özveri ve emek isteyen girişimlerle, kent olabilmenin bilincine varmış, sanatın insan yaşamındaki gerekliliğini kavrayabilmiştir. Bu bizler için diğer birçok taşra kentlerinde yaşayan arkadaşlarımıza göre büyük bir şanstır.

Tiyatro;

Büyükşehir Meclisi kararıyla Büyükşehir Belediye Başkanı Yılmaz Büyükerşen'in 21.Mart.2001 Dünya Tiyatrolar Gününde kurduğu ŞEHİR TİYATROLARI, Genel Sanat Yönetmenliğini Ergin Orbey'in yaptığı, Turgut Özakman'ın yazıp Ergin Orbey'in yönettiği BİR ŞEHNAZ OYUNLA Eskişehirli Tiyatro severlerle buluşmuştur.

18 kişilik profesyonel oyuncu kadrosuyla Eskişehirli Tiyatronun görkemli dünyasını yaşatabilmiş ve yaşatmaya da devam etmektedir.

Oyunlar iki sahnede gösterilmekte olup Tepebaşı Sahnesi, Londra'daki Cavent Garden ile Hamburg'daki Çiçek Hali Binasından esinlenilerek yapılmış olan HALLER GENÇLİK MERKEZİ İÇİNDEDİR. Turgut Özakman Sahnesi ise Büyükşehir Sanat Merkezinde yer almaktadır.

Biri 40 yılı aşmış tarihi 1e 1958 yılında İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi olarak kurulmuş olup 1982 yılında Üniversiteye dönüştürülmüş olan Anadolu ve 1993 yılında kurulmuş Osmangazi Üniversiteleri her yıl ayrı ayrı alanlarda onlarca bilimsel ve sanatsal etkinliğiyle panel, söyleşi, sempozyum ve kongrelerle, üniversite Klüpleri, Güzel Sanatsal Fakültesi ve Devlet Konservatuarı, sergi, dinleti gösterileriyle kentlilerle bütünleşmekte, Eskişehir'in kültürel ve sanatsal iklimine büyük bir zenginlik katmaktadır.

Anadolu Üniversitesinde bulunan Atatürk Kültür Merkezi her türlü uluslararası ve yerel etkinliklere ev sahipliği yapmış olup, profesyonel oyuncu kadrosuyla 1993 yılında kurulmuş olan Ülkemizin ilk profesyonel üniversite tiyatrosu olma özelliğini taşıyan TİYATRO ANADOLU üniversite içinde ve dışında tiyatro

severlere Atatürk Kültür Merkezinde seçkin oyunlar sergilemişler ve sergilemeye de devam etmektedirler.

Müzik;

Bir Kültür sanat merkezi olma yolunda ilerleyen kentin sanat etkinliklerine yeni bir soluk kazandırmayı amaç edinen Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası, 25.Ocak 2002 tarihinde Konuk Şef Bujor Homik ile Eskişehirli müzik-severlerle ilk buluşmasını gerçekleştirmiştir. Kurulduğu günden bugüne değin 45 konser gerçekleştiren Senfoni orkestrası uzun vadede kaydı yapılmamış veya az seslendirilmiş eserleri yorumlayarak bir arşiv oluşturmayı yurt içi ve yurt dışındaki müzik festivallerinde konserler vermeyi hedeflemektedir. Her 15 günde bir biz Eskişehirlilere müzik ziyafeti sunan Senfoni Orkestrası kentimize ayrıcalıklı bir güzellik katmaktadır.

Sinema;

Eskişehir, İstanbul ve Ankara gibi kentlere yakın mesafede olması ve bir Üniversite kenti olmasıyla ilintili olarak hem özel tiyatroların hem de diğer sanatçıların sık uğrak yeri olabilmış ve de gösterime girmiş en son filmleri izleme şansını yakalayabilmiştir.

Sinema salonu açısından birçok Anadolu kentine göre zengin sayılabilir KILIÇOĞLU, ARI, AFM, SİNEMA ANADOLU, HAYALPEREST SİNEMALARI bizlere popüler sinemanın en son örnekleriyle buluşturmaktadır. Ayrıca düzenlenen film festivalleri de alternatif sinema arayanları fazlasıyla memnun edebilmektedir.

Uluslararası Eskişehir Festivali;

İlk kez Zeytinoğlu Eğitim, Bilim ve Kültür Vakfı tarafından 1995 yılında düzenlenen festival özverili ve incelikli çalışmaların sonucu olarak ülkemizin önde gelen festivalleri arasına girebilmiştir. 2001 yılından beri yaşamını yeni bir oluşumun Eskişehir Kentsel Gelişim Vakfının çatısı altında sürdürmektedir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi önderliğinde kurulan bu vakfın başlıca destekçileri Eskişehir Valiliği, Anadolu ve Osmangazi Üniversiteleri ile Zeytinoğlu vakfı.

Her yıl Ekim ayında düzenlenip 9 gün süren festival 6 yıl boyunca Zeytinoğlu Vakfının önderliğinde yerli ve yabancı çok değerli sanatçılarla Eskişehir Halkını buluşturabilmiştir. Bu sene ki festivalin tarihi 11-19 Ekim 2003 olup bizi şimdiden heyecanlandırmaktadır. İçinde nice uykusuz geceler barındıran Uluslararası Eskişehir Festivalinin adından söz edilir bir festival olmasının tek bir nedeni olmalı,SANAT AŞKI..

Müzeler, Kütüphaneler, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi;

İl Kültür Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren müzeler, kütüphaneler ile Devlet Güzel Sanatlar Galerisinin kentimizin kültürel mozaiğine katkısı da sanatseverler ile düşünsel yetisini geliştirme çabasında olanlar için göz ardı edilemez düzeydedir. Devlet güzel Sanatlar Galerisi plastik sanatlar konusunda öncelikle sergiler yan faaliyet olarak konferans açık oturum film ve

dia gösterisi sunmakta atölye kurs çalışmalarıyla da eğitim sağlamaya çalışmaktadır.

Kentimizdeki müzeler Arkeoloji Müzesi ve Arkeoloji müzesi Müdürlüğü'ne bağlı Mihaliççık İlçesi Yunus Emre Köyü'nde bulunan YUNUS EMRE MÜZESİ ,İnönü İlçesi'nde bulunan İNÖNÜ SAVAŞLARI KARARGAH MÜZESİ, Sivrihisar ilçesi Ballıhisar Köyünde bulunan PESSİNUS AÇIKHAVA MÜZESİ ve ÖRENYERİ, Han İlçesi Yazılıkaya Köyü'nde bulunan YAZILIKAYA ÖREN YERİ.

Ayrıca Seyitgazi İlçesi'nde bulunan SEYİTGAZİ MÜZESİ, ANADOLU ÜNİVERSİTESİ CUMHURİYET TARİHİ MÜZESİ, LÜLE TAŞI MÜZESİ, MALHATUN ETNOGRAFYA MÜZESİ, HAVACILIK MÜZESİ.

Kütüphaneler insanların bilgilenme ve öğrenme haklarının en demokratik bir biçimde sağlandığı sosyal merkezlerdir. Bu amaç doğrultusunda hizmet veren İl Halk Kütüphanesi 56995 cilt kitaptan oluşan bir koleksiyonla hizmet vermekte olup, bunların yaklaşık 3500 adedi eski harfli basma eserdir. Ayrıca görme özürlüler için de kitap ve kaset koleksiyonu mevcuttur. İl Halk Kütüphanesi Pazar günü hariç haftanın altı günü 8.00 - 16.30 arası hizmete açıktır.

Eskişehir Sanat Derneği

Büyük bir sanat potansiyeline sahip Eskişehir'de Şahabettin Tosuner başkanlığında Eskişehir Sanat Demeği kurulmuştur. Tüm sanat dallarında her türlü etkinliği yapmayı hedefleyen, çağdaş toplumun örgütlü toplum olduğunun bilinciyle toplumsal değişimlerin öncüsü olmak zorunda olan sanatçıların da örgütlü olması gerektiği savıyla kurulmuş olan Eskişehir Sanat Derneği, sanat-severler ve sanatçılar için mekansal olarak da içeriksel olarak da iyi düşünülmüş.

Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi Öğretim Görevlisi Ahmet Cemal'in dileğine katılmamak mümkün değil. 'sanata yoğun ilgi göstermek, sanatsız olmamak Eskişehirli olmanın doğal bir niteliğine dönüşün'

TARİHİ YERLER

Eskişehir Büyükşehir Bel.İnt.Sitesi

Kurşunlu Cami:

Odunpazarı semtinde, Paşa Mahallesi'ndedir. Merdivenli kapıdan girildiğinde ortada şadırvan, sağ tarafta menzilhane, sol tarafta aşhane, karşıda cami görülür. Bu cami, Veziri-sani Mustafa Paşa tarafından 1525 yılında yaptırılmıştır. Cami 1961-1962 yıllarında yenilenmiştir. Caminin arkasındaki büyük kubbeli semahane, medrese odaları ve ön taraftaki sütunlu açık mekan, buranın bir Mevlevi tekkesi olduğunu kanıtlamaktadır.

Seyit Battal Gazi Külliyesi:

Seyitgazi İlçesinde, 150 metre yüksekliğinde Üçler Tepesi'nin doğuya bakan yamaçları üzerindedir. Bu külliye Seyit Battal Gazi' ye ithafen yaptırılmıştır (1207 -1209).

Anadolu'nun. Bizans İmparatorluğu egemenliği altında bulunduğu M.S.700 yıllarında, İslamiyet henüz Anadolu içlerine yayılmamıştı. İslamiyet'i kabul etmiş olan Emeviler doğudan sık sık Bizans'a karşı Anadolu'nun içlerine akın yaparak

Anadolu'yu ele geçirmek ve İslamiyet'i yaymak istemişlerdir. 720-740 yıllarında sıklaşan bu akınlardan birinde Seyit Battal Gazi Lakabı ile anılan bu efsaneleşmiş halk kahramanı, bugünkü Seyitgazi ilçesinin bulunduğu (antik adı Nakolea) Mesih Kalesi olarak bilinen bölgede 740 yılında şehit düşmüştür. Bizans'a karşı yapılan savaşlarda büyük kahramanlıklar gösteren ve İslamiyet'in Anadolu'da yayılmasında büyük katkısı olan, yıllar yılı nesilden nesile kahramanlıkları anlatılan Seyit Battal Gazi adına 1207-1208 yıllarında Anadolu Selçuklu Sultanı 1. Alaattin Keykubat'ın annesi Ümmühan Hatun tarafından türbe ve cami yaptırılmıştır. Daha sonra Ümmühan Hatun için de burada iki katlı eyvan biçiminde bir türbe eklenmiştir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişme dönemlerinde; onarım, yeniden yapım eklemelerle yapılan topluluk külliye halini almıştır. Osmanlı Devleti döneminde vakıflaştırılmış Cumhuriyet Dönemi' ne kadar dini eğitim, tören ve toplantıların yapıldığı medrese ve tekke olarak kullanılmıştır.

Bugün mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan ve 1954 yılına kadar harap bir durumda bulunan külliye, bu tarihte yapılan geniş bir restorasyon çalışması ve çevre düzenlemesi ile bugünkü durumuna getirilmiştir. Yapılan ışıklandırma sistemi ile geceleri aydınlatılmakta, etkileyici görünümü, turistik ve dini amaçlı ziyaretçileri ile Seyitgazi ilçesine canlılık kazandırmaktadır.

Şeyh Edebali Türbesi:

Şeyh Edebali, Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Beyin kayınpederidir. Şeyh Edebali'nin türbesi şehrin Odunpazarı semtindeki Odunpazarı Mezarlığı'nın içindedir. Türbe, II. Abdülhamit tarafından restore edilmiştir.

Şeyh Şahabattin Türbesi:

İçinde iki sanduka bulunan ve yeni bir dikdörtgen yapı olan türbe, Kurşunlu Camisi'nin batısında yer almaktadır.

Yunusemre Külliyesi ve Türbesi:

Eskişehir Mihaliççık ilçesi Yunusemre beldesinde (Sarıköy) dir. Eskişehir - Ankara demiryolu yakınından geçmektedir. Yunusemre bu dünyada yaşayan insanları sevgiye, birlik ve beraberliğe çağıran bir hak aşığıdır. Mezartaşının ön cephesinde yazılı olan "Gelin Tanış Olalım, İşi Kolay Kılalım, Sevelim Sevilelim, Bu Dünya Kimseye Kalmaz" sözlerinde Yunus Emre'nin yaşam felsefesi özetlenmektedir.

Nasrettin Hoca'nın Evi:

Ünlü mizah ustası Nasrettin Hoca, 605 (1208-1209) yılında Sivrihisar'ın Hortu köyünde doğmuştur. İlk bilgilerini köy imamı olan babasının yanında öğrenmiştir. Daha sonra Akşehir' e giderek Seyyid Mahmud Hıyranî ve Seyyid Hacı İbrahim gibi devrin tanınmış alim ve ariflerinden bilgi öğrenmiş, nasip almıştır.

Hocanın ayrıca Konya Medresesi'nde okuduğu, Akşehir'de, Sivrihisar'da ders okutup imamlık ve hatiplik yaptığı sanılmaktadır. Bundan başka hocaya ait olduğu ileri sürülen eski bir mezar taşı üzerindeki vefatı 683 (1284)dür. Mezarı Konya ili Akşehir ilçesindedir.

Nasrettin Hoca adı, zekası ve fıkralarıyla dünyaca tanınmış bir halk filozofudur. Hocanın hayat, tabiat ve cemiyet içindeki insanı, keskin görüşler ve zeki söyleyişlerle karikatürize eden nükteleri yalnız bir milleti değil, bütün insanlığı tatmin edecek değerde olduğundan bu Türk zekası başka milletler arasında da tanınmış ve sevilmiştir. Türk halk zekası ise, bu nüktelerde kendi mizah dehasını bularak onları sevmiş, yaymış, bütünlemiş ve çoğalmıştır. Nasrettin Hoca Fıkraları batı dillerine de çevrilmiştir. Nasrettin Hoca İran, Mısır, Irak gibi ülkelere, Kafkaslarda, Balkan ülkelerinde ve Avrupa ülkelerinde de tanınan ünlü bir mizah ustasıdır.

Doğanlı Kale:

Bu kale, Seyitgazi ilçesinin Çukurca Köyü yakınındadır. Kalenin üst kısmındaki kaya "doğan" a benzediğinden bu ismi almıştır. Bir Frig eseri olan Doğanlı Kale'nin iç kısmına, Bizans ve Roma çağlarında, yeraltı geçitleri ve mezar ilave edilmiştir. Yapı, içindeki merdivenler ve odalarla delik deşik bir görünüm sergilemektedir.

Gerdek Kaya Anıtı:

Çukurca Köyünün 500 m. güneybatısında bulunan bir mezar anıtıdır. Dor stili bir tapınak cephesi taklit edilerek oyulmuş bu mezar anıtında, içerlek iki kapı ile iki

ölü odasına girilmektedir. Cephesi doğuya bakan bu anıt, Yunan-Roma Çağı'nı anlatmaktadır. Alınlığın üstündeki kaya çıkıntısı üzerinde, başsız bir aslan figürü de görülmektedir.

Yazılıkaya (Midas Kenti):

Ciftelere 39 km. uzaklıkta bulunan Yazılıkaya, binlerce yıl önce kayalık bir platform üzerine kurulmuştur. 1315 metre yükseklikte, dikdörtgen şeklindeki, Frigya yaylası üzerinde bulunmaktadır. Roma devrindeki yazarlar, bu bölgenin havasının sağlıklı ve toprağının bereketli olduğundan söz etmişlerdir. Bardakçı Suyu da bu bölgeden geçmektedir. Midas Anıtı, Frigya sanatının tipik bir örneğidir. Bu anıt, bir mezar anıtı olmayıp, Frigya'da pek çok kaya anıtı örneğinde görüldüğü gibi, bir Kybele (Ana Tanrıça) heykeli koymak üzere yapılmıştır. Anıtın üzerinde Frig yazıları olduğundan "YAZILIKAYA", yazılarda ise "MİDAS" adı geçtiğinden "MİDAS ANITI" denmiştir. Kült anıttır. Midas Anıtı'nın M.Ö. 550 yıllarında yapıldığı sanılmaktadır. Kaya üzerinde, bir tapınağın cephesi biçiminde işlenmiştir. Cephesi doğuya bakmaktadır. Anıtın en ilginç yönü, üzerinde henüz çözülememiş olan ve ilk kez 1839 yılında Ch. Texiker tarafından yayınlanan, üç yazıtın bulunmasıdır.

Birinci Yazıt:

Alınlığın üzerindeki kaya çıkıntısı üzerinde bulunan 11 m. uzunluğunda ve 45 cm. büyüklüğündeki harflerin yazılı olduğu bir yazıttır. Frig dili ile ilintili "ATEŞ" ve "MİDAİ" sözcükleri belirgin olarak okunmaktadır. Ateş, Frigliler'in bir tanrısıdır. Midai, efsanelere göre Kral Midas'ın annesi ve ürünlerin koruyucusudur. Aynı zamanda, demirin keşfi de bu tanrıçayla ilgilidir. Bu yüzden, bu anıt ile demir endüstrisi kökeni arasında bir bağlantı vardır.

İkinci Yazıt:

Midas Anıtı'nın iki ucunda dikdörtgen şeklindeki bir girintinin, dip duvar ve yan duvarı üzerinde, 45 cm.lik harflerle işlenmiş bir yazıttır.

Üçüncü Yazıt:

Kuzey taraftaki dikdörtgen dikmenin üzerinde, yukarıdan aşağı 25 cm. büyüklüğündeki harflerle yazılmıştır. Yazıtın başındaki "BABA" sözcüğü belirgin olarak okunmaktadır.

Küçük Yazılıkaya:

Midas Anıtı'nın, 210 metre güneybatısında yukarıdan aşağıya işlenmeye, oyulmaya başlanmış; ancak alt kısmı işlenilmeden kalmış bir anıttır. Midas Anıtı ile benzer yönleri vardır. Üstte süslü bir alınlık, iki yanda geometrik motifler yine üstte yatay bir motifle birleşir. Anıtın işlenmiş kısmı, 180 metredir. Bu anıtın da Midas Anıtı gibi, dinsel törenlerde kullanılmak için yapılmaya başlanmış olduğu sanılmaktadır.

Kümbet Asar Kalesi:

Kümbet Vadisi'ndeki bu kale, Frig Çağı'nın özelliklerini taşır. Kayaya oyulmuş merdivenler, yeraltı geçitleri, kaya yüzlerine işlenmiş geometrik süslemeler, tipik Frig Kaya Kalesi'nin en güzel örneklerini oluşturmaktadır.

Yapıldak Asar Kale:

Kümbet Vadisi'nin güneyinde, Yapıldak Köyünün kuzeybatısındadır.

Ballık Kale:

Kümbet'in doğusundadır. Tipik bir Frig yerleşim yeri ve gözetleme kalesi örneğidir.

Keskaya:

Karacaalan Köyünün batısındadır. 1953 yılında, taş blokları buradan Eskişehir'e taşınarak, Merkez Bankası'nın inşasında kullanılmıştır.

Arezastis Anıt:

Midas Kenti'nin 1500 m. kuzeyindeki bir kayanın içi oyularak yapılmış bir anıttır. Bu anıtın alınlığının sağ üstündeki yazıtta, "Arezastis" sözcüğü okunabildiği için bu isim verilmiştir. Anıt 7 m yükseklikteki dik bir yüzeyin üstündedir. Bu anıtın, en ilginç yönü de Frig yazıtlarını çok iyi taşımasıdır. Bu anıtın 674 yılından önce yapıldığı ve dinsel törenler için kullanıldığı sanılmaktadır.

Bahşayış Anıt:

Bahşayış Köyü yakınındadır (Kümbet'in 7 km. güneyinde). Motiflerle süslenmiştir. Bu anıtın da diğerleri gibi dini törenler için kullanıldığı varsayılmaktadır. Anıtın arkasında, kayaya oyulmuş bir mezar odası bulunmaktadır.

Salon Mezar:

Yazılıkaya kabartmasının batısında, kayaya oyulmuş bir Frig eserdir. Kapısının üzerinde, karşılıklı iki aslan kabartması görülmektedir.

Alemşah Kümbeti:

Sivrihisar'da bulunan bu kümbet, Selçuklular tarafından, 1321 yılında. Melik Şah'ın kardeşi Sultan Şah adına yapılmıştır. Çatısı, piramit tarzındadır. Tarihi bir yapı olan bu kümbet, biri mescit, diğeri mezar olmak üzere iki katlıdır.

Ulucami (Emineddin-i Mikail Camii):

Sivrihisar İlçesi'nde bulunan ve kervansaray olarak kullanılan bu eser, 1257 yılında E. Mikail tarafından camiye çevrilmiştir. En ilginç yönü, düz çatısını 67 adet ağaç sütunun taşımasıdır.

Pessinus Şehri:

Sivrihisar ilçesinin 16 km. güneyindeki Ballıhisar köyünde, "Tanrıça Kybele" adına, Frigyalı'lar tarafından kurulmuştur. Helenizm Çağı'nda, bu bölgeye akın eden Galatlar'ın bir kabilesi olan Tolistoboglar, bu yöreye yerleşmişler ve Pessinus, başkentleri olmuştur. Pessinus, Bergama Krallığı döneminde en parlak dönemini yaşamıştır. Bergama Krallığı, eski Pessinus Tapınağı'nın yerine Grek stilinde bir mermer tapınak yaptırmış ve süslemiştir. Bu tapınak, her yıl dini bayramlar sırasında kurulan panayıra, büyük bir canlılık getirmiştir. Grek hakimiyetinde iken şehrin planları yeniden düzeltilmiş, meclis binası, yolları, kanalı, çarşı ve tiyatrosu kurulmuştur.

Yargıtay Kararı

ÖZÜ: Belirli süreli hizmet akitlerinde ihbar tazminatına hükmedilemeyeceği gibi; bu tür hizmet akitlerinin süresi sonunda kendiliğinden son bulması durumunda da kıdem tazminatına hak kazanılamaz.

T.C. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi

Esas No :2000/18588
Karar No :2001/3147
Tarihi :22.02.2001
Dava :Davacı, ihbar ve kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Karar : Davacı, işyerinde mevsimlik işçi olarak çalıştığını iddia ederek ihbar ve kıdem tazminatı isteklerinde bulunmuştur. Davalı ise davacının belirli süreli hizmet akitlerine dayalı olarak çalıştığını savunmuştur. Mahkeme davacının isteği doğrultusunda karar vermiştir.

Sağlıklı bir sonuca varabilmek için öncelikle taraflar arasındaki iş ilişkisinin ne tür bir hizmet aktine dayandığının açıklığa kavuşturulması gerekir. Mevsimlik işler genellikle iklim koşullarına bağlı olarak senenin belli aylarında çalışmayı ve diğer aylarında da çalışmamayı gerektiren belirsiz süreli işlerdendir. Dosya arasında mevcut taraflar arasında imzalar 12.06.1999-29.11.1996 11.08.1997-19.10.1997 ve 03.06.1998-27.10.1998 tarihleri arasını kapsayan sözleşmeler incelendiğinde, bunların belirli süreli hizmet akitleri olduğu ve davacının da bu sözleşmelere göre çalıştığı görülmektedir. Ayrıca davacı tarafında imzalanan ibranamelerin içeriğinden de bu sözleşmelerin bitim tarihlerinde taraflarca tekrar uzatılmayıp iş ilişkisinin son bulduğu anlaşılmaktadır.

Her ne kadar davacı tanıkları davacının mevsimlik işçi olarak çalıştığını davacının yeni sezonda müracaatına rağmen işe alınmadığını söylemişlerse de, az önce belirtilen ve davacının açıkça itiraz etmediği bu yazılı belgeler karşısında tanık beyanlarına itibar edilemez.

1475 sayılı İş Kanununda hangi hallerde ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanılacağı hükme bağlanmıştır. Belirli süreli hizmet akitlerinde ihbar tazminatına hükmedilemeyeceği gibi; bu tür hizmet akitlerinin süresi sonunda kendiliğinden son bulması durumunda da davacı kıdem tazminatına hak kazanamaz.

Bu olgular karşısında davanın reddi gerekirken mahkemenin yanlış değerlendirme sonucu ihbar ve kıdem tazminatına hükmetmesi hatalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesini, 22.02.2001 gününde oy birliği ile karar verildi.

T.C.
YARGITAY
Hukuk Genel Kurulu

Esas :2002/2-552
Karar :2002/546
Mahkemesi :Eskişehir 5.Asliye Hukuk Mahkemesi
Sayısı :2001/993 E- 2002/214 K.
Davacı :Sabriye Sönmez vekili Av. Metin Özsoy
Davalı :Eyüp Sönmez vekili Av. Yüksel Arıtay

Taraflar arasındaki "boşanma" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Eskişehir 5.Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 09.05.2001 gün ve 2000/877 E- 372 K. sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 2.Hukuk Dairesinin 22.11.2001 gün ve 2001/15273-16418 sayılı ilamı ile; (...Tanıkların davacıdan aktardıkları olaylar hükme esas alınamaz. Medeni Kanununun 134/1-2.maddesi uyarınca; Boşanma kararı verilebilmesi için evlilik birliğinin, müşterek hayatı sürdürmeleri eşlerden beklenmeyecek derecede temelinden sarsıldığının sabit olması gerekir. Oysa dinlenen davacının tanıklarının sözlerinin bir kısmı Medeni Kanununun 134/1 maddesinde yer alan temelinden sarsılma durumunu kabule elverişli olmayan beyanlar olup, bir kısmı ise, sebep ve saiki açıklanmayan ve inandırıcı olmaktan uzak izahlardan ibarettir. Bu itibarla davanın reddi gerekirken delillerin takdirinde hataya düşülerek yetersiz gerekçe ile boşanmaya karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Davalı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedenine dayalı boşanma istemine ilişkin olup, davalı kocanın yargılamanın 16.01.2001 günlü ilk oturumunda, boşanma davasını kabul ettiklerini beyan etmesi üzerine, M.K.nun 134/3.maddesi anlamında anlaşmalı boşanmaya dönüşmüş, yerel mahkemenin davanın kabulüne ilişkin olarak kurmuş olduğu hüküm, Özel Dairesince yukarıda belirtilen gerekçe ile bozulmuştur.

Hukuk Genel Kurulu'ndaki müzakereler sırasında; davalı kocanın boşan-

maya ilişkin yerel mahkeme kararına yönelik temyizi bulunmaması karşısında, esasa girilip-girilmeyeceği, eş anlatımla boşanmaya ilişkin hükmün re'sen temyiz incelemesine tabi tutularak, değerlendirilip-değerlendirilemeyeceği bir ön sorun olarak ortaya çıkmış olup, yapılan müzakere sonucunda, esasa girilmesine gerek bulunmadığına oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Hemen belirtmek gerekir ki;

Yargıtay'ın temyiz incelemesi sırasında; temyiz edenin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü bütün itiraz ve savunmaları göz önünde bulunduracağı HUMK.nun 439/1.maddesinin açık hüküm gereği olup, re'sen temyiz incelemesinin ancak kamu düzenine ilişkin bulunan hukuk kurallarına aykırı hüküm verilmesi halinde yapılabileceği de yasanın 439/II. maddesinde öngörülmüştür.

3444 sayılı "743 sayılı Türk Kanunu medenisinin bazı maddelerinin ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 49.maddesinin değiştirilmesine dair Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Medeni Kanunun 134/3. maddesi uyarınca verilen boşanma kararlarının kamu düzenine ilişkin bulunmadığından re'sen temyiz incelemesine tabi olmadığı kabul gerekir (Bkz. Hukuk Genel Kurulunun 08.05.2002 gün 1 2002/2-334 Esas 357 Karar sayılı kararı).

2002/2-552-546

Somut olayda, M.K.nun 134/3.maddesi anlamında anlaşmalı boşanma söz konusu olup, davalı kocanın boşanma hükmüne yönelik bir temyizi bulunmamaktadır. O halde; yerel mahkemenin temyiz incelemesinin ancak boşanma hükmü dışında kalan velayet, nafaka ve tazminat konularında yapılabileceğine ilişkin direnme kararı yerindedir. Ne var ki, Özel Dairece davalı vekilinin velayet ile hükmedilen nafaka ve tazminatın miktarına yönelik temyiz itirazları değerlendirilmediğinden dosya Özel Dairesine gönderilmelidir.

SONUÇ : Yukarıda belirtilen nedenlerle velayet nafaka ve tazminata yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için Dosyanın 2.Hukuk Dairesi'ne gönderilmesine, 26.06.2002 gününde oybirliği ile karar verildi.

T.C.
YARGITAY
2.Hukuk Dairesi

ESAS :2002/5780
KARAR :2002/6445
MAHKEMESİ :Eskişehir 3. A.H.
NUMARASI :830 - 146
DAVACI :Ahmet Yiğit
DAVALI :Gülizar Yiğit
DAVA TÜRÜ :Boşanma
TEMYİZ EDEN :Davacı

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih, numarası gösterilen hüküm yoksulluk nafakası yönünden temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Davalının Engel Ampul A.Ş. de çalışmakta iken davanın devamı sırasında kendi isteği ile işten ayrıldığı anlaşılmakta olup boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği kabul edilemez. Yoksulluk nafakası isteğinin reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.

SONUÇ: Temyiz edilen kararın gösterilen sebeple **BOZULMASINA**, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, oybirliğiyle karar verildi.
13.05.2002 Ptz.

T.C.
YARGITAY
9. Hukuk Dairesi

Esas No : 2001/19511
Karar No : 2001/19241
Mahkemesi : Eskişehir İş Mahkemesi
No : 292-433

Dava : Davacı, ihbar, kıdem ve sendikal tazminatların ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde, davacı avukatınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi gereği konuşulup düşüldü.

Yargıtay Kararı

1-) Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2-) Davacıların işyerinde mevsimlik işçi olarak çalıştıkları için icabı gereği belirli süreli akitle çalışmalarının söz konusu olamayacağı, esasen belirli süreli aktin ikiden fazla yenilenmiş olması halinde de aktin süresiz hale geldiğinin kabulü gerektiği dairemizin yerleşmiş içtihadı olduğundan davacının ihbar tazminatı isteğinin yapılan hesaplama değerlendirilerek hüküm altına alınması gerekirken reddi hatalıdır.

3-) Yukarıda açıklanan nedenler karşısında davacının kıdem tazminatına da hak kazandığı ortadadır. Bu istek hakkında da toplam çalışma süreleri dikkate alınarak ve gerekli değerlendirme yapılarak hüküm kurulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 12.12.2001 gününde oy birliğiyle karar verildi.

NOSTALJİ

Felsefe kadar muğlak, adli psikoloji kadar romantik sevgilim benim...

Çok iyi hatırlarsın. Bir akşam, güzel bir bahar akşamı... ikinci katından bir kan Hısmının apartmanında buluşmuştuk seninle. Bakışlarımız aleniyet prensibine sadıktı ama... duruşmayı gizli yaptık o akşam. Gönlümüz sanıktı... aklımız yargıç... Hissimiz başsavcı... ruhumuz tanık... kalbimizin beşiğinde henüz sallanmaya başladığımız "aşk" isimli çocuğumuzun nesebini tashih etmiştik...

Aşkın ve heyecanlarının kredisini temin edebilmek için bütün şahsiyetimi sana ipotek ettiğim o günler ne güzel günlerdi... (Ceride-i kantar/1953, Ankara Üniv. Hukuk Fak.)

Sevgili menkulem,

Sana "menkul" dediğime bakma... bazı zamanlar ne "gayrimenkul" olduğunu iyi bilirim...

Benden evvel üzerinde tasarruf eden eski malikinin ihmali yüzünden önce vazüyledin, daha sonra ziyeydin, nihayet iktisabi müruruzamanla malikin olmuş-tum. Her ne kadar nikah dairesine gidip seni gönül tapusuna tescil ettirmedimse de, bakışlarındaki arz gönlümdeki taleple birleşiverince akdimiz in'ikad eylemiş oldu.

Atimizin teessüsünde ben gönlümün, sen de gözlerinin irade beyanlarını birbirlerine uydurmaya çalıştık...Hile, ikrah, tehdit gibi irade fesatlarına uğratmadınsa da beni, telkin, tesir ve teşhir yoluyla irademi alt üst eyleyiverdin...

Haftalardır ne bir telefon... ne bir mektup... ne bir tebssüm...Sevgi borcunu ödemek o kadar temerrüt ettin ki, ne gönlüne haciz koymak ne de hislerini icra ve iflas yoluyla tahsile çalışmak seni bana yaklaştırmayacak.

Artık... ne baygın İeylak kokulu saçların... Ne içi pırlıl pırlıl aşk ve heyecan dolu bakışlarına sahibim... Uzaktasın... başkasınınsın... senelerce üzerinde tasarruf ettiğim gönlünü zalim bir belediye gibi istimlak ettiler..

Zararı yok... sen bana gönlünden bir irtifak hakkı ver yeter... Ara sıra bir hatıra rüzgarı halinde oradan geçebilmek bile benim için gene bir saadettir... vefasız menkulem benim... (Ceride-i kantar/1953, AÜ Hukuk Fak.)

ALINTILAR...

Hukuk adamı ne demektir?

' ..Hukuk Fakültesini bitirmiş olmak, avukat olmak, hukuk fakültelerinde profesör olmak, hukukla ilgili kitaplara sahip olmak; hukuk adamı olmaya yetmez. Hukuk mantığı, kültürü, bilgisi, disipliniyle donanmış bir kim senin hukuk ayaklar altına alındığında susması, çekimser davranması, olan bitenleri seyirci gözüyle izlemesi, hukuk adamı olmadığını kanıtlar.

Hukukun çiğnendiği bir toplumda hukuk adamı olmak için kişilik gereklidir, onur gereklidir, direnç gereklidir. Hukuku özümsemiş, benimsemiş, algılamış kişi hukukun çiğnendiği bir toplumda çekimser ve edilgin kalamaz. ..

(Halit Çelenk'in Hukuksuz Demokrasi adlı kitabının ilk sayfasındaki İlhan Selçuk'un Hukuk Adamı adlı yazısından bir alıntı)

Avukatlar ve İtfaiyeciler;

Bir gecede mağazalarını boşaltarak ortalıktan kaybolan market sayılarındaki artış, gıda toptancılarının hukuk bürosu oluşturmalarına neden olmuş.

Bizim ülkemizde avukatlar yangın anında hatırlanan itfaiyeciler gibi algılanır.

Hukuksal bir sorun gündeme gelip, avukata başvurulduğu anda çoğunlukla ateş bacayı çoktan sarmış olur.

Yüz milyarlar ölçeğinde ticari faaliyet gösteren birçok firmaya göre avukatın önemi, yangın önlemi olarak merdiven boşluklarına koydukları su kovası kadardır.

Kar edilmektedir, işler yolunda gitmektedir, avukata ne gerek vardır ki?

Ve bir gün, beklenmedik küçük bir şey olur. Örneğin kalın tellerle sarılmış elektrik sigortasından çıkan bir kıvılcım büyük bir enkaza neden olur.

Bu bağlamda gıda toptancılarının hukuk bürosu kurmaya karar vermeleri de, sigorta, telinin kısa devresi sonucu büyük zararlar yaşadktan sonra, işyerlerini yangına karşı sigorta yapmalarına benziyor.

Avukatların işlevi itfaiyecilere değil, daha çok koruyucu hekimliğe benzer. Görevleri hukuksal sorunu çözmek kadar, 0 sorunun oluşmasını engellemektir de.

İşte benim meslek hayatım da hukuksal sorunu arapsaçına çevirdikten sonra ,son çare olarak bana gelen müvekkillere, bu ayrımı anlatmakla geçti.

(Radikal Gazetesi Köşe yazarı Adnan Ekinci'nin Önyargı adlı köşesinden)

Av. Tuba SUSOY

Bir ay demle bana
 Şöyle sıcak ..
 İim ısınsın
 DıŐarısı öyle soğuk ki
 Gökyüzü kara bulutlarla kaplı
 Ve fırtına kopacak birazdan .
 Şöyle sıcak bir çay dedim
 Bir adamı öldürdüler biraz önce
 Tam alnının ortasından ..
 Bir anne çocuğunu üzdü
 Bir baba işinden kovuldu
 Ve bırakıverdi kendini asma köprüden
 Hala demlenmedi mi ayım?
 DıŐarısı öyle soğuk ki
 Bir ülke savaş ilan etti
 Eyvah yağmur yağacak
 Dün de bir ağacı kestiler
 Öyle güzel ve gençti ki
 Nasıl kıydılar ...
 Televizyonda nutuk atarken bir adam
 Őiirine son sözcüğü eklerken bir Őair
 Tablosuna son fırçayı vururken bir ressam
 Yurdun en ücra köŐesinde
 Ağlıyordu yaşlı bir adam
 Yaralı bir kuŐ avuçlarında ..
 Nerde kaldı ayım?
 Şöyle sıcak
 İim ısınsın
 DıŐarısı öyle soğuk ki
 İnsanlar birbirine düşmüŐ
 Sa saa
 BaŐ baŐa
 O benim
 Şu benim
 Nerde kaldı hepimizin
 Hani benim ayım!

Av. Yılmaz TOKMAN' a

Ölüm,
 Geç kaldı denir mi acaba?
 Hep Erken gelmez mi?
 Yaş kaç olursa olsun...
 İster 63... ister 163...
 Sana da erken Geldi...
 Erken ve aniden...
 Arıyorum seni.
 Bazen canımı acıtırcasına!..
 Sonra diyorum, sonra,
 Neden?
 Hep elimizden gidince anlarınız kıymetini!!
 Remin duvarımda.
 Hafif bir tebessüm dudaklarında.
 Beni hep böyle anımsa, der gibi...
 Zormuş be ağbim,
 Gerçek yerine hayalde yaşatmak...
 Resminle konuşmak...
 Şimdi olsaydı!.. demek.
 Zormuş... çok zormuş...
 Seni sensiz yaşamak!..

Her zaman arkamda olan manevi KALEM' e...

02.02.2002
 Av. FEHİME KARASU TUNCA

SEVDA TUTKUSU

Av. Ertuğrul ŞAKAR

Güllerde kırmızı kadife sevda
Seherde işveye yanlımısınız
Gönlümün güneşi ceylandır avda
Yer gök uyur iken canlımısınız

Yangınını yere yığarken gökler
Dağların başını alevler bekler
Siyah ufuklara pembeler ekler
Gülün gözlerinde kanlımısınız

Bülbüller şakıdı sustu uyudu
Nazlar dere oldu aktı büyüdü
Arzular dudaktan uçan tüyüdü
Alemdede bu kadar şanlımısınız

Kırmızıyı döktüm dağ taş al oldu
Umulmaz beklenmez telaş hal oldu
Çevrem binbir petek güneş bal oldu
Sabah güllerine tanlımısınız

Serinlik kozayı güneşle kesti
Işığı yeryüzü bir meltem esti
Ruhun şarabına aşkı nefesti
Sevda tutkusuna zanlımısınız.

ESKİ BARO BAŞKANLARIMIZ

1-SELAHATTİN AKBIYIK:

1934-1939 Yılları arasında görev yapmış olan Sebahattin Akbiyik, Baromuzun ilk başkanıdır.

2-BASRİ AYTÖRE:

1939-1946 Yılları arasında Baro başkanlığı yapmıştır. Eskişehir'de uzun yıllar serbest avukatlık yapan Basri Aytöre, Eskişehir Belediye Başkanlığı görevinde de bulunmuştur.

3-CELAL BOYNUK:

1946-1950 Yılları arasında Baro başkanlığı yapmıştır. Bir dönem, Eskişehir milletvekilliği görevinde de bulunmuş olan Boynuk, Baro ve Eskişehir'deki bilek güreşi müsabakalarındaki başarılarıyla da tanınmıştır.

4-YAŞAR EĞİN:

1950-1962 Yılları arasında Baro başkanlığı yapmıştır. 1960 ihtilalinde, Kurucu Meclis üyeliği yapmıştır.

5-NUSRET ESEN:

23.06.1962-31.12.1962 Yılında Baro başkanı Yaşar Eğin'in kurucu meclis üyeliğine getirilmesi sebebiyle, 2. başkan olduğu Eskişehir Barosunda başkanlık görevine getirilmiştir. Hazine Muhakemat İl Müdürlüğü görevinde de bulunmuş olan Nusret Esen, halen Vakıflar Genel Müdürlüğünde avukat olarak çalışmaktadır.

6-HİKMET TUNCAY:

1963-1969 Yılları arasında Baro başkanlığı görevinde bulunmuştur. Avukatlık mesleğinden önce Hakimlik görevinde de bulunmuş olan Hikmet Tuncay, 1970 yılında kurulan Türkiye Barolar Birliğinin ilk yönetim kurulu üyelerindedir.

7-HÜSNÜ GÖK:

01.02.1969-30.06.1972 Tarihleri arasında Baro başkanlığı yapmıştır. Avukatlık mesleğinden önce hakimlik görevinde de bulunmuş olan Hüsnü Gök, başkanlığının ardından Emirdağ ve Bakırköy Noterliği görevlerinde bulunmuştur.

8-ŞAHAP DEMİRER:

01.07.1972-06.12.1980 Tarihleri arasında Baro başkanlığı görevinde bulunmuştur. Şahap Demirer, 01.09.1928 tarihinde Bozüyük'te doğmuştur. Eskişehir Lisesinden mezun olan Demirer, İstanbul Hukuk Fakültesi mezunudur. Eskişehir 'de 49 yıldır serbest avukatlık yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babası olan Demirer, başkanlık görevinin yanı sıra, Baro genel

sekreterliği, Barolar Birliği yönetim kurulu üyeliği, Barolar Birliği genel sekreterliği ve başkan yardımcılığı görevlerinde de bulunmuştur. Anadolu Üniversitesi Kurulmasına Yardım Demeğinde yönetim kurulu üyeliği ve Şehir Kulübü başkanlığı gibi sosyal amaçlı görevlerde de bulunmuştur.

9-MUVAFFAK OYSUL

06.12.1980-08.01.1984 Tarihleri arasında Baro başkanlığı yapmıştır. Oysul, 10.06.1937 tarihinde Eskişehir de doğmuştur. Eskişehir Lisesi mezunu olan Oysul, bir süre Hava İkmal Merkezinde memur olarak çalışmıştır. 1960 yılında İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra, 1964 yılında Eskişehir'de serbest avukatlığa başlamıştır. Halen serbest

avukatlığa devam etmektedir. Kızılay ve başka pek çok dernekte yöneticilik yapmıştır. Evli olan Oysul, iki çocuk babasıdır.

10-AKIN ÇAMOĞLU:

09.01.1984-25.10.1992 Tarihleri arasında Baro başkanlığı yapmıştır. 29.02.1944 tarihinde Sivrihisar'da doğmuş olan Çamoğlu, İstanbul Kabataş Lisesinden mezun olduktan sonra, 1965 yılında İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1968 yılından bu yana Eskişehir de serbest avukatlık yapmaktadır. Çamoğlu, Eskişehir Belediye Meclis üyeliği, CHP İl

Başkanlığı, Baro yönetim kurulu üyeliği ve Barolar Birliği yönetim kurulu üyeliklerinde de bulunmuştur. 1999-2001 yılları arasında İstanbul'da serbest avukatlık yapmış olan Çamoğlu, daha sonra tekrar Eskişehir'de avukatlığa başlamış ve halen devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

11-AYDIN GÜNGÖR:

1992-1998 Yılları arasında Baro başkanlığı yapmıştır. 1949 yılında Eskişehir'de doğmuştur. Eskişehir Maarif Kolejinin ardından, Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1973 yılında serbest avukatlığa başlamıştır. Başkanlık görevinden önce, Baro Disiplin Kurulu başkanlığını da yapmıştır. CHP İl Başkanlığı, Odunpazarı ve Tepebaşı Kolej Spor Kulüp

başkanlıkları, Eskişehir Maarif Koleji Mezunlar Demeği Başkanlığı ve Kızılay Derneği yönetim kurulu üyeliği ile İstikbal Gazetesi Genel Yayın Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Evli ve iki çocuk babasıdır.

12- YUSUF SEVER:

1998-2002 Yılları arasında Baro başkanlığı yapmıştır. 1948 Yılında doğan Sever, Eskişehir Atatürk Lisesini bitirdikten sonra, İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1973 yılından bu yana Eskişehir de serbest avukatlık yapmakta olan Sever, başkanlık görevinden önce 5 yıl baro yönetim kurullarında görev almıştır. Sever, evli ve üç çocuk babasıdır.

Düzenleyen : Av. Aydın ÜNLÜCE

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Av.Hüsamettin ŞAVKAR
1945 - 14.08.1998

Av.Kaya KORCAN
1942 - 03.05.2000

Av.Muzaffer ERDOĞAN
1924 - 01.01.2001

Av.Saim OĞUZ
1945 - 13.10.2001

Av.Altay Yılmaz TOKMAN
1934 - 02.02.2002

Av.Arif Hikmet KORKMAZ
1934 - 03.03.2002

Av.Erol AKTUNA
1956 - 10.07.2002

Av.Demircan ARIKAN
1950 - 05.09.2002

Eskişehir Barosu
Kütüphanesine Aittir.
İki Eylül İş Merkezi K.7 Tel:233 97 98